פרשת **פינחס** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתק"ה שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

בדין הוא שיטול שכרו

מארץ רחוקה ולא זרועה הגיע נער עני קרוע ובלוי במקל נידודיו, ואחד מעשירי העיר הכניסו לביתו לעמוד לו למשרת רק בעבור ארוחת שולחנו, וישרתהו ימים רבים בכל כוחו ונפשו.

פעם עסק העשיר בסעודת פורים ויאכלו וישתו והטיבו לבם בכל מיני מעדנים ומטעמים, ובאמצע הסעודה בא סוחר גדול ממרחקים לקנות כמה מיני סחורות אשר ברשות העשיר, ויאמר לו לך ושוב למחר ואמכור לך ברצונך כי עת סעודה עתה, ואין ביכולתי להתעכב בעניני מסחר.

קם אותו הנער המשרת ויאמר אל העשיר אנא תן לי מפתחות בית גנזיך ואני אביא הסחורות כדי שהמכירה תתבצע ולא יידחה, כי רצוני עז שלא תפסיד ריוח זאת, והעשיר לא רצה שלא ימנע עצמו מן הסעודה, אבל אחר הפצרות מרובות הניח לו לבצע המכירה, וההצלחה האירה לו פנים והרוויח מאוד על פי פעלו.

למחר שאלו העשיר הגידה לי מה משכורתך, וכאשר תאמר כן אתן לך, כי כבר עבדתני ימים רבים, ויאמר הנער הרי קצבת לי משכורתי דהיינו ארוחתי כל יום הן הן השכר על פעולתי, ענהו העשיר, דע כי מתחילה חשבתי עליך כי אכילתך חשובה לך כל כך, עד כי ארוחתך הוא משכורתך, כי הוא העיקר אצלך, אבל אתמול נוכחתי לראות כי אין היא חביבה בעיניך עד כדי כך כי הרי עזבת סעודתך הדשינה והענוגה והלכת למכור סחורתי, לכן מעתה מן הראוי שאשלם לך כפי פעולתך כדי שתהיה משכורתך שלימה.

הנמשל הוא שהקב"ה לקח אותנו לעבדיו תמורת זה שאנו חיים בעולם ואנו סועדים על שולחנו, כי כבר מבואר שאין בכח האדם להשיב להקב"ה ולשלם לו גם בעד החיים לבד, כי טוב החיים היא טובה גדולה, וצריך לעמול כל ימיו בעד הטובה הזאת, והשכר משארי טובות בעולם הזה ובעולם הבא הוא רק נדבה וחסד לפנים משורת הדין, אבל פנחס, אשר מסר נפשו וחיותו בעבור קדושת שמו ית' וחרף נפשו למות על קידוש ה' כי לולא הנסים שנעשו לו היה מאבד חיותו, ובזאת גילה דעתו אשר חייו אינם נחשבים בעיניו למאומה, א"כ צריך לשכר אחר, ובדין הוא שיטול שכרו.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדו"ש י"א"ר ד' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפאל ..... ו
פיתוי קרתי ..... ז
הזקים להורותם ..... ח
פשיגן כהלכה ..... ט
לשכת הסנדלים ..... י
לוח ההילולא ..... יא
נועם שבתי ..... יג
פשוטהן פלכים ..... ד

אגרת פרק ו'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

תודה וקו"ל זמרה

ברכות עד בלי די

בכבוד והוקרה, נשגר ברכת מזל טוב בזאת השורה, בשפה נעימה וברורה, קדם מעלת כבוד האי גברא רבא ויקירא, חריף ובקי טובא במכמני התורה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, נודע ומפורסם בשערים, בדרשותיו ושיעוריו היקרים, נואם בחסד עליון, עומד תמיד לימינינו, במאמריו הנפלאים מעטר גליונינו, מדי שבת בשבתו, שלמ"ה שמו ושלימה משנתו, בפי ישרים תהילתו, ה"ה

הרה"ג המפו'

רבי שלמה שבתי קעסטנבוים שליט"א

וזבר מערכת "קול התאוחדותינו"

לרגל שמחת אירוסי בנו בסימן טוב ובמזל טוב

החתן החשוב המופלג בתורה וביראה, שמו הטוב נודע לתפארה

כמר שמעון ני"ו

עב"ג הח' שתחי' בת הרבני הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר יצחק אייזיק וויס הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

והברכה אחת היא קדם מע"כ אביו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

הרה"ח ר' משה אהרן קעסטענבוים ני"ו

ותהי נא ברכותינו עטרה, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות תדירא, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל היטים, ויזכה להמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, בב"א.

הזוותמים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התאוחדותינו" בארה"ב

מערכת "קול התאוחדותינו" בארה"ק

פנחס נתעורר להתגבר בקנאת ה' מתוך מעשה זמרי

פנחס בן אלעזר כו' בקנאו את קנאתי בתוכם וגו'. יש לפרש, כי הקב"ה נתן בלבות בני ישראל מדת הקנאה, לקנאות קנאתו ולא לישא פני גבר, כדאיתא (ביצה כה.) **'עזין שבאומות, ישראל'.** אמנם יש רשעים המהפכים קערה על פניה ומשתמשים במדת העזות שלא במקומה הראוי, וכן עשה זמרי כשקירב את המדינית לעיני משה והזקנים. **והנה פנחס נתקנא קנאת סופרים: איך נטע הקב"ה מדת הקנאה בלב זה הרשע להעיז פניו כל כך, ואם כי "ישרים דרכי ה'" וזה הפושע נכשל בה** (הושע יד, י) **מכל שכן אשר לב כמוני צריך לקנאות קנאת ה' צבאות, "וצדיקים ילכו בם"**, ולא אשא פני גבר. נמצא, כי פנחס נתקנא במדת הקנאה שבתוכם של רשעי ישראל, וזהו: **'בקנאו את קנאתי אשר בתוכם'** דהיינו, מדת הקנאה שנטעתי בקרבם של הרשעים. ועי"ז קינא קנאת ה"צ.

חתם סופר (תקפ"א); **תורת משה** (ד"ה בקנאו)

בכח איכות המעשה בנמיכות רוח, השיב את חמתי

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל. בשעה שרצה פנחס לקנא קנאת ה' צבקות ולהרוג את זמרי חשש מאד פן תתערב איזו פניה והתנשאות במחשבתו, שזכה שעל ידו תתבטל המגיפה מעל בני ישראל, וכבר אמרו חז"ל (תענית ח.) **כל מי שנענה בתפלתו ומגיס דעתו עליו מביא אף לעולם**, ואם כן יצא שכרו בהפסדו. על כן נתחכם פנחס ושאל למשה רבינו, אף שידע מעצמו מה דינו של זמרי, כדי שמשה יצוהו על כך, וכאשר אמנם ענהו: **"קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא"** (סנהדרין פב.) **וממילא לא יהיה אלא שלוחו של משה, ושוב לא יגיס דעתו עליו, שהרי הכל מכוחו של משה הוא.** וזהו שאמר כאן: **'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי'** שבחו של פנחס הוא, הגם כי קנא קנאת ה' לא עורר במעשהו להביא אף וחמה לעולם, והיינו ב**'קנאו את קנאתי בתוכם'** עכ"ז כיון שעשה בחכמה ותלה הכל בכוחו של משה כדי שלא יתערב גאוה התנשאות במעשיו, ולכן **'ולא כליתי כו' בקנאו את קנאתי בתוכם'.**

אמרי נועם

עיקר המכשול של מדין וכזבי, שדיברו מענין זה

צרור את המדינים והכיתם אותם. כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור וגו'. יש לדקדק, אומרו **'כי צוררים הם לכם'** שהוא לשון הוה, על דבר העבר **'אשר נכלו לכם'.** כן יש להבין אומרו: **'בנכליהם'** שפירושו המחשבה וכי במחשבה לבד הרעו לישראל, הלא במעשה היה פעלם להרע, בדבר פעור וכזבי וכו'. **'ונראה לפרש, כי עיקר כוונת הכורא ב"ה בנקמתו במדין היתה מחמת גודל המחשבות והרהורים רעים שנתהוו לישראל על ידם, בדברם בסיפור המעשה דפעור או מעשה דכזבי'**, וע"י הדיבור שדברו בם נפלו לישראל הרהורי תאוויות. והכלל בזה **שבכל עבירה נברא קליפה רח"ל, וכל זמן שהקליפה בעולם, אזי נופלים מחשבות רעות לאדם מאותה העבירה, וצריך האדם חשב לבער הקליפה החיא מן הארץ.** וגם בנידון דידן, כל זמן שהיו אותם הרשעים המדינים בעולם, אז היו עדיין הרהורי עבירה דפעור שולטים בישראל, לבלבל להם המחשבה, ולכך נצטוה משה רבינו ע"ה לנקום בהם נקמת ה'. וזהו: **'כי צוררים הם לכם'** בהוה, ומפרש הכתוב במה: **'בנכליהם'** באותם מחשבות הרעות שגרמו לכם על ידי: **'אשר נכלו לכם על דבר פעור'** בהדיבורים דמעשה דפעור, **'ולכך תבערו אותם מן הארץ ותחיו טהורים וקדושים ובערת הרע מקרבך'.**

נועם אלימלך

תלמידי קרח לא מתו, ותפילה מיבעי להנצל מהם

ובני קרח לא מתו. שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מוה"ר מנחם מענדיל [מרימינוב] זצוק"ל רמז הפסוק **'ובני קרח לא מתו'**, הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עם כל זה בני קרח תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו **כי בכל דור ודור יש ניגוד מבעלי המחלוקת על הצדיקים והחולכים בתום. "ונראה לי דנפקא מינה למיבעי רחמי".**

אגרא דכלה

שתלן בכל דור, שיטעימו לישראל אור שבת ומועד

יפקוד ה' וגו' איש על העדה. אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. יש לרמז מה שנאמר פרשת מועדים ורגלים בפרשתינו אחר פרשת סמיכת יהושע על ידי משה, הוא לפי אמרם ז"ל (ר"ה טז) 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל', **כי העבדות בתורה ותפילה בימות החול יכול כל אחד גם בביתו לעשות, אבל הארת טעם שבת ורגל, אי אפשר רק באסיפת ידידים יראי ה' אצל הצדיק וראש הדור. לזאת, באם לא היה נתמנה לראש ורבי בכל דור ודור לא היה אפשר ליתן ולצוות כלל על מועדים ורגלים,** ולכן רק לאחר תפילת משה אשר **'לא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה'**, ותפילתו היתה עד סוף כל הדורות, על כן נאמר אח"כ פרשת רגלים לנסוע להצדיקים וירגישו טעם רגלים.

אמרי נועם

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים בכוחות אלהיתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בן תורה מכונה 'ישׁשכר', כי הוא לבדו זכה לשכר

בני ישׁשכר. כי ישׁשכר הוא בן תורה רמזה התורה בשם זה של ישׁשכר **כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו,** והוא מה שאמרו (ברכות כ"ח:) **אני** עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, **והטעם כי לא יעמוד קנין המדומה, וחגם שיעמוד הכל הוא.**

(אור החיים הק')

כל חידוש בתורה הוא המשכה מאור הגנוז מתחות כרסיא דמלכא קדישא, ואח"כ בניקל להשיג חידוש זה

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי כו'. ובזוהר הקדוש פנחס כו' ר"א פתח ואמר (משלי א, ח) **'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך'** יעויין שם. וראוי לשים לב מה עניין מקרא זה לפרשתא דא שלפנינו.

אך הנה מובאה בספרים **ומטו בה משמי' דרבינו אור ישראל וקדושו מוהר"י בעש"ט זי"ע** בענין זה שעינינו רואות לפעמים שיש איזה חומרא ותמיה בתורתינו הקדושה הן בנגלות הן בנסתרות עד שהחכם שבישראל צריך לשום לבו לחקור ליישב הדבר ולפעמים צריך זמן כמה שבועות לדבר, **ואחר כך יראה שחכם אחד פשוט ישוג מעצמו דבר זה בלי חסרון כלל, רק בשלימות כמו החכם הגדול על ידי גודל הטורח והעיון.** ואמר על פי משל כלי זהב מרוצף באבנים טובות שהוא נחמד למראה עד לאחת עומד במקום גבוה בראש פנה ובלתי אפשרי להורידו מגודל הגובה וכל אדם יחשוק מאוד לראותו היטב ובלתי אפשרי מחמת גובהו ואין יד אדם משגת להורידו. ובא חכם אחד בגודל התחכמות פעולותיו והורידו למטה והעמידו על השולחן. ואחר כך כל אדם הרשות ויכולת בידו ליקח הכלי בידו. ובשביל זה רחוק יהיה בינם ובין החכם. שהם יחזיקו הכלי אחרי שהחכם הורידו ולו עיקר השבח שהורידו. **וכמו כן כל חידוש בתורה הוא אור גנוז בשמי מרומים בתחות כרסיא דמלכא קדישא. והחכם הראשון לגודל קדושתו ששט למעלה למעלה למקום האור והורידו למטה. ואחרי כי הורידו למטה ואמרו אזי נקל לכל האדם להשיגו אחרי שהאור הוא בעולם הזה** עד כאן דברי פה קדוש מוהר"י בעש"ט ז"ל.

וכן פנחס בא מיתרו כמ"ש רש"י ז"ל שהיו השבטים מבזים אותו כו', ובאמת זהו שבחו, כי יתרו ואמו תברו חשוכא והורידו אור זה לתברא חשוכא, ולזה הובטח פנחס שלא יגרע מצדיק עינו וגם הוא יזרח בחשך אור והלך לבטח לנקם נקמת ה' ותבר חשוכא ויצא באור צדקו והבן זה. וזהו כוונת התנא בפיהו פתח בחכמה **פנחס בן אלעזר** כו', **מדוע דווקא פנחס עשה הדבר הזה לזה אמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך,** וילך לבטח דרכו כי זה תורת אמו. וזהו עצמו טעם הדבר שדווקא פנחס אחז צדיק דרכו כנ"ל והבן היטב.

נועם מגדים

העצה נגד התגשמות הלב, הוא להתקשר בתורה

אשה ריח ניחוח לה'. ר"ל, **מי שמתפלל או לומד או עושה מעשה מצוה בהתלהבות נקרא 'אשה ריח ניחוח'. "ואם יתגשם לב האדם לפעמים תקנתו להתקשר בתורה, ובזה זובח יצרו".** וזהו פירוש **'זאת תורת העולה'**, מהתורה הק' תהא לו עליה, **'על מוקדה על המזבח כל הלילה'**, שתוקד אש ההתלהבות אף בלילה, שנתגשם ונקרא 'לילה', שאינו מאיר לנשמתו היטב, **'על המזבח'** ובזה הוא זובח יצרו.

הרה"ק המגיד ממעזריטש זללה"ה

הקושר בלבו מתיקות התורה, יגבר על תאוות הגשמיים

צרור את המדינים כו'. עוד ירמוז על דרך **'אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו'.** פירוש כי הלב הוא מתאוה לתאוות הגשמיים, **והוא שאמר שיהיה התורה חביבה עליו אף שהלב מתאוה לדברים חיצונים 'ישמע למצותיך' וישבר תאוותיו מחמת שהש"י צוה כך והתורה חביבה עליו יותר,** וזהו **'תורתך ישים על לבו'** היינו מושל על לבו כו', וזה יש לומר שמרומז בפסוק **'צרור את המדינים'** לשון דינים ומשפטים היינו **התורה תצרור ותקשור אותו בלבך,** (ועיי"ש בי' המשך הפסוק).

דגל מחנה אפרים

תפילה

התפילות מתקנים כל המעשים והמחשבות של יום זה

את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. הכלל שצריך תמיד לתקן בתפילות כל המעשים שכבוש בלבו ולא למהר בתפילה, וזה אמר הפסוק **'את הכבש אחד תעשה בבקר'** היינו מה שכבוש בלבו של אדם שצריך לתקן, **'תעשה בבוקר'** היינו יתקן בתפלת של בוקר, **'ואת הכבש השני'** היינו ג"כ מה שכבוש בלבו של אדם שצריך לתקן **'תעשה בין הערבים'**, היינו בתפלות של מנחה ומעריב שבין הערבים הכל בכללם, **היינו שיתקן כל הדברים שכבוש בלבו ע"י תפלת בוקר ובין הערבים** כמש"כ (תהלים נו, יח) 'ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי' היינו ע"י תפלות ע"כ, ובא לציון גואל אמן.

כתבי קודש – להרה"ק רבי זאב מזבאריז זללה"ה

תפילה בשמחה ובטחון כי כבר רצה אלקים את מעשיך

בני יוסף למשפחותם מנשה ואפרים. נ"ל **כי האדם צריך להוסיף בכל יום בעבודת הבורא ולהתגבר על יצרו, ועיקר בהתלהבות הן בהתורה או בתפלה או בעשית המצות, כי היצר הרע משתוקק תמיד לחקיר לבות בני אדם ח"ו,** ובא אצל אדם בשני בחינות, דהיינו **כשאדם עומד בתפילה או בעשית איזה מצוה בא היצר הרע להוכיח אותו איך שגרוע מאוד ואיך אתה רוצה לקרב להשי"ת עד שכמעט שאדם מיאש עצמו מהסתפח** [בנחלת ה'] וכו', **ובעת הזאת אין לשמוע לו, וצריך האדם לשכוח בעת ההוא מה שעשה מהענות ויתפלל בשמחה, וזה הבטיח לנו הקב"ה** (ישעיה מס, מו), **'גם אלה תשכחנה', דהיינו הענות,** כמו שכתוב (שמות לב, ד) אלה אלהיך, תשכחנה, **בעת ההיא שצריך לעבוד השי"ת בשמחה.**

ובחינה ב', כשאדם צ"ל בהכנעה כנגד מי שגדול ממנו כדי לקבל ממנו דברי תורה ומוסר, דרך היצר הרע להגביה ולהנשא לאדם ומודיע לו כמה מעלות טובות שיש לו, ועי"ז אדם ניצוד ח"ו ברשתו, **ובעת הזאת צ"ל בהכנעה גדולה, וצריך להשגיח בעיני השכל שלא יהיה נלכד ח"ו בעצת היצר הרע.**

וזה פי' **'בני יוסף למשפחותם'**, דהיינו שמוסיף והולך בכל יום, צריך להסתכל בשני בחי' הנ"ל, **'מנשה'** לשון שכחה כמו שכתוב (בראשית מא, נא) כי נשני אלהים וכו' (ולא יתעצב אז אל לבו ותחלש דעתו מזכר עוונות), ובחינה ב' **'אפרים'** לשון אפר ים, דהיינו הכנעה, כמו שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, **וצריך האדם לזכור בשני בחינות הנ"ל תמיד להינצל מיצר הרע.**

אור לשמים

בכל תפילה הוא בחי' גאולה פרטיית ע"י אליהו ומשיח

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. במדרש תנחומא גדול השלום שסיום התפילה היא בשלום, והתורה נקרא שלום שנא' וכל נתיבותיה שלום כו'. להבין הענין נקדים הפסוק **'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא'** וגו' דלשון שולח 'הוה', דמשמע אף עכשיו מדלא כתיב 'אשלח' לכם וגו'. **דהאמת הוא שכל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים הוא על ידי בחינת אליהו שהוא המכשר לכל דבר שהוא שלימות כנגד תורה ותפלה שהוא יחוד שלם כנודע במחשבה ודבור שהוא יחוד גמור ומקודם זה צריך תשוקה גדולה וחשק גדול וזה הוא על ידי בחי' אליהו המעורר התשוקה מקודם ואחר כך הוא בחי' משיח. "כי בודאי בכל תפלה והגונה שהוא ביחוד מחשבה ודבור נעשה תיקון בחי' משיח כמו שבכיאת משיח צדקינו במהרה בימינו יהיה יחוד ושלימות גמור בתמידות כי אז יהיה עליית כל המחשבות והאותיות שהוא הדבור. כך הוא בכל אדם בשעת התפילה ותורה בחי' משיח היחוד הזה שהוא סוד בנין קומת משיח כמאמר הבעש"ט נבג"מ שצריך כל א' מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו",** כנודע שאדם הוא ר"ת א'דם ד'וד מ'שיח שקומתו של אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל ואחר כך על ידי החטא נתמעטה קומתו וכמו כן יהיה משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל כלולה מס' ריבוא כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון **ע"כ צריך כל אחד מישראל להכין חלק בחי' משיח השייך לחלק נשמתו עד שיתוקן ותכונן כל הקומה ויהיה יחוד כללי בתמידות במהרה בימינו.**

וכל זה הוא על ידי יחוד המחשבה והדיבור שהמחשבה הוא נשמת הדבור המחיה אותו כי תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה שהוא יחוד גמור כמבואר אצלנו במקום אחר וזה אי אפשר אם לא על ידי התשוקה שמקודם שהוא בחי' המכשר בחי' אליהו ולכך נקרא משיח כי משיח הוא לשון דבור והמחשבה משיח את הדבור שישיח את האותיות, **ולכך בכל עת שהוא יחוד המחשבה עם הדבור הוא תיקון בחי' משיח** רק שהוא אינו בתמידות כמו שיהיה בתיקון ביאת המשיח במהרה בימינו **ולכך קודם השלימות הגמור יהיה בשורת אליהו ז"ל להתעורר תשוקת ישראל קודם ביאת משיח.** וכו' עיי"ש שהאריך לבאר הענין בדה"ק). **אך העיקר הוא להיות לעובד ה' בשעה שמדבר דברי תורה ותפלה תשוקה חזקה ודביקות גדולה שיסכים ויחליט בדעתו ויהיה שמח הלואי שתדבק נשמתם בדבורים האלו עד שתצא מן הגוף.**

כללו של דבר כל מקום שיש יחוד נקרא שלום על שם שלימות ולכך תורה ותפלה הוא שלום וסיום התפלה הוא בשלום מאחר שנעשה יחוד הדבור והמחשבה שהוא יחוד הה' מוצאות (וזה רמוז בה"א אחרונה שבשם הוי"ה ברוך הוא, ומתקשר) **אל השלש אותיות יה"ו** (הראשונות שבשם הוי"ה ב"ה) **שהוא בחי' מחשבה נעשה שלימות הגמור.**

וכל זה הוא על ידי אליהו ז"ל שהוא מבשר שהוא התשוקה שבתחילה כו'. **וזהו חנה אנכי 'שולח לכם' תמיד בהווה את אליהו כי תמיד הוא כן כאמור לעיל כי מתחלה קודם שיהא יחוד שנקרא בא יום ה' וגו' על שם התחברות ויחוד השם שהוא הה' אל הג' אותיות שנשתלם השם בשלימות גמור שהוא בחי' משיח כאמור צריך תחלה בחי' אליהו שאני שולח לכם תמיד גם היום בכל עת תורה ותפלה קודם שתעשה יחוד** הנ"ל, שהוא בא יום ה' שנתחבר השם ונתייחד.

וזהו **פנחס בן אלעזר** וגו' **'חשיב את חמתי'** כי **"את"** הוא בחינת הה' מוצאות שמאל"ף עד תי"ו כנודע, שהוא יחוד האותיות לאלופו של עולם, וזהו **חשיב 'א"ת' שהוא המשיב תמיד את האותיות שהן בחי' הה' לאלופו של עולם, 'חמתי' הוא מלשון התלהבות על ידי ההתלהבות והתשוקה שמקודם** כנ"ל. **'לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום'** וגו' **'נותן גם כן בהווה' תמיד במקום שיש יחוד הנקרא ברית שלום כנודע אני נותן לו שהוא יהא הסיבה לזה על ידי התשוקה שעל ידו מקודם** כמו שיהיה בביאת המשיח במהרה בימינו בתמידיות שיהיה מקודם בשורת אליהו אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מאור עינים

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. איתא במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. ויתבאר על פי דברי המדרש שהביא במתנות כהונה (פרשת פנחס ג'י) בשם הרמב"ים במאמר התחיה, כי כשבאו עליו להרגו פרחה נשמתו מפחדם ונשאר כמת והניחוהו, ונפשות נדב ואביהוא שהיו עדיין שכר בעולם הזה הוא משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף (בבא קמא דף צ"ט ע"א), ואם כן משוטטות שם היו מרגישין בדבר והחזירו לו נפשו בעודו חם, ע"י"ש. והנה הטעם דאין משלמין אצלו הוי הסוף ולכך בדין הוא שיטול שכרו מיד, לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום, דאם לא כן היה צריך למות כדי שיקבל שכרו.

(ישמח משה)

☆

יפקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם. ונראה על פי מה שמתאמרא משמיה דהרה"ק רבי אריה לייב מלאנצהוט זללה"ה על מאמרם ז"ל אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה. כי אמרו חז"ל אצל יוסף בעת שהסיתו אשת פוטיפר, נראתה לו דמות דיוקנו של אביו. הענין בזה כי סגולה היא בכדי להנצל מן החטא לצייר בעיניו צורת אביו ורבו המובהק, ולזה יוסף צייר בעיניו צורת אביו וניצל מן החטא. ובשם האריז"ל כתבו כי בעת שהאדם מגיע ללימוד התורה לענין שאינו זוכה להבין בה, יש גם כן סגולה לצייר נגד עיניו צורת אביו או רבו שלמדו תורה, וזה יאיר לו הדרך למצוא את לימדו על ישרו. וזה דברי רבי אשרי מי שצריך לצייר צורת אביו ורבו בשעת לימוד התורה, אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה, היינו בעת נסיון רח"ל ע"כ, ועובדא הוי בימי הרה"ק מראפשין זללה"ה באחד מגדולי תלמידיו שכמעט בא לו להכשל באיסור כרת רח"ל, וראה בהקיץ צורת רבו הקדוש ונרתע ושב לאחריו, ואח"כ נודע לו הדבר כי בזכות רבו רגליו ישמור. וזה שביקש משה רבינו יפקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם, כלומר אפילו בעת אשר יצא, תהיה לפניהם צורתו כמו בעת אשר יבא.

(ויטב לב)

☆

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. איתא במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו ויתבאר דהנה נחלקו הרמב"ים ורבינו ירוחם בכל שאר המצוות חוץ מגי דברים דהדין בהו יהרג ואל יעבור, אם אדם רשאי להחמיר ע"ע ליהרג שלא יעבור, הרמב"ים סובר דאסור ומתחייב בנפש, ורי"י סובר דרשאי להחמיר על עצמו, אמנם מבואר ברמ"א ובש"ך דאם הוא אדם גדול וחסיד וירי"ש כו"ע מודי דרשאי למסור עצמו עקדי"ה אפי' על מצוה קלה, והנה כאן פנחס נמי מסר עצמו על מצוה קלה שאינו מחויב בה, כי הלכה היא ואין מורין כן, ולכן בזוהו השבטים ואמרו הראיתם בן פוטי זה וכוי והרג נשיא מישראל ולפי דעת הרמב"ים הרי מתחייב בנפשו הוא, ולכך בא הכתוב לסתור טענתם ויחסו אחר אהרן שהי' בבחינת אדם גדול וי"ש ושפיר רשאי למסור נפשו אף על מצוה קלה שאינו מחויב בה, ושפיר אמר המדרש בדין הוא שיטול שכרו דכיון דיחסו הכתוב אחר אהרן לא עבר עבירה במסרו נפשו על קדי"ה ושפיר הוי מותר לו, ולכן בדין מגיע לו שכר.

(קדושת יום טוב)

☆

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ית"ק עצי התמרים

חטאתי נגדי 'תמיד', כקרבן ה'תמיד', לעתים קבועות ביום אבל שאר היום יעבוד את הש"י בשמחה

עולת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה לה'. אזכיר מה שאמר לי מאמו"ר (אבד"ק ליעוש ז"ל), ששמע **מהרה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, בעת שנכנס אצלו אדם אחד והביע צערו שרוצה לקיים הפסוק וחטאתי נגדי 'תמיד', וכמעט שמעבירו על דעתו,** כי אינו יכול לסבול לחשוב כל היום מעונותיו, והדבר מר לו, ענה לו הרה"ק ברוב חכמתו: "הנה מצינו בבית המקדש שהקריבו בכל יום קרבן **"תמיד"**, וכמה זמן כבר לקח הקרבת התמיד, סך הכל שעה קטנה, ועם כל זה נקרא "תמיד", והיינו משום שהיה קבוע תמיד בכל יום ויום, **כן הוא בעונות, שיש לקבוע זמן מה בכל יום ויום בקביעות ותמידות להתבונן על עונותיו, ובזה יקיים הפסוק וחטאתי נגדי "תמיד", ואין מן הצורך לחשוב כל היום כולו מעונותיו רק שאר כל היום צריך לעבוד את הש"י בשמחה,** עכד"ק ודפח"ח.

בישורון מלך (ח"א דף קט"ז)

לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם וגו'. יתבאר ע"ד שכתבו המפורשים דמשו"ה הי' קריעת ים סוף, ע"י מטה כמו שנאמר ואתה הרם את מטך ולא הי' ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו כבי' או עכ"פ ע"י דיבורו של משה דהנה כל מעשי יתי"ש ראוי להיות נצחי כמוהו ופעולה שאינו נצחית היא פחיתות חי"ו לאי' יתי' וכיון דקריעת י"ס הי' רק לפי שעה ואח"כ שב לאיתנו לכן הוצרך להיות ע"י שליח וגם ע"י מטה דוקא דהא שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ודיבורו היא דבר די' בעצמו כביכול, ולפי"ז י"ל דהנה פנחס ע"י שקנא לדי' בדין הוא שיטול שכרו לעולם שכר נצחי כיון דע"י קנאתו הציל את כללות ישראל וצדקתו עומדת לעד ע"כ גם שכרו לא יקופח במדה שמדד וע"כ מגיע לו שכר נצחי וע"כ באה הצוואה למשה לכן אמור היינו שמשה בעצמו יאמר ולא ע"י שום שליח כיון דרק באופן זה יתכן שיהי' נצחי אם משה בעצמו ידבר הוא אז יהי' לעולם, ובזה יש לפרש דברי התרגום יונתן שיחי' לעלמא לבשר הגאולה אשר תהי' במהרה בימינו דאי' במדרש דגאולות הראשונות לא הי' נצחית כיון שהי' ע"י שליח אבל גאולה אחרונה אשר ישראל נושע בדי' ולכן יהי' תשועת עולמים וע"כ פנחס בא בשכרו ע"י משה המדבר ומקיים ששכינה מדברת מתוך גרונו יהי' הוא מבשר טוב לישראל במהרה תשועת עולמים אשר תהי' ג"כ ע"י הקב"ה בעצמו.

(עצי חיים)

☆

יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם. יובן לפי"ד הרה"ק מראפשיץ על מה דאי' במדרש הראה הקב"ה למשה דור דור ודורשיו דור דור ושופטיו, ולא אמר דורשיו ודורו, כי אילו הראה לו הקב"ה הדורשים והצדיקים והשופטים שבדור הזה היה לפלא בעיניו, לכך הראה לו תחלה הדור, ולפי מעשי הדור יכונו דורשיו ושופטיו וצדיקיו יחדיו זה לפי ערך זה ע"כ, וזהו לפי בחינת דורו, אבל בדורינו אין שום קושיא למה מקדים הדור, כי בעוה"ר הדור הם המנהיגים, שמנהיגי הדור מתנהגים לפי רצון הדור, ושפיר הראה לו מקודם את הדור ואח"כ את הדורשים והמהיגים, ועל זה ביקש מרע"ה מהקב"ה שיפקו איש אשר יצא לפניהם דייקא ואשר יבא לפניהם, ולא יהיה המנהיג מתנהג לפי רצון הדור רק הוא ינהג את הדור.

(דברי יואל)

☆

וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו. ודרשו חז"ל ראה מעשה וכוי אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, וי"ל עפי"ד החתם סופר עה"כ מימינו אש דת למו, הנה תיבת אשדת נכתב אחד, ונקרא שתים אש דת, כי הקב"ה נתן לנו התורה שהיא אש, ועל ידי זה מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, שנאמר הלא כה דברי כאש נאם הי'. אמנם לעומת זה מצינו בגמרא למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפילה. נמצא שני הפכיים בנושא אחד, וישראל משתמשים בההפכים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת הי', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם לפני השי"ת כמים, ומגביהים לבם בדרכי הי' כאש, והנה אם תכתוב שני תיבות נפרדים אש דת, יהיה משמעו כפשוטו דת של אש, וזהו הקרי, ואם תכתבנה מלה אחת יהיה אשדת כמו אשדת הפתנה שהוא נחל היורד מההר למקום נמוך, וזהו הכתיב, ושניהם צדקו יחדיו אצל בני ישראל ע"כ, ובכן כאשר ראה פינחס את המעשה הרעה אז השליך השפלות והענוה והתלבש ברוח קנאה בבחינת אש דת למו ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו והלך לקנא קנאת הי', ולזה אמר לו משה רבינו קריינ"א דאגרת"א, היינו מי שלמד הקרי של הפסוק אש דת הרומז על מדת הקנאות לעמוד נגד הרשעים כאש, איהו ליהוי פרוונקא לקנא קנאת הי' במלחמת אש דת למו.

(ברך משה)

☆

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. ובמדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. ונראה לפי"מ שמבואר בגמי פרנסה בשביל רבים דכתיב הנני ממטיר לכם לחם ופריך והרי מן בזכות משה ושני שאני משה כיון דלרבים הוא כרבים דמי, ובעצי"ח כתב דהא דאמרי' גדולה תשובה שמקרעת גזי"ד של אדם ומוקי לה בציבור אבל ביחיד אינו אלא לפני גזי"ד א"כ מכיון שאפי' אי יכול להיות שיש לו דין רבים, ע"כ בכוחו לבטל הגזירה לאחר גזי"ד ע"כ, והנה המהרשי"א כתב דהא שמצינו בתורה ברכות שהם טוב עוה"ז והא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דבזכות הרבים ומעשיהם הטובים מביאים להם כל הברכות והטובות בעוה"ז, ומסתבר לומר כי אף ביחיד שרבים צריכין לו ודינו כרבים מגיע לו שכר מצוה בעוה"ז בזכות הרבים, והנה אצל פינחס נאמר ויעמוד פינחס ויפלל, אף כי באמת כבר היה אחר גזי"ד מ"מ כיון שרבים היו צריכין לו הועיל תפלתו לבטל הגזירה, וא"ם מגיע לו שכר מצוה בהאי עלמא כדין הרבים, וזהו כוונת המדרש בדיי"ק הוא שיטול שכרו, כלומר שמגיע לו בדין שיטול שכר מצוה תיכף ומיד אף בעוה"ז דמכיון דרבים צריכין לו כרבים דמי. **(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)**

פנינים מאוצרותיו של מרן רבי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם (כה יא). יש לדקדק על אומרו בתוכם דנראה כמיותר.

ויש לפרש על דרך שמצינו גבי משה רבינו ע"ה, כי בשעה שחטאו ישראל בחטא העגל הוכיחם ואמר להם (שמות לב ל) אתם חטאתם חטאה גדולה, ולעומת זה כשהתחנן אל הקב"ה שיסיר מעליהם חרון אפו אמר, למה ה' יחרה אפך בעמך (שמות לב יא), על להם צוית על יהיה לך אלהים אחרים (שמות כ ג) גבי לי לבדי (רש"י שמות כ ג). וכן הוא דרכם של רשעי העם וגדולי הדורות, דמגד אחד הם עומדים על המשמר לגדור גדר ולעמוד בפרץ בכל עת וזמן, ואם מתרמי חלילה עוד ורשעה, אז הם מקנאים קנאת ה' בחוזק ומייסרים בשבט מוסר, אבל מאידך גיסא דרכם גם כן להמליץ טוב עבור בני ישראל, ומתעקשים בתפלתם לפני מדון כל מי לטובת ישראל זיי טענה'ן זיך מיין ביים לעבעדיגן בשטעפער, ואף אם נמנאים בשפל המדריגה, בכל זאת נקון פיפיותיהם לומשים בתפלה נגד מי שיסיר מעליהם חרון אפו, וממלינים טוב עליהם.

ובאופן זה היה גם כן אצל פינחס קנאה, כי אף שקינא בעמיו קנאת ה' בחוזק, והוציא חרב מתערה לגדע קרני רשעים, ולא חס ולא זע עד שהרג נשיא מישראל (לעיל כה ח), מכל מקום מעידה התורה עליו בקנאו את קנאתי בתוכ"ס, בתוכם דייקא, כי רק בהיותו בתוך העם קינא קנאת ה', והכריז קבל עם ומלוה מלחמת תרמה עם רשעי ישראל, אבל בינו לבין קונו המליץ טוב עליהם, והפליר עליהם בתפלה ובתחנונים שימוש על עם עני ואביון, ואך טוב ומסך דבר על עמו.

פ' פינחס תש"ץ בירושלים עיה"ק

[ומן הענין להביא מה שסיפר הרה"ת ר' ליפא שווארץ ע"ה מנהל המוסדות בארץ הקודש (הובא בזכר צדיק לברכה ח"ב אות רנג), כי בחלק מן ההזדמנויות שהיה רבינו בארץ ישראל, בא אליו לבקרו אחד הדמות של המדינה, ובתוך הדברים שאל מרבינו למה הוא מדבר תמיד בגנות ישראל, הלא מצינו בתורה כי משה רבינו התמיד להמליץ טוב על בני ישראל. השיב לו רבינו, דבשלמא מצינו בתורה בכמה מקומות אין שהוכיח משה את ישראל בדברי מוסר, כדכתיב שמע עם המוריס (במדבר כ י), השמרו לכם (דברים ד כג, יא טז), ועוד הרבה פסוקים כיוצא בזה, אלא בעת שדיבר משה אל ה', אז דייקא המליץ טוב עליהם ואמר למה ה' יחרה אפך בעמך (שמות לב יא), הניח אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף (במדבר טז כב). ועי' בויואל משה מאמר שלם שבועות סי' קעז-קעח].

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וגו', לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כה יא-יב). וידוע מאמרם (סוטה כב:) עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפינחס. ולכאורה יש להבין מדוע נקטו חז"ל שני שמות אלו דייקא, זמרי מלד אחד ופינחס מלד האחר, הלא כמותם ישנם עוד הרבה רשעים אחרים ועומתם הרבה צדיקים אחרים, אם כן היה להם לומר בסתמא, עושים מעשה רשעים ומבקשים שכר כצדיקים.

אולם בימינו אלה אפשר להבין למה מבקשין שכר כפינחס דייקא, ועל פי מה שפירש בתרגום יונתן הכתוב הנני נותן לו את בריתי שלום, ומעבדיניה מלאך קייס, וייתי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא. הרי כי שכרו של פינחס הוא שיהיה מבשר גאולתינו במהרה בימינו, והלא בעוה"ר אנו רואים אין שעמדה מלכות המינות בארץ הקודש, אשר הם עושים מעשי תועבות כזמרי, ואומרים שבזה יבואו גאולה לבני ישראל, ובזה יבואו הגלה לכלל ישראל וכהנה וכהנה המה מדברים שכוונתם בזה לטובתן של ישראל, ובפינחס שצף בשכרו למבשרא גאולתא בסוף יומיא.

דרשה יום א' בא תשי"ט באסיפת הדבנים
שע"י התאחדות הרבנים שהתקיימה באולם 'גאלד
מענאר' בברוקלין יצ"ו

לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום (פה יג). ויש לעיין דהנה מעשה הקנאות של פנחס נכתבה בסוף פרשת בלק, ומילו השכר שקיבל על זה נכתב בפרשה זו, ולא נכתבה סמוך למעשהו, וטעמא בעי למה לא נכתב כל הסיפור בפרשה אחת.

ויש לומר כי מדרך העולם שהמינוקות של בית רבן לומדים בבית רבם רק תחילת כל פרשה, ולא הפרשה כולה מתחילת ועד סופה, על כן בכוונה מחלה נתחלק סיפור זה בשתי פרשיות מיוחדות, לפי שהטעם שתרי בן סלוע ילוז נמוך כל כך שידעו מזה ילדים הקטנים, ויש להם פנקי ליודעו כשיגדלו, על כן נכתב מעשהו בסוף פרשת בלק, שבדרך כלל אין המינוקות לומדים סוף הפרשה, אבל השכר שקיבל פנחס על זה, ולולי נכתב בסוף פרשת בלק, לא היו יודעים המינוקות מה רב טוב שכר הנאמן למקנאי קנאת ה', והלא זהו דבר הנאות ביותר שידעו לפי המינוקות כי המקנא קנאת ה' מקבל שכר טוב, על כן קבעוהו בתחילת הפרשה לייקף, כדי שגם המינוקות שאין לומדים סוף הפרשה, יתחנכו עוד מילדותם לדעת שכר טוב הנאמן של המקנאים קנאת ה' בעתות.

זכרון איש חי"ל פ"כ עמוד קפט, ומפי הרה"ח ר' יהושע
מענדלאוויטש הי"ו משב"ק

[**רבינו** תמר פירוש הנ"ל, כלפי מה שמירע פעם אחת שבא לנקר לרבינו מיזה תלמו"ר ז"ל (בשנת תמ"י), וביקורו היתה בשבוע שאל נז פרשת פינחס, ותלמו"ר הנ"ל תמר לרבינו דיש להבין למה הפסיק הכתוב בתמונת הסיפור של מעשי פינחס, ועל זה תמר שהוא מוסב זוה בא ללמדינו דבשעה שהאדם עושה מעשה קנאות, אין מקבל על זה שכרו מיד, כי עדיין יש לעיין אם כוונתו היתה כולה לשמים או לא. על זה ענה לו רבינו דלפעמו תלדבה הכוונה בהיפך, דזה בא ללמדינו גודל החשיבות של מעשי הקנאות, כדי שלא הילדים הפעוטים יתחנכו בזה וכנ"ל].

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל (פה יג). ויתע בתס' סנהדרין (דף פב:) לתויה כפרה זו שהעה מכפרת והולכת לעולם. וכן הוא במדרש (ילקוט רמז תשעה) וכיפר על בני ישראל לא נאמר, אלא ויכפר, שעד עכשיו לא זוז אלא עומד ומכפר עד שיהיו הממים. ולריך ביאור הכוונה בזה, דהלא יתכן שתהיה כפרה זו מכפרת לישראל לעולם, אף על עבירות שיעשו אחר כך.

ויובן בפשטות על פי מה דאיתע בספה"ק (הובא במדרש תלפיות ענף אליהו בשם סודי רזי) שבכל מולאי שבת מעיינים במי שנתכפרו לו עוונותיו בגיהנם כדי שלא להחזירו בה, ומי שנתכפרו לו עוונותיו אליהו מביאו אלל מי שמזמין לו להיות אללו, גם אם יש לדיקים שאטאו במקצת דברים שלריכים במולאי שבת להשיבם לדין, אליהו מקבל עליו דיום כדי להגין עליהם ולא יחזירם לגיהנם, וזהו שאמר בתנא דבי אליהו (עי' רפה פכ"ח) הריני כפרת מבבבם, ולכן תומרים עניני אליהו במולאי שבת, ע"כ.

וזה ביאור מאמרם רלוים כפרה זו שהעה מכפרת והולכת לעולם, כי בשכר כפרה זו יזכה פינחס להיות אליהו הנביא (מרגום יונתן כה יב), אשר כוחו וזכותו של אליהו הנביא נשאר בחמת לישראל נעד ולדורות, שהרי הוא מכפר בעדם ומגין עליהם בכל מולאי שבת שלא יחזרו לגיהנם.

ס"ג פינחס תשי"ד ותשכ"ו

ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע וגו' וסמכת את ידך עליו וגו', ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דיבר ה' ביד משה (כז יח-כג). פירש"י ויסמוך את ידיו בעין יפה יותר ויותר ממה שנלטוה, שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך, והוא עשה בשתי ידיו. והקשה בכלי יקר לבלותה אין עבר משה בכל תוסיף, עיי"ש מה שפירש על פי דרכו.

ובפשטות יש לייעד על פי דברי המדרש (דב"ר פ"ט סי"ט) מפני מה לא גילה הקב"ה לאברהם אבינו שיתן לבניו את הארץ, אמר רבי אבא בר כהנא כך היא דרכן של לדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. וכאן יתכן לפרש לעניננו, כי משה רבינו הבין לפי שאמר לו הקב"ה לסמוך על יהושע ביד אחת, מכל מקום בודאי דעתו ולבונו שיתן לו בעין יפה, ויותר ממה שנלטוה, והיינו שיסמוך עליו בשתי ידיו, ומה שאמר לו יד אחת, משום דלדיקים אומרים מעט ועושין הרבה, וכאן לא היה בזה משום תשש בכל תוסיף.

ס"ג פינחס תשכ"ה על הספינה בדרך חזרתו מארה"ק

סיפורי צדיקים, גבי אוזר הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

קנאותיה דפנחס קנאה

הרה"ק הנ"ל היה ידוע לקנאי גדול פע"א אמר עליו המגיד הק' ממעזריטש בדרך הלצה: פרשיות "חוקת ובלק" לפעמים מחוברות המה, כמו"כ "מטות ומסעי" ע"פ רוב מחוברות, ורק הפרשה האמצעית - פנחס, לעולם נפרדת, כי פנחס היה קנאי "בקנאו את קנאתי בתוכם" ולכן הוא שרוי תמיד בבדידות ואינו רוצה להתחבר עם שום אדם.

והוא לא היה בעדת קורח

אל הרה"ק ר' אברהם מסאכטשוב זי"ע באו שני בעלי דינים לדין תורה, קודם שישבו לדין אמר אחד מבעלי הדינים דרך אגב להרה"ק: רבינו בוודאי זוכר כי במחלוקת שפרצה לפני שנה בסאכטשוב עם שוחט אחד שהרה"ק העבירו משחיטתו, הייתי אני לצידו של רבינו, מיד אמר לו הרה"ק מסאכטשוב: פסלתני מלדונך, שני הבעלי דינים הביטו בו בתמיהה, נענה הרב ואמר להם: הנה בפרשת פנחס מצינו שאמרו בנות צלפחד למשה: אבינו מת במדבר והוא לא היה בעדת קרח.... תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו" ואח"כ נאמר "ויקרב משה את משפטן לפני ה'", ולכאורה למה לא אמר כמו בפסח שני "עמדו ואשמע"ה מה יצוה ה'" (במדבר ט' ח') אלא מסר את כל המשפט לה' דמאחר שפתחו ואמר לו כי אביהן היה נאמן לו ולא נמנה על עדת קרח, לפיכך הקריב את משפטן לפני ה', ולא רצה לשפוט להן בעצמו מפני שנפסל מלהיות דיין להם כי זה שוחד דברים.

ונתתה מהודך עליו

על יד קובנה היתה עיר אחת שהי' ידועה במחלוקותיה עם הרבנים שלהם, ותמיד מצאו הפרנסים פגמים ברב שאינו מגיע לקרסוליו של קדמו, פע"א כשדיברו עם הגאון ר' יצחק אלחנן מקובנה בנידון זה, אמר: עכשיו נתבאר לי מאמר הגמ' (ב"ב ע"ה.) עה"פ "ונתתה מהודך עליו" ולא כל הודך, זקנים שבאותו דור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה, ולכאורה מה היא הבושה והכלימה שמשה גדול יותר מיהושע, שמואל בדורו יפתח בדורו, אלא הכוונה היא שאותם הזקנים בחייו של משה דיברו סרה עליו עד שחשדוהו באשת איש, אולם כשיהושע קיבל את ההנהגה נעשו למליציו של משה, באמרם שאין יהושע מגיע לקרסוליו של משה "פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה", וסירבו משום כך לקבל מרות יהושע, לכך מסיים הגמ' אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה.

זקני"ם שבדור אמרו פני משה כחמה פני יהושע כלבנה

כשנפטר הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מסקווירא זי"ע נכנסו נכבדי העיר לבנו הרה"ק ר' יוסף מאיר ממאחניווקא זי"ע לעטרו בכתר ההנהגה למלא מקום אביו הק', והוא מרוב ענוותנותו סירב באמרו כי שבילי הצדיקים לא נהירין לי', אמר לו אחד מהנכבדים דשם: הנה שמעתי מזקני החסידים שכשנפטר המגיד מטשערנאביל זי"ע אז סירב בנו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע לקבל על עצמו עול ההנהגה בטענה זו ששבילי הצדיקים לא נהירין לי', ועכ"ז היה אח"כ צדיק מפורסם, נענה לו הרה"ק ואמר: בדבריכם מבואר מאמר הגמ' הנ"ל שלכאורה קשה הלא גם צעירי הדור ראו שפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, ולמה דווקא הזקנים אמרו ככה, אלא כנראה שמפני שהצעירים ראו את משה בזקנותו ואת יהושע בנערותו, על כן חשבו כי גם משה בימי נעוריו היה כפני לבנה, ורק בזקנותו היה כפני חמה, וכן יהושע כשיגיע לימי הזקנה גם הוא יהיה כפני חמה, אבל הזקנים שהם ראו פני משה כפני חמה גם בימי נעוריו, לכן אמרו פני משה כחמה וכו' אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. י"ל קצת בדרך צחות, על פי שמספרים מהרה"ג בעל נצי"ב זצ"ל באמצע נסיעתו בדרך בא לעיר גדולה והי' שם ביהכנ"ס גדול אשר המתפללים שמה היו אנשים ריקנים מתורה ומצוות וכאשר בא לביהכנ"ס ראה שעל כותלי ביהכנ"ס היו מצוירים באופן נאה ומופלא מאמר של ר' יודא בן תימא, על כותל אחד הי' נכתב 'הוי עז כנמר', ועל השני הי' נכתב 'וקל כנשר', ועל השלישי הי' נכתב 'רץ כצבי', ועל הרביעי 'גבור כארי', ועל כל מאמר הי' מצוייר תבניתו הא' הנמר, ועל השני צורת נשר, ועל השלישי צורת צבי ועל הרביעי צורת ארי, וענה הנצי"ב ע"ז הכל נכתב כהוגן אך דבר אחד חסר משם, והוא סיום המאמר 'לעשות רצון אביך שבשמים' וד"ל.

ובזה י"ל בדרך צחות הפסוק הנ"ל דהנה צא"ן ר"ת צ'בי, א'ריה, נ'שר, נ'מר, וזהו ולא יהי' עדת ישראל כצא"ן, שיהי' להם כל הבחי' הנ"ל אך העיקר יחסר להם אשר 'אין להם רועה', הוא אבינו מלכנו רועינו רוע"ה ישראל כנ"ל, לרמז על הנ"ל שהיה חסר להם סיום המאמר לעשות רצון אבינו שבשמים, ובזה יש לרמז, ונהי' לרא"ש ר"ת ל'עשות ר'צון א'בינו ש'בשמים.

חיי צבי

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח מושקדים

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וכו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. ובמדרש בדין הוא שיטול שכרו וצ"ב.

ויל"פ בהקדם דידוע דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא והטעם דאין אדם גומר שום מצוה בהאי עלמא שא"א לו לומר שכבר גמר מצות הנחת תפילין אחד שחולצם בלילה כי גם כל הלילה יהיה שומר ומצפה עד עלות השחר להניחם וחייב אדם להתאוות מתי יבוא מצוה לידי ואקיימנה ולכן עדיין לאו גמר מלאכה היא, ופועל שלא גמר מלאכתו אין הבעל הבית עובר בבעל תלין דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ולפי זה אתי שפיר דהך מצוה שעשה פנחס לקנאות ברשעים א"א להתאוות עליי שתבוא לידו ח"ו אדרבה יתפלל שלא יארע עוד תקלה כזאת בישראל וא"כ בדין הוא הוא שיטול שכרו בעוה"ז שכבר גמר מצותו הלז.

(תורת משה חת"ס)

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו. ונל"פ דהנה אמרו חז"ל עה"פ וישמע משה ויפול על פניו מלמד שחשדוהו באשת איש, והובא גם ברש"י פר' יתרו שמפרש הפסוק (תהלים ק"ו ט"ז) ויקנאו למשה במחנה, שכל אחד קינא לאשתו ממשה שחשדוהו באשת איש, והנה אמרו חז"ל (סוטה כ"ו.) עה"פ ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע, שאם הי' יולדת נקיבות יולדת זכרים, וא"כ אותה שקינאו לנשותיהם ממשה והיו טהורים, א"כ בוודאי ילדו כולם זכרים, ולפי"ז יובן הכל על נכון כי בנות צלפחד אמרו והוא לא היה בעדת קרח שקינאו לנשותיהם בחינם, והראי' דהא ובנים לא היו לו והיה צריך להיות לו בנים וע"כ מוכח מזה שלא הי' בעדת קרח.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם, תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל. קשה למה הוצרך לבאר תחת אשר קנא וגו', והלא כבר אמר למעלה השיב את חמתי וגו'.

ונראה דהנה אמרו חז"ל בסנהדרין (פ"א) '**הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, אבל היא הלכה ואין מורין כן**'. וביאור הדבר היא כי באמת הבועל ארמית חייב מיתה בידי שמים, וכדדרשו בפסוק (מלאכי ב, יב) יכרת ה' לאיש וגו', **ולכן** אין לאיש ישראל להרגו בידיים כי אין מיתתו בידי אדם כי אם בידי שמים. **רק מי** שמתעורר בלבו לקנא לכבוד הש"י, אשר ידוע דכשהאדם בא לכלל כעס גדול אז כעסו מיפר ישוב דעתו עד שכמעט אינו יודע מה הוא עושה ומעשיו הם כמעט בלא כונה, ולכן הקנאי שכעסו מרתח בו למען כבוד שמים רשאי לפגוע בבועל ארמית מכיון שעושה שלא בכונה שלימה, **אשר לכן אין זה כמיתה בידי אדם אלא הוא כאילו החוטא מת מאליו בידי שמים.**

אך לפי מאי דאמרינן דנחשב הקנאי כעושה שלא בכונה, **אם כן** לכאורה אין מגיע לו שכר גדול כמי שעושה מצוה בכונה, שהרי מצוות צריכות כונה, **ומעוד טעם** אין מגיע לו שכר לכאורה, כיון ש'אין מורין כן' אם כן אינו בגדר מצווה ועושה ואין ראוי ששכרו יהיה מרובה כמי שמצווה ועושה, **וא"כ לפי"ז לא היה מגיע לפנחס כל כך שכר על מעשיו.**

אבל התירוץ הוא, דכיון שע"י קנאתו של פנחס ניצולו ישראל מכליון ח"ו, על כן ראוי הוא לשכר בעד תשועתו הגדולה אשר עשה וזכות הרבים התלויה בו, אשר כידוע כי במצות צדקה וגמ"ח אין הכונה מעכב כיון שסוכ"ס שבע העני.

וזה שאמר הכתוב 'לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום', ואם תאמר למה מגיע לו שכר והלא קנאת ה' עשתה זאת, ולא בכונה עשה מעשיו אלא מתוך חמימות לבו, על זה בא כמשיב '**תחת אשר קנא לאלקיו**' האף אמנם שקינא לאלקי"ו להמית מיתה שהיה מגיע לזמרי מאלקיו בידי שמים, מ"מ כיון דהלא '**ויכפר על בני ישראל**' **וכיון שעשה התשועה הגדולה בישראל ע"כ מגיע לו שכר הרבה.**

דברי חיים

ושעיר עזים אחד לחטאת. וברש"י אי' אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח.

ויל"פ דהנה הלבנה קיטרגה לפני הקב"ה אי אפשר לשתי מלכים שישתמשו בכתר אחד וא"ל הקב"ה לכי ומעטי את עצמך, ולכאורה הו"ל להקב"ה להרבות אור החמה.

אך י"ל כמ"ש רש"י בפר' בראשית דראה הקב"ה שאין העולם כדאי לשמש באור גדול וגנזו ליצדיקים לעתיד לבוא, ומשום הכי לא הי' יכול להרבות את אור החמה מפני שאין העולם כדאי לזה ולכן הוצרך למעט את הלבנה, וז"ש הקב"ה הביאו עלי כפרה שאתם צריכים להביא כפרה על שבשבילכם מיעטתי את הירח, שאלמלא הייתם כדאי הייתי מרבה אור החמה ולא הי' צריך להמעיט הלבנה.

(לחמי תודה)

'לכן אמר', למי יאמר?

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (יב) **לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם:** (פרק כה פסוקים יא יב)

פינחס בן אלעזר. [לכאורה למה הוצרכה הכתוב לספר מעשה פנחס, הרי כבר נזכר מעשה פנחס בסוף פרשת בלק, מפרש רבינו שכוונת הכתוב לספר השכר שקיבל פינחס על מעשיו, ולכן התחיל לספר קודם את מעשיו] **הודיע הקדוש ברוך הוא למשה שיעשה עכשיו טוב לפנחס על קנאתו משך קנא למלקיו, ועל הלקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם כמגפה, ומה שיודיע ליעקב שהוא כהן לעולם, וזה טעם** [וזה כוונת הכתוב] **'לכן ממור' שיגיד זה ליעקב** [שהוא הצילם ולכן קבל שכרו]**[א]....**

פירוש 'בנכליהם'

כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנַכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נִכְּלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כָּזְבִּי בַת נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמַּכָּה בְיוֹם הַמַּגֵּפָה עַל דְּבַר פְּעוֹר: (כה יח)

ונעם בנכליהם. כמשך פירשתי (לעיל כה ו) **כי זקני מדין מששו המשכנה הרעה הזאת כמו שנאמר** (לעיל כב ד) **ויאמר מואב אל זקני מדין, כי כחם נתיעצו מתחלה, והם נתנו עצה זו למואב שמזנה בנותם עמהם וילמידו אותם לבעל פעור להדיחם מעל השם ומשם לא נזכר עם[ב]...**

מעשה חש"ב

א פירוש, כוונת הכתוב **'לכן אמור'**, היינו שיודיע **'**לישראל**'** שכרו של פנחס שהוא כהן לעולם. ואפ"ל טעם הדבר שציוה הקב"ה למשה, שיאמר לבני ישראל שכרו של פנחס, הוא כמו שכתב האוה"ח הק' לפרש הפסוק בריש הפרשה 'וידבר ה' אל משה **'לאמר'**, 'ונראה שנתכוון בזה שיאמר לישראל דברים הנאמרים בענין. והכוונה כדי שיכירו מפעל טוב שעשה להם פנחס, ולא ישנאוהו בשביל הריגת הנשיא, ובמה שנמשך מסיבתו שחבט המלאך מהם מה שחבט, כאמרם ז"ל (סנהדרין פב:)". פירוש שהמלאך ירד ונגף בשבט שמעון לטורדם, שלא יהרגו את פנחס.

העולה מן האימורין, דיש חילוק בין רבינו להאוה"ח הק' היכן רמזו דבר זה שיאמר לישראל שכרו של פנחס, כי רבינו מפרש שמרומז ב**'לכן אמור'**, והאוה"ח מפרש שמרומז ב**'לאמר'**. ואפ"ל דרבינו לשיטתו למש"כ (שמות ו י) ש'לאמר' אין הכוונה שיאמר לאחרים, רק מורה על בירור הענין, שהוא אמור באמירה גמורה ולא ברמז. ולכן לא יכול לפרש 'לאמר' שיאמר לישראל, לכן מפרש ד'לכן אמור' קאי שיאמר לישראל, אבל דעת האוה"ח הק' ש'לאמר' הכוונה שיאמר לאחרים, לכן מפרש ד'לאמר' קאי שיאמר לבני ישראל, ו'לכן אמר' קאי שיאמר לפנחס.

תמצית השיטות	'לכן אמור' למי?	פירוש 'לאמר'
רמב"ן	לבני ישראל	הכוונה על בירור הענין שהוא אמירה גמורה, [ואין הכוונה לאחרים]
אוה"ח הק'	לפינחס	שיאמר לישראל.

ב לעיל (כד יד) עה"כ 'לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים', נחלקו רש"י ורבינו בביאור **'איעצך'**, דעת רש"י שנתן בלעם עצה שיזנו עם בנות מואב, כדאיתא ברש"י (שם, ד"ה לכה איעצך) 'אלהיהם של אלו שונא זימה וכו', תדע **שבלעם** השיא עצה זו וכו'. אבל דעת רבינו על דרך הפשט דבלעם אמר לבלק את אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, לימות המשיח, ולפי דברי רבינו לא נזכר שם שבלעם נתן להם העצה שיכשילם בזנות. מ"מ מרומז כאן בקרא 'בנכליהם', והיינו שזקני מדין ובתוכם בלעם נתנו העצה של זנות, כמו שכתב רבינו (פרק כה פסוק א) 'ולכן יתכן שהיה בלעם בעצה'. וזה כוונת רבינו 'ואם **לא נזכר שם**', דהיינו לפי שיטתו לא מבואר לעיל העצה של זנות, ד'איעצך' הכוונה שאמר לו מה שיקרה עם עמו באחרית הימים, וזה כוונתו 'כי **זקני מדין**' חשבו וכו', שלשיטתו זקני מדין נתנו את העצה.

הטעם שמנו את שבט לוי

וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגַּרְשֻׁנִּי לְקָהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי: (פרק כו פסוק נז)

ואלה פקודי הלוי. למ' ידעתי למה ימנה בני לוי[א], ומה תועלת עתה במנינם[ב]. לולי למלה נתנו העניים לצדקה ומגרשיהן לכהמתם, למ' לטלטיס מחני כן[ג]. לו שנעשה להם לכבוד מאת העם, שלמ יהיה לגיון של מלך פחות שלמ יפגיחו עליו למטתו כשמר העם:

שלושה פשטים בטעם שאמרו 'לא היה בעדת קרח', וכן 'כי בחטאו מת'

אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל ה' בַּעֲדַת קֹרַח כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ: (פרק כז פסוק ג)

והוא לא היה [בנות צלפחד באו בתביעה שרוצים נחלה בארץ ישראל, מכיון שלאביהם לא היו בנים. ובתוך דבריהם אמרו ב' דברים א. 'והוא לא היה וגו' בעדת קרח, ב. כי בחטאו מת', וצ"ב למה אמרו שתי דברים אלו]. **לפי שכתו לומר "בחטאו מת", נזקקו לומר למ כחטא מתמונים ולמ בעדת קרח שהלו על הקב"ה היה, מלמ כחטאו לבדו, ולמ החטיא מחניס עמו, לשון רש"י** [פירוש לפי שרצו לומר 'שבחטאו מת', כבר אמרו בדרך אגב שלא היה בעדת קרח. ועל זה קשה] **ולמ פירש, למה היו כתות לומר "בחטאו מת"** [שאינו מפורש למה באמת הוצרכו לומר 'כי בחטאו מת'], **מלמ שתמהינה** [הרי סגי שיאמרו] **"מכינו מת במדבר וכניס למ היו לו", כי כן הרגלו להמר. מכל מל דעת לכותבו** (כ"כ קיים), **הולרכו לומר שלמ היה בעדת קרח. לפי שעדת קרח למ היה לסם חלק בארץ, וכן למתלוננים שבעדת קרח** [וכיון שהוצרכו לומר כי לא היה בעדת קרח, כדאי שיוכלו לקבל נחלה בארץ ישראל, כבר הוסיפו ואמרו 'כי בחטאו מת'. ומהיכן ידעו שעדת קרח לא היה להם חלק בארץ], **כי נשמע זה בעם מבית דינו של משה** [שנתפרסמה הלכה זו בשם בית דינו של משה]. **וכך פירש רבי מכריסם** [שלכן אמרו שלא היה בעדת קרח, מכיון שעדת קרח אין להם חלק בארץ ישראל, רק מהיכן ידעו את זה] **ומתר, חשבו הכתות, כי למ ייכנו הנועדים על ה'** [לפי האבן עזרא לא ששמעו כן להדיא, רק הבינו דבר זה לבד]. **ודעתי כדרך הפשט, שמתרו ככה** [והוא לא היה בעדת קרח] **כעכור שחשבו שמשה רבינו היה שונא עדת קרח יותר מכל המוטחים שמתו במדבר, שהם היו הקמים כנגדו והכופרים בכל מעשיו, וחשבו לולי בשנאתו לותם יתמר למ יהי לו מושך חסד ולמ יהי מונן ליתומיו יזכר עון לאותם מל ה'** (תהלים קט יב יג), **על כן הודיעונו כי למ היה מהם.** [ולפי"ז הטעם שאמרו שלא היה בעדת קרח, אינו משום ששמעו, או הבינו שעדת קרח אינו נוהל ארץ ישראל, רק משום שחשבו שמכיון שמשה רבינו היה שונא עדת קרח, ע"כ לא יהא חונן ליתומיו] **ומזמן עוד** [באמרם אבינו מת 'במדבר'] **שמינו כמתי המגפות, מכל במדבר מת על מטתו** [והיינו שמת בחטאו מיתה רגילה כדרך כל האדם]. **וטעם 'כי בחטאו מת'** [לפי פירוש רבינו שעיקר מה שבאו לומר שלא היו בעדת קרח, א"כ למה הוצרכו שוב לומר 'כי בחטאו מת'] **ממלו, מת במדבר בעונו, שלמ זכה ליכנס בארץ** [עיקר הכוונה שאביהם מת ולא זכה להיכנס לארץ]. **מו כדברי רבי יהודה הלוי המשורר ז"ל, שפירש שהוא דבק עם וכניס למ היו לו, כמשל ימת היום בעונות מידע כך וכך** [פירוש שאמרו בעונו מת בלא בנים, כמו שדרך לומר על דבר שאירע, בעונות אירע כך]:

מעשה חש"ב

א לכאורה צ"ב מה שהוקשה רבינו 'לא ידעתי למה ימנה בני לוי', דהנה לכאורה לפי המבואר במדרש תנחומא (הובא ברש"י כו א), הטעם שהדגיש הכתוב שנמנו אחרי המגיפה, 'משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרג בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות', ולפי מש"כ רבינו עה"כ יחי ראובן, (דברים פרק לג פסוק ו) שארבעה ועשרים אלף שמתו במגיפה, לא היה רק משבט שמעון, אלא מכל השבטים, א"כ שפיר היה צריכים לספור שבט לוי לדעת מנין הנותרות. ואפ"ל דאיה"נ דדעת רבינו שארבעה ועשרים אלף לא היו רק משבט שמעון, אלא גם משאר שבטים, מ"מ משבט לוי לא מת אפילו אחד מהם, שהרי הם לא נכשלו בפעור. וסמוכין לזה ממש"כ רבינו (דברים פרק לג פסוק ח) עה"כ וללוי אמר וגו', אשר נסיתו במסה. וז"ל ובספרי אשר נסיתו במסה, הרבה נסיתו ונמצא שלם בכל הנסיונות" עכ"ל, א"כ א"ש קושיית רבינו לא ידעתי למה נמנה בני לוי.

ב כוונת רבינו באמרו ומה תועלת 'עתה' במנינם, דהנה בני ישראל נמנו 'כאן' משום שלאלה המנויים כאן תחלק הארץ בנחלה, אבל בני לוי לא נטלו חלק בארץ, א"כ צ"ע מה תועלת 'עתה' במנינם'.

עוד אפ"ל דהנה בפרשת במדבר נמנו שבט לוי (פרק ג פסוק טו), וכן נמנו בכורי ישראל (שם מה). ושם היו צריכים למנות שבט לוי, דשם צוה ה' לפדות בכורי ישראל עם הלויים, והיה צריכים למנות גם שבט לוי כדי לדעת כמה בכורים נפדו בלויים, והשאר מבכורי ישראל היו צריכים לפדות בכסף. וזה כוונת רבינו מה תועלת 'עתה' במנינם, אבל המנין של פרשת במדבר שפיר היו צריכים למנותם.

ג המקור למש"כ רבינו שאולי רק הלויים שנמנו עכשיו קבלו הערים לשבת ומגרשיהן לבהמתם, ולא הנולדים אח"כ, אפשר לומר שסמך דבריו על מש"כ רש"י (פרק כו פסוק נג) לבאר הפסוק לאלה תחלק הארץ, "ולא לפחותים מבן עשרים אע"פ שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ, שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו, לא נטלו חלק בארץ אלא שש מאות אלף" עי"ש. הרי לנו שהקפיד הכתוב באומרו 'לאלה', שצריכים להיות ראויים לנחלה בשעת המנין. א"כ הכא נמי אפשר לומר גבי הלויים שרק אלו שנמנו עתה קבלו חלק, ולא הנולדים אח"כ. ולפי"ז מדוייק מה שנאמר 'ואלה פקודי הלוי, וא"ו מוסיף על ענין הראשון. דגם גבי הלויים היה כמו אצל בני ישראל, שרק מי שהיה במנין זה קיבל חלקו בארץ ישראל.

ושם בת אשר שרח (במדבר כו, מו)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשתן פ' פנחס כאשר התוה"ק עומד ומחשב משפחות בני ישראל קודם חלוקת הארץ, מצינו הכתוב 'ושם בת אשר שרח'.

וב'רמב"ן' כתב ע"ז, וזל"ק: "ואונקלוס תרגם ושום בת איתת אשר שרח, נתכוון בזה לומר כי היתה בת יורשת נחלה ולכך הזכירה הכתוב בכאן כאשר הזכיר בנות צלפחד ותכנס בכלל לאלה תחלק הארץ, ואילו היתה בת אשר עצמו לא היתה יורשת נחלה כי בנים זכרים היו לו, אבל היתה בת אשתו מאיש אחר אשר לא היה לו בן והיתה נחלתו לבתו, ויהיה טעם ושרח אחותם כי היתה אחות בניו לא בתו, ולכך אמר ושם בת אשר שרח ולא אמר ובת אשר שרח, לומר כי היה שמה 'בת אשר' ונקראת שרח, ואם היתה בחיים כדברי רש"י הנה היא כבנות צלפחד לנחלה ואם מתה משפחתה נטלו בעבורה, עי"ש, וכ"כ ב'ארבנאל' בשם י"א.

והנה ב'טור' עה"ת תמה מאוד ע"ז, וזל"ק: "ואיני מבין דבריו כי מי היה זה האיש האחר שסרח היתה בתו וירשה מכחו ולא היתה מיוצאי מצרים ולא היו ביורדי מצרים כי אם ע' נפש ולכולם היו בנים, ואפי' את"ל שאחד מאלו הע' נשא אשה והוליד ממנה סרח ולא היה לו בן א"כ היה לפסוק לייחס אותה על שמו ולמה ייחס אותה על שם אשר בעל אמה", עי"ש. וכן תמה בחזקיני, וזל"ק: "מי ילדה אם אחד מן השבטים ילדה אמאי לא הזכיר שמו עליה ואי אינש מעלמא ילדה למה נתיחסה על יעקב אבינו", עי"ש.

ועי' בספר 'הישר' דאביה של סרח היה מבני עבר, ע"ש בדבריו, ולפי"ז פלא גדול איך כתב הרמב"ן כאן שהיה לה חלק ירושה מדין בת אשר, והרי לא היתה כלל מבני אברהם יצחק ויעקב היורשים את ארי"י?

וב'שפתי צדיק' (אות כ"ח) כתב ע"ז, וזל"ק: "ופלאי הדבר שהיא היתה מיורדי מצרים והיא המבשרת ליעקב אע"ה עוד יוסף חי, וע"כ אף אם היתה איש אחר הי' אבי' גר שלא מתולדת יעאע"ה א"כ לא הגיע לה חלק בארץ, וע"כ ששיטת רמב"ן שמה שלא נטלו גרים חלק בארץ דווקא אותן שנתגיירו אחר מתן תורה, משא"כ אותן שנדבקו בישראל במצרים וסבלו הגלות עמם יחד זכו לכל מה שזכו הכלל ישראל ותמוה שלא נמצא בדברי חז"ל", עי"ש. ולפי"ד היתה נוטלת חלק בארץ. וכן מבואר ב'חומש עמק דבר' (להנצי"ב) שהיתה נוטלת חלק בארץ, **אע"ג שאין מגיע לה על פי דין**, ומשום הכי נחשבה בזה המנין שעיקרו בשביל חלוקת הארץ, עי"ש, ועי' עוד להלן די"א דהי' שני נשים בשם שרח וא"כ היא לא היתה השרח בת אשר המבשרת ליעקב בשורת יוסף.

אולם בספר 'כור זהב' על רמב"ן כתב ע"ז, וז"ל: "ומי יתנני עפר ואפר תחת כפות רגלי רבינו הטור ז"ל, וכדי שלא להשוות לאדוננו הרמב"ן ז"ל כטועה נראה לי דיתכן גם בבני אשר עצמו, שהיה לאשר בן מאשה ראשונה והוליד את שרח ומת, ונשא אשר כלתו והוליד אלו הבנים הנזכרים בכתוב והיתה שרח נכדתו וירשה מכחו והיתה בת אשתו ואחות בניו. ומכ"ש דיצויר בשאר בני יעקב דרך משל, ראובן היה לו בן ונשא אשה והוליד ממנה שרח ומת, ונשא אשר כלתו של ראובן והוליד ממנה הבנים הנזכרים בכתוב והיתה שרח בת יורשת מראובן והיתה בת אשת אשר", עי"ש.

ובספר 'תכלת מרדכי' לאחר שהאריך בענין כתב, וז"ל: "נראה לקיים כל דברי חכמים שהיה אביה ישוה בן אשר או אחד מבניו שהרי הוא חסר כאן ממנין המשפחות שלא נמנה אלא ישוי ולא ישוה [ובתוס' על חומש באמת נדחקו על מה שחסר משפחת ישוה ותירץ שנבלעו במשפחת ישוי], ובזה אתי שפיר הכל, דלפי מה דקיימא לן בסוטה (מג:) חורגה הגדלה בין האחין וכו' דמחזי כי אחתייהון, וע"כ אתי שפיר דנקראת בת אשר מפני שגדלה בביתו, וכמו שכתבו התוס' קידושין (כב. ד"ה שלא) גבי תמר. וכן מצאתי בספר 'פענח רזא' שלפי שהוא גידלה אצלו נקראת על שמו, וזהו שאמר ושם בת אשר, כלומר אינה בתו באמת רק שנקראת בשם בת אשר עי' שם. וכן כתבו התוס', וגם שלפי זה היתה נכדתו ובני בנים כבנים, וכ"ש כאן כי היא היתה

ביחד חורגתו ונכדתו, ורק לכאורה למה נקרא המשפחה על שם האשה ולא על שם אביה, וע"כ פי' רש"י מפני שהיא הייתה בחיים ור"ל שהוא מת בילדותו ואשתו ובניו נשארו בחיים נקרא המשפחה על שמה והזכירה בשם המשפחה ולא הזכירו וזה קרוב ובלא דוחק. רק דלכאורה קשה איך נשא אשר כלתו אשת בנו, והנה אם נאמר שהיתה אשת בן ישוה הרי היתה רק כלת בנו שהיא שנייה כמו שאיתא ביבמות (כא.) ועדיין לא נגזר שניות, וגם אם נאמר שהיא היתה כלתו אין קושיא מקודם מתן תורה, שהרי דרשו חכמינו ז"ל על בן הכנענית שהיתה דינה ונשא שמעון אחותו מאמו, וכ"ש זה", עי"ש.

גם מרן חתם סופר ז"ל ב'תורת משה' (פ' ויגש) כתב על הפסוק 'כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יוצאי יריכו וגו' ששים ושש', וזל"ק: "וצ"ע כי בפסוק של אחריו מוסיף עוד יוסף ובנ' בניו ומונה אותם שבעים עם ששים ושש הללו וחכז"ל אמרו זו יוכבד שנולדה בין החומות, א"כ למה בפסוק הראשון מונה ששים ושש ואינה מונה יוכבד עמהם, ומזה מוכח קצת כדאיתא בס' הנקרא ס' הישר על התורה ששרח בת אשר לא היתה כלל ממשפחת יעקב [אלא מבית יעקב] כי אשר לקח לו אשה מעבר הנהר והביאה עמה סרח בתה ונתגדלה עם בני יעקב וכמגדל יתום בתוך ביתו, וזכתה להמנות עם שבעים נפש בני יעקב או אפי' בכלל בני יעקב, [וכן הוא בתרגום ושם בת אשר סרח ושם בת אתת אשר סרח] אבל לא בכלל יוצאי יריכו, ע"כ יוצאי יריכו ששים ושש עם יוכבד לבד סרח עם יוסף ובניו הם שבעים בית יעקב, אבל לא שבעים יוצאי יריכו, ואיתא במדרש שהיתה אחת מנשי בניו שקלטה זרע ונתעברה וחשיב העובר עמהם, ובזה יש לומר הכל דא"ח המה, יוכבד נולדה ונחשבה, וסרח נחשבה עם בית יעקב ולא מיוצאי יריכו, וזה העובר היה מיוצאי יריכו ולכלל בית יעקב לא בא במעי אמו נמצאו היו שבעים מכל צד הן מבית יעקב הן מיוצאי ירך יעקב", עי"ש.

והנה, בפסוקי התורה לעולם נקרא שרח בשי"ן, אבל בלשון חז"ל (סוטה יג.) נקרא סרח בסמ"ך וכן הוא לישנא דעלמא, ובספר 'גימטראות' לרבינו החסיד (אות י"ח) כתב, וזל"ק: "ושם בת אשר סרח מה בא להשמיענו ששם בת אשר סרח, אלא לפי שכתוב וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא והיא נשארה על שם **וסרח העודף**", עי"ש. והמהדורים שם ציינו דלכאורה בפסוקי תורה לא כתיב רק שרח בשי"ן ולא בסמ"ך, אולם נראה דכיון דשי"ן מתחלף בסמ"ך חדא הוא.

שוב מצאתי ב'ש"ך' על התורה (פ' ברכה) שכתב, וזל"ק: "ברוך מבנים אשר, אמרו חז"ל (בראשית רבה עה, י) שהיו בניו של אשר הנקבות יותר מן הזכרים ועודפות על הזכרים ולזה נקראת שרה כמו וסרח העודף (שמות כו, יב) כי השי"ן היא בסיבולת במקום סמ"ך", עי"ש.

וה'בן איש חי' בספרו שו"ת 'תורה לשמה' (סימן תקכ"ב) כתב בזה, וז"ל: "עוד רצינו לדעת במש"כ בפרשת פנחס ושם בת אשר שרח למה אמר ושם והול"ל ובת אשר שרח וכו', הנה קושיא זו מצאתי בספר 'לקוטים כ"י לראשונים' ז"ל ותירץ שם לפי ששמה היה ידוע יותר בחסידות ובמעשים טובים כתיב עליה ושם עכ"ד, **ולדידי נראה לומר כי אפשר בפי העולם היתה נקראת באות סמ"ך כמו וסרח העודף, אך באמת היא מן הלידה קראו אותה שרח בשי"ן שמאלית ולכן בא הכתוב לומר ושם בת אשר 'שרח', ר"ל עיקר השם שלה הוא שרח בשי"ן שמאלית.** או י"ל שבפי העולם לא היתה נקראת בשמה אלא היו קורין אותה בת אשר דוקא ולכן בא הכתוב לומר ושם בת אשר שרח ר"ל שם בת אשר השגור בפי העולם הוא שרח" וכו', עי"ש.

ובספר 'רביד הזהב' עה"ת, בהגה מבן המחבר בפרשת לך לך (דף כג) כתב בזה דבר נפלא: דבמדרש פרשת וישב מבואר כמה דעות מי השלימה למספר שבעים נפש שעלו למצרים את יעקב, ולחד הי' יוכבד ולחד הי' שרח, ולכאורה הא שרח נמנה בהדיא שם בפסוק בין שאר הנפשות. אולם לפי המבואר ברמב"ן לעיל י"ל דהי' תרי, חד בשם שרח בשי"ן וחד סרח בסמ"ך, ובפסוק נמנה רק שרח שהיא בית אשר, ולא סרח שהיא בת אשת אשר, אבל כיון דעלה עמם משלימה המנין, ובזה ביאר המסורה על הפסוק ושרח אחותם וז"ל 'כתיב שי"ן במ"א וסרח העודף' ע"כ. דהכונה דיש עוד שרח בסמ"ך דהוא "עודפת" על הס"ט והשלימה למספר שבעים, וזהן וסרח "העודף", עי"ש שהאריך בזה.

ובדרך אגב עי' בספר 'חכמת התורה' למהרש"ק ז"ל טעם פלא, על מה שרצה הכתוב למנות את שרח בת אשר שני פעמים במספר שבעים נפש, מכיון שהיא היחידה שירדה למצרים וגם עלתה לארץ ישראל, ואמרו חז"ל בגמ' כתובות שכל אחד מבני ארץ ישראל שוה כשתי אנשים בבליים, אבל אחד מהבבליים כשהוא עולה לארץ ישראל הוא נחשב כשתי בני ארץ ישראל ודפח"ח.

עוד דבר נפלא ראיתי בזה בספר 'אמרי יוסף' (מועדים ח"ב בדרוש לר"ח שבט) וזל"ק: "והנה שמעתי בשם רבינו זלה"ה שאמר בפסוק 'ושם בת אשר שרח', כי 'בת אשר' בגימ' תתק"ג, ותיבת שר"ח הוא נוטריקון סעודת ר"ח, כי ע"י כח סעודת ר"ח מבטלין התתק"ג מיתות שבעולם ר"ל עכ"ד, **ואם כי שר"ח הוא בשי"ן י"ל בביאור דבריו כיון שהוא בשי"ן שמאלית לכן נתחלף בסמ"ך דהוא סעודת ר"ח**", עי"ש.

ויסוד המאמר הנ"ל הוא מהרה"ק העטרת צבי מזידיטשויב (עשר קדושות מערכת ב' אות פ"ב) ששמע מפה קדשו, ושם ביותר ביאור: ד"ושם" בגמ' 'רצון' דהיינו דאם יש רצון ח"ו שיהי' ר"ל תתק"ג מיני מיתות, יעשה סעודת ר"ח ויומתק, עי"ש.

ועי' מש"כ בספר 'יפרח בימיו צדיק' שיש קבלה מהרבי ר' צבי הירש מזידטשויב ז"ל שכל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ישב עם מנין יהודים בסעודת ראש חודש, כי סעודת ר"ח מסוגל לרפואה וראיכות ימים, והוסיף כי 'בת אשר' בגימט' 903, ובמס' ברכות (ח.) אמרו חז"ל עה"פ 'למות תוצאות', שישנם 903 מחלות בעולם רח"ל, והוא בגימ' 'תוצאות' שאלו המחלות מביאים למות רח"ל. הרי ש'בת אשר' כמנין 'תוצאות', ושם בת אשר, כשרוצים להמתיק את בת אשר, 'סר"ח' ר"ת ס'עודת ר'אש ח'ודש, שיכולים לבטל את התוצאות למות ע"י סעודת ראש חודש.

הקושיא

שהציע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

- בסוגיא ד'תופס לבעל חוב -

מס' כתובות פד:

לפני תלמידיו היקרים **בהיכל מתיבתא** הק' **תורה ויראה**
יום ג' פינחס תשפ"ג לקראת נסיעתו למקום הנופש ניו העמפשיר

בסוגיין (כתובות פד:) מבינו עובדא דיימר בר חמו, דהוה מסיק ליה זוזי בההוא גברא, שכיב ומבעיק מרבע, ס"ל [ניימר לשלוחיה זיל תפסה, רש"י] לשלוחיה, זיל תפסה ניהליה, חזל תפסה. פגעו ליה רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע, אמרו ליה, מי תופס לבעל חוב במקום שאב לאחרים, ואמר רבי יוחנן, התופס לבעל חוב במקום שאב לאחרים לא קנה.

ובביאור שיטת רבי יוחנן, הביאו התוס' הכא (ד"ה מי תופס) מי שיטת רש"י במסכת בבא מציעא (י., ד"ה לא קנה) שביאר טעם הדבר למה תופס לבעל חוב במקום שאב לאחרים לא קנה, דלאו כל כמיניה [התופס] להיות קופץ מעליו ואב לאלו [לאחרים], מאמר שלא עשאו חומו הנושה שליח לתפוס.

ובתוספות כאן, הקשו על דברי רש"י מסוגיין, דהא הכא מייתי שאמר יימר לשלוחיה, ומש כן יכול משמע דלא"ג דעשאו שליח לאמר ליה זיל תפסה תפ"ה לא קנה, ולא כמו שפירש בקונטרס בפ"ק דב"מ (דף י. ושם) דדוקא בשלא עשאו שליח לא קנה, ע"כ דברי התוס'.

עכ"פ נתלקו בזה רש"י ותוס', בסוגיא דתפופס לבעל חוב, האם נאמר דין זה רק 'בתופס שלא עשאו שליח' דלעת רש"י, או דהוא הדין 'בעשאו שליח' לא קנה אם הוא אב לאחרינא כלעת התוספות.

*

הנה במסכת בילה (לב.) מבינו הדין בגבור מיס על בני העיר לדין תחומין, במתני' שם מבינו גור על יחיד כרגלי היחיד (המים שמילאו מבור זה, אסור להוציאם מתחומו של היחיד, בעל הבור), ושל מנשי מומה העיר כרגלי מנשי מומה העיר (המים שמילאו מבור זה, אסור להוציאם מתחומו של העיר, והוא מלפים לכל רוח מון העבוריה), ושל עולי בגל (בעשויין לעוברי דרכים בשמלא הדרך, ועשאום בני הגולה לשתות בעלותם מבבל לארץ ישראל) כרגלי הממלא (שלין להוציאו מתחום שבת של 'ממלא המים', כיון שבבור הוא הפקר, והפקר נקנה בהגבהה, ונקנה להממלא, ע"פ רש"י).

ובגמרא נאמר, ושל עולי בגל כרגלי הממלא. מאמר, מילא ונתן לחבירו (מילא אחר מים בשביל חבירו, ונתנו לו, אב הדין להוציאו מתחום שבת) רב נחמן אמר, כרגלי מי שמילאו לו (ופירוש רש"י: דבשבת זה שלאו, וקנה לו), רב ששת אמר, כרגלי הממלא.

ובגמ' נחתי לבאר במאי קא מיפלגי, אר (רב ששת) סבר, בירא להפקירא הוא, ואר (רב נחמן) סבר, בירא לשותפי הוא.

ופירוש רש"י כוונת הדברים (רש"י, ד"ה רב ששת) רב ששת סבר בירא להפקרא הוא, והמגביה מלילה לחבירו, לא קנה מבירו, כלאמרינן בבבא מציעא בשנים מוחזין (י.) דהוי מופס לבעל חוב במקום שאב לאחרים, אלא המגביה קנה, (לכן הוי כרגלי הממלא). ורב נחמן סבר, בירא לשותפי הוא, (דהיינו) שלא הפקירוהו בני הגולה אלא נתנוהו לכל ישראל שיהיו שותפין בו, וכשאמר זה לחבירו למלאות לו מחלקו, והלך בשליחותו נעשה שלאו,

ואין זה מגביה מציאה (ולא נאמר בה דין התופס לחבירו וכו', כי הרי זה שייך גם לחבירו).

ובמסקנת הסוגיא, הסיקו בגמרא (לט:) דכולי עלמא בירא דהפקרא היא, אלא הכא במגביה מציאה לחבירו קא מיפלגי, מר סבר, קנה, ומר סבר, לא קנה.

וביאור דברי הגמ' (המבואר מרש"י ותוס') שלא נחלקו רב נחמן ורב ששת, אי הוי בירא דשותפות או דהפקירא, דכולי עלמא דהפקירא, והכא 'בתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרינא קמיפלגי' דהוי האי מים שבבור כמולא מציאה, וע"י הגבהתו חב לאחרינא, לכן לרב ששת לא קנה, ולרב נחמן קנה חברו ולכך קאמר רב נחמן כרגלי מי שנתמלאו לו, בשבילו.

והקשה רש"י (ד"ה במגביה), וכן הקשו התוספות (ד"ה הכא במגיה) דקשיא ד'רב נחמן' אדרב נחמן, דאבעי לן לפרושי הכא דרב נחמן סבר קנה חברו, דקאמר כרגלי מי שנתמלאו לו (דהיינו שקנה חבירו אף במקום שחב לאחרינא) ובשנים אוחזין (ב"מ י, א) אמרינן, 'רב נחמן' ורב חסדא דאמרי תרוייהו, המגביה מציאה לחברו, לא קנה חברו.

ולכן הסיק רש"י דלא גרסינן 'במגביה מציאה קנה חברו קמפלגי', ולא גרס 'מר סבר קנה חבירו' כו', אלא הכי גרסינן, 'במגביה מציאה לחברו קא מפלגי', ותו לא, ופירש, במגביה מציאה לחברו קא מפלגי, ודכולי עלמא לא קנה חברו בהגבהתו של זה, אלא אם קנה המגביה אם לא קנה פליגי, רב נחמן סבר, לא קנה המגביה, דלאו אדעתיה למקני, אלא מי שנתמלאו לו קנאם במשיכה כשיקבלם, כשבאו לרשותו ודעתו לקנות, דכי אמר לא קנה חברו, כל זמן שהוא ביד המגביה אמרינן, דיכול לומר, אני אזכה בה לעצמי, אבל משנתנה לו, קנה, דתנן התם (ב"מ ט:), ואם משנתנה לו אמר זכיתי בה תחלה לא אמר כלום, ורב ששת סבר קנה המגביה תחלה ומידו קבלם זה, הלכך כרגלי הממלא וכו'.

*

ולדידי תמיה וקשיין דברי רש"י אהדדי. דהא הכא במסכת ביצה כתבו רש"י בביאור דברי רב נחמן, דמי שנתמלא בשבילו 'רב נחמן אמר כרגלי מי שנתמלאו לו', ופירוש רש"י **'דנעשה זה שלוחו, וקנה לו'**, אם כן הלא איירי במי שמילא בשביל חבירו ע"י שנעשה שלוחו במפורש.

ובמס' בבא מציעא בסוגיא דתופס לבעל חוב כתבו רש"י בביאור דברי רב נחמן, דעל כן סבירא ליה דתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרינה לא קנה, מחמת, דלאו כל כמיניה להיות קופץ מאליו וחב לאלו, **"מאחר שלא עשאו אותו הנושה שליח לתפוס"**, ע"כ. ולפ"ז באופן שאכן עשאו שליח מודה רב נחמן דקנה אף במקום שחב לאחרינא. **וא"כ למה הקשה כאן רש"י מרב נחמן אדרב נחמן. הלא לשיטת רש"י יתכן לפרש בפשיטות שאכן רב נחמן סב"ל התם דלא קנה מחמת שלא עשאו שליח, והכא קנה כיון שעשאו שליח.** (ואין הכי נמי דלשיטת התוספות מובן הקושיא, אבל רש"י לשיטתו לא קשה), ואף יתכן לומר דבהא גופא פליגי רב נחמן ורב ששת, דלרב ששת לא קנה אף בשלוחו (כשיטת התוס' בכתובות) ולרב נחמן קנה כיון שהוא שלוחו (כשיטת רש"י).

ויש לעיין טובא ליישב שיטת רש"י שלא יוקשו אהדדי. (והפטיר מרן שליט"א בלשו"ק: **בחורים, ס'איז א שטארקע קושיא, טראכט'ס אריין דערין!)**.

חוקים להורותם
הלכות דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני ימי בין המצרים

שירה בכלי זמר

אסור לשיר בכלי זמר, ורק לצורך פרנסה מותר עד ר"ח, כגון מותר לנגן בסעודת מצוה אצל הנוהגים לנגן בכלי שיר.

פמ"ג א"א סק"י, דרק לצורך פרנסה כתב שם דהיינו ישראל שפרנסתו לזמר בכלי שיר אצל בית המשתה של אינו יהודים דמותר, ובכה"ח העתיקו וכתב דמשמע דאינו מתיר אלא עד ר"ח.

שירה בפה

יש המחמירים שאין לשיר אפי' בפה לחוד ובלא כלי שיר

בס' יוסף אומץ (ראש הדיינים ובני הישיבה בפרקנפורט מטען השל"ה בשנת ש"ע, עמ' קפ"ח) כתב דבסעודת שבת ליל שבת שהתחילו מבעו"י דכתב להאריך בזמירות עד הלילה, והוסיף דבבין המצרים יש לומר הזמירות בקול נמוך קצת או בניגון שאינו משמח, ובס' לקט יושר (עמ' ק"ו) העיד על רבו בעל התרומת הדשן שלא אמר זמירות בכלל בבין המצרים, ומבואר מהם דאפי' בשבת החמירו, ובס' שדי חמד (פאת השדה ביהמ"צ סי' א' אות י') הביא מס' משא חיים דכתב דאין לנגן בשום ניגון זולת בברית מילה, אלא דהוא מסתפק שם מהו הגדרת ניגון אי דוקא בכלי שיר או אפי' בלא כלי שיר, ובמקור חיים (להחות יאיר) כתב לאסור שירה בפה מר"ח, ובעובדא המובא לקמן מרבינו זי"ע בענין שירת בר יוחאי, מבואר דדעתו ג"כ לאסור סתם שירה בפה.

ולשיר בשעת לימוד התורה או בשעת התפילה, פשוט דמותר דאין זה בגדר שמחה, אלא חלק בהתעוררות בכוונת התפילה.

ומובא שאחד למד בניגון בבית מדרשו של החזו"א בתשעת הימים, וכשסיפרו לחזו"א על זה, אמר שלא להפריע לו ולתת לו ללמוד.

וכן מותרים שירי התעוררות לצורך התחזקות בגון היושבים יחד בחבורה לצורך חיזוק, וכן שירי ציפיה לגאולה, אולם ריקודים ומחולות אין לעשות.

ניגון "בר יוחאי במירון" - מותר לשיר שיר בר יוחאי במירון.

טעמי המנהגים מאמר יומא דריגלא על ל"ג בעומר בשם רבינו הקוה"ט זי"ע שענה כן להגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל ששאלו על כך, בעת שרבינו שהה במירון בימי בין המצרים, וטעמו כיון ששיר הקודש הזה מיוחד בשבחיו של רשב"י, ובאתרא דמר מותר לשיר בשבחיו הקדושים.

שמיעת ניגונים בטייפ

אין לשמוע ניגונים המוקלטים בטייפ וכדו', ואפילו שירי החורבן ושירי הגאולה אסורים בכלי.

שו"ת שבה"ל (ח"ח סי' קכ"ז ב') דטייפ נחשב ככלי שיר ממש דאסור, ואפי' אם הטייפ נעשה משירה בפה לחוד הרי זה נהפך לכלי שיר ואסור, ובקושי מלמד זכות על המקילים כל השנה לצורך ע"י בשו"ת ח"ו סי' ס"ט.

פועלים נכרים המפעילים כלי שיר בבית ישראל

פועלים נכרים המפעילים כלי שיר בבית ישראל, אין לאסור בזה עד ערב ט"ב בחצות, ואם הם מפעילים ניגונים המביאים לשמחה יש לאסור.

א"א בוטשאטש סוס"י תקנ"ג, דרוב כלי זמר של הערלים הם רק מטרידים ואינם מעוררים שום שמחה ולכן אין לאסור, ואם הם מביאים לשמחה יהא אסור.

ללמוד וללמד ניגונים

אין ללמוד וללמד ניגונים, ולצורך פרנסה ויהא לו הפסד אם לא ילמד, מותר, וכן אין לשיר לצורך הכנת ניגונים או מקהלה וכדו'.

בקובץ מבית לוי מובא בשם בעל שבה"ל דאסור ללמוד וללמד, ובכף החיים (סי' תקנ"א אות מא) כתב דהמלמדים שירות ותשבחות לתלמידיהם באלו הימים לא ילמדו כי אם מהניגונים של אלו השבתות ששוברים הלב, וטוב יותר שלא ילמדו כל עיקר עד שיעברו ויתמו ימי הבכי על חורבן ביהמ"ק, ומשמע מיניה דאפי' שירה בפה לחוד אין ללמד, ואינו ברור האם הכה"ח מלמיר אף לצורך פרנסה, דהבאנו לעיל בשם הפמ"ג דלצורך פרנסה אף בכלי שיר מותר. וזהו רק לצורך פרנסה אבל התלמידים בינם לבין עצמם אסורים

ריקודים ומחולות

אסור לעשות ריקודים ומחולות.

סי' תקנ"א משנ"ב סקט"ו בשם הא"ר, והחילוק בין ריקודים למחולות מובא בשם הגרשז"א זצ"ל דריקודים היינו אפי' אדם אחד, ומחולות היינו מחול של אנשים רבים המסתובבים בעיגול.

סעודת מצוה

אף בסעודת מצוה [כגון שבע ברכות, בר מצוה] נוהגין לאסור שלא לשיר בכלי שיר, ורק ניגונים בפה מותר לצורך מצוה, וכן אין לעשות ריקודים.

דנחלקו הפוסקים אי מותר להביא כלי שיר בסעודת מצוה, דבשכנה"ג (סקל"ג) ועוד אחרונים כתבו להתיר, אולם בא"ר (סקכ"ו) וביעב"ץ כתבו דאין ליקח מנגנים אפי' בסעודת מצוה, ובכה"ח (אות מ) כתב דזה תלוי במחלוקת אי מותר שמחה בסעודת מצוה, ומסיק כדעת הא"ר דאסור, ומסיק דבמקום שנוהגין היתר יש להם על מה לסמוך, ובשו"ת שבה"ל (בח"ג סי' קנ"ז, וח"י סי' פ"א) כתב לאיסור, וכתב שם "על משמרתי אעמודה שאסור לעשות רקודין וכלי זמר בשבע ברכות אחרי י"ז בתמוז, ורק שירי פה שירי מצוה", וכן המנהג.

ומתאמרא משמיה דבעל שבה"ל זצ"ל שאמר בסעודת שבע ברכות שיעשו מחול פעם אחת לאחר ברכהמ"ז.

פרי חדש

טוב ליזהר שלא לאכול פרי חדש, דאין לברך שהחיינו בימי בין המצרים.

שו"ע סעי' י"ז, וכתב המ"א (סקמ"ב) דאין הטעם משום אבילות, דהרי אבל מברך שהחיינו, אלא הטעם משום דבימים אלו כיון שהם ימי פרעוניות אין כדאי לומר שהחיינו לזמן הזה, והט"ז מפקפק בזה, וכן הגר"א כתב שהוא חומרא יתירה, אולם משמע במשנ"ב ובאחרונים דנוהגים להחמיר.

פרי חדש בשבת

המנהג דגם בשבתות שבימי בין המצרים מחמירים בזה.

במ"א הביא דבמטה משה כתב להיתר בשבת, אולם בכתבי האר"י אסר אפי' בשבת, ובמשנ"ב (סקצ"ח) ובעוד אחרונים הקילו למעשה בשבת, ובקובץ מבית לוי הביא ששמע מבעל שבה"ל דבחו"ל נהגו להקל לברך בשבתות, ובא"י המנהג להחמיר.

פרי שלא יהא מצוי לאחר בין המצרים

פרי שלא יהא מצוי לאחר בין המצרים, אם יכול לשמרו עד שבת, צריך לשמרו לשבת ויאכלנו בשבת, ואם יתקלקל עד שבת, יכול לאכלו בחול ולברך שהחיינו.

רמ"א סעי' י"ז, ומ"א והאחרונים, ועי' בהערה הבאה מ"ש מחולה שאינו מברך שהחיינו.

חולה ומעוברת

חולה או מעוברת שזקוקים לאכול פירות חדשים, מותרים לאוכלם.

בשע"ת וכן במשנ"ב (סקצ"ט) הביאו כן בשם הברכ"י לגבי מעוברת, והטעם כיון דחיישי' שמא תתאוה ויגרום נזק לה ולולד ולכן התירו, אולם כתב דלא יברך שהחיינו, כיון דכמה פוסקים ס"ל דברכת שהחיינו הוא רשות, ובכה"ח חולק בזה ודעתו שתברך שהחיינו, ולגבי חולה הביאו בשם המהר"י צמח שחולה ג"כ מותר כיון שהפירות פותחין לו תאותו לאכול דברים טובים ובמקום חולי לא גזרי', אלא דלא כתב מהו הדין לגבי שהחיינו, ובתורת משה (חת"ס פר' האזינו בפסוק ובדבר הזה), וכן בשו"ת התעוררות תשובה (הנדמ"ח סי' שמ"ז) הביאו מס' נגיד ומצוה (דהוא המהר"י צמח תלמיד להרח"ו) שהביא בשם רבו שחולה האוכל אינו מברך שהחיינו, והם מבארים טעמו דלכאו' קשה מ"ש ממי שיש לו פרי שמצוי רק עתה דמברך שהחיינו, ותירצו כיון דטעם ברכת שהחיינו הוא משום השמחה שיש בשעת אכילת הפרי, לכן מברכים רק כשיש שמחה, אבל חולה האוכל בזמן שכל העולם אינן אוכלים, יש לו עגמת נפש שהוא צריך לאכול מחמת חוליו, ואין לו שמחה בזה, (הערת המעתיק, ולכאו' לאחר העיון בס' נגיד ומצוה אינו מובא שם להדיא לגבי חולה לברך שהחיינו), ובשו"ת שלמת חיים (סי' שז) כתב ג"כ טעם זה, והוא כתב להדיא דזהו גם בחולה, והוא כתב עוד חילוק, כיון דאם לא יהיה הפרי מצוי יתבטל מהברכה מכל וכל, אבל במעוברת [וה"ה בחולה] הלא תוכל אם תרצה לשמוע ברכת שהחיינו אח"כ וגם החולה. ועי' במשנ"ב שלגבי מעוברת כתב שלא תברך שהחיינו ולגבי חולה לא כתב כלום לגבי שהחיינו, ויש לפרשו לכאן ולכאן).

קטן

קטן שיש לו ידיעה קצת, אבל אינו יודע להבחין בין ימים אלו לשאר ימים, והוא מתאוה לפרי חדש, מותר ליתן לו ויברך שהחיינו.

ברכ"י ט' והטעם שיברך כדי שלא יטעה ולא יברך שהחיינו בשאר הימים.

ברך בטעות על פרי חדש

ברך בטעות על פרי חדש את ברכת הפרי, יברך שהחיינו ויאכל הפרי.

שע"ת בשם ברכ"י שכתב כן בשם מהר"י נעים וכנה"ג וכן דקדק מס' הכוונות.

בגד חדש

המנהג שאין לובשים בגד חדש בימי בין המצרים ואפילו שאין מברכים שהחיינו, ודוקא בגדים חשובים אבל בגדים שאינם חשובים הבגדים הצמודים לגוף, אפשר ללבוש חדשים.

בשו"ע (שם) איתא דאין לברך שהחיינו על מלבוש חדש, וממילא לא ילבש מלבוש חדש, והנה כהיום המנהג שאין מברכים שהחיינו על מלבוש חדש, ועכ"ז נוהגין שאין לובשים בגדים חדשים בבין המצרים, כיון דיש שמחה בזה, וכעי"ז מבואר בא"ר החולק על המ"א ומובא בשעה"צ (סקמ"ח) דדעתו דאף להמתירין לברך שהחיינו על פרי בשבת, עכ"ז על בגד לא יברכו כיון דיש בזה שמחה גדולה.

וכ"ז בבגדים חשובים אבל בגדים שאינם חשובים ואף מעיקר הדין לא היו מברכים שהחיינו עליהם, מותר ללבשם כדמובא במשנ"ב סקמ"ה.

מי שאין לו טלית או ציצית של מצוה, יכול ללבוש טלית חדש.

שו"ת רב פעלים (חלק ד סימן כט), וטעמו דודאי לא גזרו כהאי גוונא, דמילתא דלא שכיחי היא, ועדיף ממי שאין לו אלא כתונת אחד שהקילו לו לצורך הגוף כ"ש לצורך מלבוש הנשמר וכיון שכל הקורא ק"ש ומתפלל בלא ציצית כאילו מעיד עדות שקר, מוטב שיעשה לו בגד חדש לקיים המצוה, והביא שם דעת אחד הגדולים דאם מצוי לו בעת התפלה לא ילבישנו, אעפ"י שהולך כל היום בלי ציצית והרי הוא כמנודה לשמים, דזהו דוקא במזיד, וזהו אנוס ע"פ תקנת חכמים, וטוב שלא לבטל גזרתם כיון דלא ענשי אעשה וכה"ג ליכא למיחש למידי ומאחר שאינו חובת גברא מדוע לא תהיה תקנת חז"ל במקומה עומדת עכ"ל. אולם הוא חולק עליו וסברתו כי באמת כל כהאי גוונא שהוא דבר מצוה לא תקנו בזה חכמים איסורא כלל, וכאשר מצינו בכמה דברים שאסורים בימים שאחר התענית ומורים היתר במקום מצוה וכ"ש במצוה כזו שהוא מתבטל ממצות ציצית שהולך כל אותם הימים בלא ציצית שהרי זו לא מעלה ארוכה על כן הדבר ברור ופשוט שגם בנידון הרב שאלת יעב"ץ ז"ל הנז' שהוא בגד חדש אשר בלעדי זה מוכרח לילך בלא ציצית יש להורות היתר גמור ללבוש טלית חדש.

קניית בגדים חדשים

קניית בגדים מותר בבין המצרים.

דהרי אף להנוהגין לברך שהחיינו אינם מברכים אלא בשעת לבישה ולא בשעת הקניה, דבעצם הקניה ליכא שמחה כל כך, וכן שמעתי מהגאון ר' שלמה זלמן אולמאן שליט"א, דהרי כל האיסור ללבוש כשאין מברכים שהחיינו הוא רק מצד המנהג, ובלקנות אין מנהג, ועי' מרא דמעתתא מש"כ שם.

ויש הנוהגים לעצמם להחמיר שלא לקנות בגדים חשובים המביאים לידי שמחה, או כלים חשובים המביאים לידי שמחה, כגון "קאר" או ארונות הבית וכדו', אולם דברים הנצרכים לצורך תשמישי היום יום של הבית, כגון כלי לכבס הבגדים, פריזידע'ר, ערקאעגדיש"ן, אין להחמיר לקנותם.

זהירות ממקום סכנה

יש ליזהר שלא לילך במקומות סכנה

בשו"ע סוס"י תקנ"א מובא כמה דברים שיש ליזהר משום סכנה, ועפ"ז כתב במקור חיים סי"ד דיש נמנעין מלרחוץ בנהרות מפני הסכנה והעת מסוגל לרעה, אולם הפוסקים נקטו דאין איסור להתרחץ בנהרות, אולם יש ליזהר שלא ללכת למקומות סכנה, ובתשוה"נ (ח"ב סי' רס"ג) כתב דעכ"פ דההולכים לשוט יזהרו שלא לשוט עמוק עד קרוב לקומת איש, דיש לחוש בימים אלו לסכנה רחוקה.

ובס' שער המלך (חודש אב) התמרמר על ההולכים לרחוץ ומרבים בתענוג ושיחה וקלות ראש בימים הנמוכים אלו, ואינם זוכרים נהרות בבל ששם ישבנו גם בכינו וכו'.

לילך למקומות רחיצה

שגור בפי העולם שרק מי שהלך לשוט לפני בין המצרים, יכול ללכת גם בבין המצרים, ובקובץ מבית לוי מובא מבעל שבה"ל דאין למנהג זה מקור, ומותר לילך לימים אפי' כשלא הלכו לפני בין המצרים.

ואפשר דמקור מנהג העולם עפ"י מש"כ בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כט) דכתב נראה לומר מי שהוא ירד לשוט בנהר כדי להתלמד והוא כבר התחיל מקודם בין המצרים ועדיין לא השלים למודו שמותר לו ללכת לשוט בנהר גם אחר ר"ח חוץ מן ט"ב כי זה במלאכתו הוא עוסק ואין כוונתו לתענוג וזה פשוט, אך ודאי נכון להחמיר בזה אבל אין למחות ביד המיקל ע"כ, אולם שם איירי בכדי להתיר אף בט' הימים ובכדי להתלמד משא"כ בימי בין המצרים לא מצינו לאסור.

טיול

במקומות שהילדים נוסעים לטייל בין המצרים עד ר"ח אב, יש למעט קצת בטיול, כדי שיהא הכרה דההשינוי הוא מחמת אבל ימים האלה, וגם אם ילכו יהיה דרך מצוה דהיינו לדבר אתם על כל הדרך בדברי תורה וחיזוק.

לשון שבה"ל ח"י סי' כ"ו. ובשדי חמד מערכת ביהמ"צ סי' א' אות י' הביא מס' משא חיים שלא ללכת כלל לטיול בגנות ופרדסים בימים אלו.

הלכות מזוזה (פז)

יג. בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ ד' אַמּוֹת עַל ד' אַמּוֹת, פָּטוּר. וְאִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְרַבֵּעַ ד' אַמּוֹת עַל ד' אַמּוֹת בְּשָׁוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁאָרְכּוֹ יָתֵר עַל רָחְבּוֹ אוֹ שֶׁהוּא עָגֹל אוֹ בַּעַל ה' זָוִיּוֹת, חַיָּב (רמב"ם שם ד"ב).

שיעור גודל הבית [החדר] החייב במזוזה

אין הבית חייב במזוזה אלא אם כן יש בו ארבע אמות על ארבע אמות, שנאמר על מזוזות ביתך (שו"ע שם), וקבלו חז"ל שפחות משיעור זה אינו ראוי לדירת קבע[1].

שיעור ד' אמות על ד' אמות: לרבי חיים נאה 1.92*1.92 = בערך 3.70 מטר [קצת פחות]. להחזון איש 2.32*2.32 = בערך 5.40 מטר.

בית שאין בו ארבע על ארבע אמות בשוה, אבל בסה"כ יש שש עשרה אמות מרובעות, כגון שהוא צר וארוך, או עגול, וכדומה, נחלקו הראשונים אם הוא חייב במזוזה, ונפסק בשו"ע שחייב במזוזה[2], אבל לא יברך עליה[3].

בית שהוא צר מאוד ואינו ראוי לדירה, אע"פ שהוא ארוך מאד, ויש בסה"כ שש עשרה אמות פטור ממזוזה לכל הדיעות. ונחלקו הפוסקים בהגדרת צר מאוד, יש אומרים פחות מאמה, כיון דגברא באמתא יתיב[4], וי"א פחות משבעה טפחים, כדין סוכה שצריכה להיות עכ"פ ז' טפחים[5].

---

1 מקור הדין בגמרא (סוכה ג.) "בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, פטור מן המזוזה". והטעם בגמרא (שם) שקיבלו חז"ל שאין דירת קבע פחותה מארבע אמות על ארבע אמות. וז"ל הגמרא "אבל לגבי בית דדירת קבע הוא, אפילו רבנן מודו דאי אית ביה ארבע אמות על ארבע אמות דיירי ביה אינשי, ואי לא, לא דיירי ביה אינשי".

2 השו"ע פסק כדעת הרמב"ם, וז"ל הרמב"ם "אם יש בו כדי לרבע ארבע אמות על ארבע אמות בשוה, אף על פי שהוא עגול או בעל חמש זויות, ואין צריך לומר שאם היה ארכו יתר על רוחבו, הואיל ויש בו לרבע ארבע אמות על ארבע אמות חייב במזוזה".

3 ש"ך (שם ס"ק כג). וז"ל "ודעת הרא"ש שאינו חייב במזוזה, אלא אם כן הוא מרובע ארבע על ארבע אמות. ולפי שכתב בבית יוסף דנקטינן כהרמב"ם דהא לא פליג עליה אלא הרא"ש לא הביא כאן אלא דברי הרמב"ם. אבל באמת גם דעת רבינו ירוחם בסוף ספר אדם כהרא"ש, וכתב שכן תפסו עיקר. על כן נראה דיש לקבעה בלא ברכה, או שיברך מתחילה גם על אחרת ויהא דעתו גם על זו".

4 דעת קדושים (סימן רפו סק"ס) וז"ל לסוברים שמצטרף מאורך לרוחב..., יש לומר שמ"מ צריך להיות רוחב אמה כהילוך איש, דמה שאין בו רוחב אמה יש לומר דהוה כדליתא, דגברא באמתא יתיב, ולא בפחות, ואינו ראוי לדירת אדם", והובא דבריו במקדש מעט (שם ס"ק מב) "לכו"ע בעי עכ"פ בהרוחב או האורך שיעור אמה כדי הילוך איש".

דברים הממעטים חלל של הבית

בית שיש בו חלל של ארבע אמות על ארבע אמות, אבל יש בו דברים הממעטים חללו, אם הם דברים שאפשר להזיזם, והדרך להזיזם ממקומם לפעמים, אפילו לעיתים רחוקות, כמו מקרר, מכונת כביסה, ספה, שולחן וכדומה, אינם ממעטים מחשבון הארבע אמות, ומחשבים גודל הבית כולל השטח שבו נמצאים הכלים[6].

ארונות מטבח וכדומה, שהם מתשמישי הבית, המחוברים וקבועים לכותל, יש אומרים ששמעטים משיור ד' על ד' ופטור ממזוזה. ויש אומרים שאינו ממעטים, כי כך הם תשמישי החדר להיות בתוכם אלה הדברים[7]

---

5 ספר שיעורי תורה (להגרא"ח נאה פרק ג סעיף ל) "בית שאין ברחבו ג' טפחים, אפילו ארוך הרבה פטור ממזוזה, שו"ת התעוררות תשובה (ח"ב סימן לו) "דאין סברא שאם רחבו רק מדרך כף רגל שיהיה חשוב בית דירה, כי לא יכול אפילו בדוחק לפנות לימין או לשמאל, עיקר הטעם דצריך ד' על ד' הוא משום דכתיב 'ביתך', וסתם בית הוא ד' על ד' כדאיתא בסוכה (דף ב:). ונראה לי לומר אם יש ברחבו ג' טפחים, כיון דמיקרי דירת ארעי דזה הוא שיעור סוכה, דלכל הפחות צריכה להיות הסוכה דירת ארעי, דמשום הכי בעי ג' על ג' טפחים כמבואר שם, א"כ מיקרי דירה כיון שיש בו לרבע ד' על ד', כמו שחשוב בית לענין מזוזה".

6 דעת קדושים (שם ס"ק יח) "וכלים שאין דעתו לפנותם, וגם קבועים בברזל, כיון דלעתים רחוקות מסיר הברזל וזזים ממקומם קצת, מקומם אין ממעט הד"א", והובא דבריו במקדש מעט (שם ס"ק מ) "וכלים שבבית כיון דלפעמים מזיזן ממקומן אינם ממעטין".

7 שו"ת מהרש"ם (חלק ג סימן רסג) וז"ל "ומה ששאל בדין בית שיש בו ד' על ד' אמות דחייב במזוזה, אם תנור וכירים שבו ממעט החלל. הנה לא מצאתי הדבר מבואר, אבל לענ"ד דמי להא דאו"ח (סימן שכח ס"ד) דבגינה וקרפף יותר מסאתים, אם נטע בו אילנות וחפר בור, מה שהוא לתשמיש הגינה אינו ממע החלל, אבל דבר שאינו לצורך תשמישו ממעט החלל, וה"נ בנידון דידן". שו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן קנו) "לענין מה שבונים לפעמים תנור תוך ד' אמות הללו, או כמטבח שלנו שבונים ארגז וצרכי רחיצת כלים בבנין קבוע, וממעט מלמטה משיעור ד' אמות, עיין בדעת קדושים ומקדש מעט כאן, ולענ"ד לעיקר דבכל אופן אינו ממעט כיון דהחדר מצד עצמו יש בו השיעור, ובנינים אלה תשמישי החדר. והלם ראיתי בתשובת מהרש"ם (ח"ב סימן רסג) כדברינו".

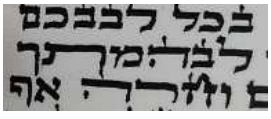
שאלות ותשובות בדרך קצרה, שהגיע אל פתח הלשכה

האם אמרינן רוב הסופרים מומחים הן, כמו שרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן? (ב)

שאלה: השבוע למדנו בריש מסכת חולין, במסגרת חבורת 'תורתך שעשועי', שלענין שחיטה נקטינן, דרוב המצויים אצל שחיטה מומחין הן, ונשאלה השאלה האם גם בספרי תורה תפילין ומזוזות נאמר כלל זה, שכל סופר יש לו חזקה שראוי וכשר לכתוב סת"ם?

תשובה: בס"ד נלקוט ליקוטי בתר לקוטי, מפי ספרים וסופרים כלשונם, שבסת"ם לא נאמר כלל זה. ובעו"ה משך כל הדורות, ובכל מקומות היו סופרים שהכשילו רח"ל את הרבים בכתיבת סת"ם פסול. **ואין הכוונה ח"ו לזלזל מערכם של הני העוסקים במלאכת שמים באמונה, אלא לעורר לכל העומד לקנות סת"ם שיש לבדוק האם הסופר יש לו כתב סמיכה 'בתוקף' להיות סופר סת"ם.**

- **כתב בערוך השלחן** (יו"ד סימן רפא סעיף ט) **"בדור פרוץ הלזה, שבעונותינו האמונה התרופפה, והסופרים רבו כארבה, ובעיר אחת ידענו לדאבון לבבנו למאות סופרים, ורובם אינם יראי שמים כלל, ומשם פשתה המספחת בכל ערי מדינותינו, מזלזלים במקח מאוד, ולוקחים ללמוד נערים רקים שאין בהם לחלוחית יראת שמים, ומוכרים תפילין ומזוזות בעד מטבעות קטנות, מפני שכותבים כמה בכל יום, ובבירור שאינם מקדשים שמות, ומעשיהם חול ולא קודש".**

שאלה: התג של אות ה"א נוגע ברגל התיו, מה דינו?

תשובה: לכאורה **שאלת תינוק**. כתב במשנ"ס (אות ת') "ורגל ימין יהיה קצר, שאם יהיה ארוך שמא תדמה לתינוק דלא חכים ולא טיפש לפ"א פשוטה". ואם יקראנה תינוק כהוגן, יהא מותר להפריד הנגיעה. [ולפני שמפרידים פסול משום שאינו מוקף גויל].

שאלה: התג של הבי"ת נוגע בהפ"א מה דינו?

תשובה: פסול משום חסרון מוקף גויל, אבל מותר להפריד הנגיעה. ואין בזה משום חק תוכות ומשום שלא כסדרן.

כ"ב תמוז

הרה"ק ר' שלמה מקארלין הי"ד זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זללה"ה, נולד בטולטשין בשנת ת"ק ויש אומרים בשנת תצ"ח לאביו רבי מאיר סג"ל שהיה גאון גדול בתורה והשאיר אחריו הרבה חידושי תורה בכתב ידו, ולאמו הצדקנית מרת יוטא. כבר בצעירותו יצא שמו לתהלה כבקי בכל מכמני תורה, ונלקח כחתן לבתו לאחד מגבירי העיר קארלין, עם הגיעו אחר נישואיו להתגורר על יד חותנו יצא שמו לתהלה ונקרא בפי כל 'רבי שלמה חריף', כך במקום מגוריו הכיר את רבו המובהק הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ודבק בו בכל נימי נפשו (אף שהיה גדול ממנו רק ד' שנים) שאף לקחו עמו לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש, וכן לאחר הסתלקות רבו הרה"ק מקארלין (בן ל"ו שנה – י"ט ניסן תקל"ב) המשיך בגפו בנסיעות להמגיד הק' ממעזריטש, לאחר הסתלקות המגיד הק' ממעזריטש נסע לזלאטשוב שם לא הסכים לקבלו המגיד הק' לתלמיד אלא ציוה עליו לכתן כאלוף לראשם של תלמידיו של רבו מקארלין וכן לקח על עצמו לגדל את הרה"ק רבי אשר מסטאלין בנו של רבו שהתייתם בילדותו, וכן גידל את יתומיו של נכדי רבו הרה"ק ממעזריטש בני הרה"ק אברהם המלאך, ולבסוף לקח את בתו לכלה עבור בנו הרה"ק רבי ישראל חיים מלאדמיר. במשך כעשר שנים התגורר בקארלין על מקום רבו, וכאשר גברו הרדיפות מצד המתנגדים, העתיק מושבו ללאדמיר. דבק בדרך רבו ש'רבים השיב מעוון', והוא אהב את תלמידיו אהבה אין קץ אשר ברבות הימים נתפרסמו בכל רחבי המדינה כצדיקים קדושי עליון, מגדולי תלמידיו המה הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ל. הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש ז"ל. והרה"ק רבי אורי השרף מסטרעליסק ז"ל. ולפני הסתלקותו חילק לכל אחד את מקום השפעתו ובכח תלמידיו הגדולים שככה גם ההתנגדות לדרך החסידות, מאחר שכולם הודו ושבחו את שגב גדולת תלמידיו שמשם נראה גדולת רבם. עשה רבות למען צדקת רמבעה"ג לעניי ארץ ישראל, ופיזר את כל הוט לצדקה כשאומר כי זה כל חיותו. בשנת תקנ"ב בעת שניהלו פולין מלחמה עם רוסלאנד, וגברו ידם של רוסלאנד אולם קבוצה קטנה של הפולניים שהו בלאדמיר מקום מגורי רבינו, ולאחר שנפלו אף הם בשבי, ניתן רשות ע"י מפקדם לשדוד בכל העיר מכל הבא ליד, וכמובן שהיהודים היו המטרה הראשונה, וברחו כולם לבית מדרשו של רבינו שעמד אחוז דביקות בתפלתו, וראשו בתוך הארון קודש, בתוך כך נכנס חייל וירה ברבינו, הדבר השרה פחד גדול על הסובבים, וכאשר היה נראה שרבינו לא חש למה שנעשה משך בכנף בגדו אחד מנכדיו, ובזה

כ' תמוז

- רבי מנחם מענדל אויערבאך (עטרת זקנים) ב"ר משולם זלמן - תמ"ט
- רבי נתן נטע האנוער ב"ר משה (שערי ציון – תפלות) - תמ"ג
- רבי יחיאל רובין מקאלבסוב ב"ר אשר ישעי' מראפשיץ - תר"כ
- רבי משה יהודה לייב מחלם ב"ר מנחם נחם מטריסק (אמרי פי) - תרצ"ז

כ"א תמוז

- רבי אליהו ב"ר משה לואנץ (בע"ש מווירמייזא) - שצ"ו
- רבי אברהם מתתיהו משטעפינעשט ב"ר מנחם נחום - תרצ"ג
- רבי אברהם הלברשטאם מרודניק ב"ר צבי הירש - תש"ב

כ"ב תמוז

- רבי שבתי משורר מפראג ב"ר יוסף (שפתי חכמים) - תע"ח
- רבי שלמה מקארלין ב"ר מאיר - תקנ"ב
- רבי אורי שרגא פייביל מדובענקא ב"ר אהרן (אור החכמה) - תקע"א
- רבי דוד מקאצק ב"ר מנחם מענדל - תרל"ב
- רבי ישראל יוסף פינקלער מראדושיץ ב"ר אליעזר דוד - תרצ"ז
- רבי נחמי' אלטר ב"ר יהודה ארי' לייב מגור - תש"ב
- רבי יחיאל מקאלבסוב ב"ר אברהם אהרן - תש"ב

כ"ג תמוז

- רבי משה קורדבירו ב"ר יעקב (הרמ"ק) - ש"ל
- רבי משה בן רבינו יצחק לוריא- האריז"ל - ש"ל
- רבי יחזקאל קאציענלנבויגן (אב"ד אה"ו כנסת יחזקאל) ב"ר אברהם -תק"ט
- רבי ארי' יהודה ליב הלוי מוואלטשיסק ב"ר שלום (תלמיד המגיד)- תקע"ג
- רבי יעקב יוסף ב"ר פנחס (בן הייב"י)

הפסיקו מדביקותו, ומיד ירה החייל ברבינו, הדבר היה בשבת קודש ורבינו לא הסכים שיטופל בשבת קודש, כך שכב על ערש דוי עד להסתלקותו וספר פתוח לפניו, ויצאה נשמתו בעת קוראו הפסוק (ישעי' ס"ג) 'וינטלם וינשאם כל ימי עולם', צדיקים אמרו עליו שהיה משיח בן יוסף שדינו ליהרג על קדושת שמו יתברך. מנו"כ בעיר לאדמיר. מדברי תורתו וקורות חייו קובצו בספר 'שמע שלמה'.

יראה עילאה

הרה"ק בעל ה'תניא' זללה"ה שלח פעם תלמידים אל הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, הם שבתו אצלו כל השבת והסתיר מדריגותיו הקדושים מהם עד שלא ראו מאומה, רק שבסעודה שלישית שמעוהו אומר 'כל מעיני בך' – "רבונו של עולם, אלע מיינע קוילען זענען אין דיר", מזה התפעלו מאוד והבינו שזה התכלית שרבם שלחם לשם. ובחזירתם הסביר הבעל ה'תניא' לתלמידיו, שהרה"ק מקארלין דרגת יראתו היא כיראה של אדם ההולך יחידי בלילה בינות עצי היער, ובא שודד ויורה עליו חיציו, היראה שיש לאדם זה בהרף עין מאז יציאת החץ ועד לפגיעה בו, זוהי אצלו יראה תתאה.

השפעות פרנסה בעת עריכת הזייגער

אמר על הרה"ק רש"ק זללה"ה שעסק בתיקון הפרנסה בעת עריכת הזייגער, ובתיקון הנשמות בפסוק ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה. (בית אהרן לקוטים, דף קנ"ט)

[הרה"ק בעל בית אהרן זללה"ה נולד לאביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זללה"ה בן הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זללה"ה – בכ"ש אייר תקס"ב – כ' שנים אחד פטירת הרה"ק רבי שלמה קארלינער ז"ל. וכאמור נתגדל הרה"ק רבי אשר על ברכי הרה"ק רבי שלמה ז"ל מעת פטירת אביו הק' בילדותו בשנת תקל"ב, וכל המאמרים בשם הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ל שהובאו בספה"ק בית אהרן הוא מה ששמע מפי אביו – תלמידו כבנו]

כ"ד תמוז

- רבי אלכסנדר ב"ר אלעזר [בן השר שלום מבעלזא] - תרי"ג
- רבי יצחק יואל מקנטיקוזיבא ב"ר גדלי' אהרן מלינץ - תרמ"ה
- רבי יעקב יוסף ב"ר דוב (רב הכולל בניו יארק) - תרס"ב

כ"ה תמוז

- רבי מאיר מאפטא ב"ר שמואל (אור לשמים) - תקצ"א
- רבי ישראל יהושע טרונק אב"ד קוטנא ב"ר דוד (ישועות מלכו) - תרנ"ג
- רבי שמעון שלמה מאליק ב"ר מרדכי - תרנ"ה
- רבי פנחס מדאלינא ב"ר משה רוקח מקאראוב - תרע"ח
- רבי ישע' זילבערשטיין אב"ד וויצען ב"ר דוד לייב (מעשי למלך) - תר"צ

כ"ו תמוז

- רבי נחום טריביטש אב"ד ניקלשבורג ב"ר זעליב - תר"ב
- רבי מנחם נחום מרדכי ב"ר דוד משה מטשורטקוב - תר"ל
- רבי יחיאל איכל מפראשניץ ב"ר זאב וואלף מסטריקוב - תרל"ח
- רבי ישראל מסטאביהוב ב"ר מרדכי - תרמ"ה
- רבי יצחק אהרן מרוהטין ב"ר אורי - תרנ"א
- רבי סיני מזמיגראד ב"ר ברוך מגארליץ - תש"א

העניש עצמו במסי"נ על הפסקה קלה מדביקות

בספר 'דברי אלימלך' פר' שופטים, כתב וזל"ק: וכמו ששמעתי מאאמו"ר ז"ל (הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זללה"ה ממאגלינצא) שסיפר מהצדיק הקדוש רבי שלמה מקארלין ז"ל, שפעם אחת נסע בדרך משיפוע ההר הגדול, ומפחד הסוסים אשר נסים רצים ומבוהלים ודחופים באין מעצור נפסק מדביקות ד' לשעה מועטת, והתמרמר מאוד על זה, וקיבל על עצמו מסירות נפש ממש לתקן זאת לפי תשובת המשקל, והיינו כי היה צריך לעבור דרך הספר וגבול, ובמכוון עבר הגבול אשר לפי הנימוס רשאים לירות אחריו בקנה השריפה, ואם כן היה ביראה מסכנת מוות, ומכל מקום היה מחזיק עצמו לבל להיות נפסק מדביקות ה', ואח"כ כשעבר הגבול צוה לעמוד לבל להבריח המכס כמנהג המדינה. מכאן תראה גודל מעלת הצדיקים הגדולים אשר יראים ועושים תשובה במסירות הנפש אף על ביטול רגע אחת מדביקות ה', לאשר כי אז היה נמנע מלשמח הקב"ה.

מסירות נפש על דין בשולחן ערוך

כידוע שהרה"ק זללה"ה הי"ד ירו בו האויבים חץ מכותם, ונפגע מחיצי המוות באמצע תפילתו ביום שבת קודש, באותו זמן בזזו הקאזאקין את כל העיר ולא היה בנמצא יין כשר לקידוש וסירב הרה"ק לטעום קודם קידוש, ושדלוהו אנשיו שבמצבו בהיותו מסוכן יטעם דבר מה וענה להם, היינטיגע יונגעלייט, צוליב א קלייניקייט, איז רעכט בייזיי צו מבטל זיין איסורים.

בראיה בעלמא קני

אמרו עליו על הרה"ק ר' שלמה קארלינער, שהיה יכול להביש על איש "אין אים פארברענען מיט די אויגען". דהיינו שהיה מבעיר בו הרהורי תשובה שלימה. (כתבי ר"י שו"ב דף רפ"ח)

סיפור מגודל מדריגת בטחונו בהש"י

מעשה מהרב הקדוש רבי שלמה מקרלין ז"ע, אשר בצעירותו לפני שהנהיג עדה, היה איש אחד עוקב אחרי מעשיו, וראהו שיושב בבית ה' כל ימיו ולילותיו, וביתו ריקם, האשה והילדים שואלים לחם ואין, בא עליו בעקיפין והרהיב לשאול, פרנסתו של מר מהיכן היא, השיבו הצדיק, אני מתפרנס משני 'קוהען', (ב' פרות) היה השומע סבור שיש לו בבית שתי פרות חולבות, וברצותו לתמכו דרש איה מקום מגוריו, וביקש מזוגתו שתלך לקנות שם חלב. עשתה האשה כבקשתו ותפן אל מעון של הצדיק, ותשאל מעקרת הבית למכור לה חלב, אך עניה מרודה זו השיבה לה במרירות וכי ללעוג לרשים באת הרי אין לנו פרה ולא חלב ולא כלום, כי ביתינו מנוגב מכל טוב, חזרה איפוא לביתה בידים ריקות כיון ששמע מפיה שלא היו דברים מעולם, השתומם בעלה עד מאוד, כלום סתם כך שיטה בו אותו צדיק מיהר אליו לבית המדרש כשהוא מתפלא נענה רבי שלמה הקדוש והסביר לו, לא ירדת לסוף דעתי, התכוונתי לפירוש אחד לגמרי אנכי מתפרנס וחי מב' פעמים 'כי' שנזכרו בכתובים מ'כי בו ישמח לבנו 'כי' בשם קדשו בטחנו.

הבושה בעוה"ב הוא מהעונשים הקשים

פעם בשבת קודש בסעודה שלישית סיפר: שעכשיו היה אצלו נשמה מעולם העליון, שבחייו היה איש פשוט עם מעשים רעים, אך דבר טוב אחת היה לו שהיה נוסע אלי בקביעות. ולפעמים היה עוזב את עסקיו במסירות נפש ונוסע בזמן הקבוע, אחר שמת דנו אותו שיהיה בעולם התהו וכו' וטען שיעשו דין וחשבון על מעשיו ורוצה שרבו שאליו היה נוסע הוא יהיה מהבית דין ואמרו שהצדק אתו, וסיים רבי שלמה עכשיו היה אצלי לא נתתי לו גיהנם או גלגול רק שיפרט את מעשיו במסיבה של צדיקים, אתם חושבים שהיא עונש קל הוא היה מוכן לקבל כל העונשים ולא הבושה הזאת, אך עונש זה לא יאריך זמן רב.

אף מחרב על צוארו איני מפחד רק מלהכשל בעבירה אני מפחד

פעם אחת בימי המלחמה בימים האלו שאז היה החוק, שבכל מקום שהחיילים נכנסים יש להם זכות קדימה הן בישיבה באיזה קרעטשמע וכדו' והן לישן בכל מקום הם קודמים לכל אחד, ופעם אחת ישב רבינו הק' רבי שלמה מקארלין בקרעטשמע, ונכנסו קאזאקין וציוו אותו לעמוד מפניהם ועשה עצמו כלא שומע, והיה להם רשות להרוג אותו על המקום בלי משפט כך היה החוק בזמן המלחמה, וכשלא רצה מהר"ש לעמוד, הוציא חרבו מנרתיקו והפחיד את הרה"ק מהר"ש שיכול להרוג אותו ולא התפעל כלום ממנו, ונתן חרבו על לבו ואמר שאם לא עומד מיד דוקרו בלבו, ומהר"ש עשה עצמו כלא שומע, ותיכף אמרו החיילים שזה האיש חסר דעה ועזבו אותו. ואח"כ אמר הק' מהר"ש שלא היה לו אפילו פחד כל שהוא, שאם היה לו פחד כל שהוא ממנו, היה יכול לשלוט עליו ח"ו, ואחר כך אמר מהר"ש, איך האב נישט מורא פאר חרב על צווארו (איני מפחד לא מחרב על צווארו), ולא מחץ פתאום ולא משום דבר, רק מיצר הרע אני מתירא שהוא מלאך ואני אדם הוא אינו צריך לאכול ולישן ואני צריך, הוא אין לו כאבי הראש ואני יש לי.

טרם כל תפילה הכין עצמו למסירות נפש ממש

ב'בית אהרן' מובא שפעם קראוהו [להרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א] לברית מילה שאלם הרה"ק האיך אפשר להזמינני, הרי קוראים בלילה קריאת שמע שהוא מסירות נפש ואולי יתרצה ה' שיוכלו למסור לו הנפש ואם לא בלילה הזה הרי שיך גם למחר בעת התפילה שיש גם קריאת שמע ומסירות נפש ושמא נזכה אז בחסדי ה' למסור הנפש ולהתדבק אליו יתברך. אלא שאם אחר התפילה אשאר בחיים תזמינני אז, ורואים שכל ימיו היה בהשתוקקות למסירות נפש, השתוקק לגווע לה', כל קריאת שמע ייחל וציפה אולי יעזור ה' שבקריאת שמע זו נזכה למסור הנפש ולהתדבק בחי החיים בהוב"ש.

הבריח את החיצונים בקדושתו

איש אחד היה לו בית אשר החזיקו בו החיצונים ר"ל, ולא ידע לשית עצות בנפשו, ופעם עבר הרה"ק מקארלין דרך שם, ויבקש האיש מהרה"ק מקארלין שיסור אל ביתו, ויעתר לו ויסר אל הבית, ונתן האיש פתקא ופדיון להרה"ק מקארלין, ויבך לפניו, היות שבבית החזיקו בו החיצונים, ובכל לילה באים וחוגגים ורוקדים שם עד אור הבוקר, וכבר עשינו כל הפעולות ולא הועיל, וכבר הכנסנו שם ספר התורה ולא הועיל, ויאמר הרה"ק מקארלין למשמש שלו, קח מקלי ותעמיד אותו אצל החלון אשר בהבית, ועשו כן. והנה בלילה נשמע קול מהרבה מחנות וחיל גדול, וכאשר באו אל החלון להכנס דרך שם, לא יכלו לקרב שמה, ונשמע קול, אשר אחד שואל, מדוע אין נכנסים פנימה, ויען רעהו, אי אפשר לקרב אל החלון, כי מטה הקארלינער עומד שמה, והנה נשמע קול רעש, אשר המלך שלהם בעצמו נתקרב אל החלון, וניסה כוחו להכנס, אמנם גם הוא הוסג אחור, ושמעו כי אחד מהם היה מתמה, מה זאת, הלא כבר הכניסו שמה ספר תורה ובכל זאת נכנסו, ועתה מפני מקלו של הרה"ק מקארלין אין לנו רשות, ויען רעהו ואמר, ומה התמיה, ומה הדמיון ספר תורה שכתבה סופר הבליעל הזה, למטה של הרה"ק מקארלין, ובבוקר אמר הרה"ק מקארלין, מעתה לא תפחד, כי לא יהיה עוד פה שום רע ח"ו, וכך הוה, כי מאז והלאה לא נשמע מהם.

בתפילה ירגיש שאין לו עוד בעולם אלא תפילה זו

היה אומר, לו יצוייר שאדם מת השוכב כבר שמונים שנה בקבר וביום אחד דופק לו מלאך על קברו ומודיעו שקיבל רשות מן השמים לקום לשעה אחת לתחיה, לאמירת שבח והודיה

להשי"ת, האם אפשר לתאר באיזה שמחה והתרגשות והתבוננות יאמר הנפטר את פסוקי שבח להשי"ת, הרי עכשיו שהוא כבר יודע את גדול מעלתה בודאי לא יבזבז זמנו לאומרו בלא כוונה, אף אנו בבואנו להתפלל תפילה להשי"ת צריכים אנו להרגיש כאילו שזהו תפילה אחת ויחידה הנאמרת לאחר שמונים שנה בקבר ושוב לא יוכל לאמרה.

הפלגותיו במעלות לימוד הגמרא

רבינו הרבה להוכיח על החוב ללמוד גמרא באמרו "שהקדושה של הגמרא גדול מאוד, והוא מלשון גומרא דאשא", פירוש גחלת, והוא שורף כל הקליפות המבדילים בינו לבין קונו ית"ש" (בית אהרן", סדר היום).

בהזדמנות אחרת אמר "אין צריכים ספר מוסר יותר מן מעט גמרא בעיון" (שם במאמרים לשבת שובה).

עוד מובא בשמו "בי החידושים בגפ"ת מטהר את המחשבה לעבודת השי"ת" (דרכי צדק)

אמר הרה"ק זיע"א, שהלומד גמרא בעיון מביאו לידי יראת שמים והסביר את הענין משום שהאדם מתחילתו נברא עם השכל הישר, כמו שנאמר (קהלת ז כ"ט) 'אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים', פי' שבאמת אלקים עשה את האדם בתחילת בריאתו בשכל הישר, אין דער אמת'ן וואלט דער מענטש געדארפט זיין אין ארדענונג, אך 'והמה בקשו חשבונות רבים', ועל ידי זה נסתבכה שכלו הישר ועל ידי שהאדם לומד גמרא בעיון מחזירתו את השכל הישר שעל ידי שמתייגע עם שכלו בתורה להשיג לאמתה של תורה על ידי זה חוזר אצלו השכל הישר ובא לו יראת שמים על ידי זה ('עבודת בנימין' עמ' תכ"ב, הובא בבית אהרן לפסח)

על יסוד דברים אלו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ל הזהיר תמיד הרה"ק בעל בית אהרן ז"ל ללמוד גמרא עם תוס' לפני התפילה בעיון, באמרו שכשלומד בעיון קודם התפלה נתיישר השכל אצלו, ואז תפלתו עולה כראוי, ואמר כי לפי דעתו הוא תיקון גדול לכמה ענינים. (בית אהרן במאמרים לפסח).

לא להשבר ממה שאינו רואה אור בעבודתו

ביאר את הפסוק (קהלת ז' י') 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה', דהיינו שלא יאמר האדם כי 'הימים הראשונים' שבהם הרגיש נועם העבודה 'היו טובים מאלה' הימים ששוב אינו מרגיש בהם כלום, ועל זה אמר שלמה המלך 'כי לא מחכמה' היינו כי הרגשת המתיקות בימי הראשונים לא היה לגודל החכמה והיגיעה שבך, אלא רק 'שאלת על זה', היינו שקבלת זאת בהשאלה ובאתערותא דלעילא לימים מועטים, כדי שאחר שתטעם מנועם העבודה תתאווה מאליך לעמול ולהתייגע באתערותא דלתתא להשיג שוב המדריגות הללו כדאי' בספה"ק.

הש"י מושיעינו מהיצר הרע בכל עת ובכל דור

אברך א' התאונן מחשבות לפניו על המטרידות אותו. בשבת בעת התפלה נגש אליו רבינו בעת שאמר ויפרקנו מצרינו ואמר: מאמין אתה שהשי"ת יכול להושיעך מזה, והשיב: אני מאמין. ומיד הרגיש כאילו לקחו המחשבות בידים. וסיים רבי שלמה: ויפרקנו מצרינו לא נאמר ממה מתי, פון די נידריגסטע, פון די ערגסטע און אין אלע צייטען כי לעולם חסדו, דער אייבערשטער איז אייביג, זיין חסד איז אייביג, זיין אמונה איז אייביג. (בית אברהם עמ' רל"ג).

קירור מתאות האכילה נחשב כגלגול שלג

אי' בספה"ק בית אהרן, (בליקוטים) בשם הרה"ק רש"ק זללה"ה "שהמקרר עצמו מתאות האכילה נחשב כגלגול שלג".

ע"י שמנתק ח"ו מהצדיקים נופל ברשת רשעים

בשם הצדיק הקדוש רבי שלמה קארלינער זצ"ל, שפעם אחת למד בעין יעקב (סנהדרין ס' ע"א) מענין רבשקה, אמר הוא זצ"ל להעומדים לפניו שכל כוונת רבשקה היתה לנתק אותם מאמונת חזקיה, כי כל כוונתו היה כי חזקיה היה צדיק יסוד עולם והיה רוצה לנתק אותם ממנו, וכיון שהיה מנתק אותם ממנו היה לוקח אותם לעצמו (ב"א פ' לך).

היצה"ר הגדול ביותר ששוכח שהוא בן מלך

חלקי ד' אמרתי כו' אמר (הרה"ק בעל בית אהרן ז"ל) ע"י שחלקי ד' אמרתי – ע"ז לשמור דבריך, דהרה"ק ר' שלמה קארלינער אמר "דער גרעסטער יצה"ר איז אז מיפארגעסט אז מיאיז אבן מלך".

[וכעין זה י"א עוד משמו ז"ל על הפסוק (משלי ג' י"א) מוסר ה' בני אל תמאס וגו'. והיינו כי עיקר המוסר שאבינו שבשמים אומר לנו, מוסר ה', הוא, בני, ביזט דאך מיין קינד, איך בעט דיר, נא, אל תמאס, פארפאטשקע זיך נישט].

רחימותא דרחים קודשא בריך הוא לישראל

אי' בספה"ק בית אהרן, [ליקוטים דף קמ"ז טור א'] לשון נורא בשם הרב הקדוש ר' שלמה קארלינער ז"ל : "איך וואלט זיך געווינטשין, ליב האבן דעם גרעסטין צדיק שבישראל. ווי השם יתברך האט ליב דעם גרעסטין רשע שבישראל" עכל"ק. [וכדאי' בתיקוני זה"ק (תיקון כ') עה"פ אהבתי אתכם אמר ה' וגו', "רחימא דמארי כמו שנאמר ואוהב את יעקב אהבה בלא טעם" וכו'].

דבר בעתו

קורין פר' פנחס ביפי בין המצרים

לקט מדרש מפי צדיק וחדוש עליון, מגיד קדושת היום וסגולתו

אלו הכ"א יום הם מקוריים ושרשיים לכל מועדות השנה

למה קורין פרשת פנחס בשבת בין המצרים ברוב השנים. אשר כל עיקרי המועדים המועדים כתובים בפרשה זו ועל כן לא דבר ריק הוא. אך בכוונה מכוונת עשו חכמינו ז"ל זה ברוח קדשם.

אמנם יש לומר בהעיר לב ושום שכל, **דאלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב** הם מקוריים ושרשיים לכל המועדות של השנה שהם בכללן גם כן כ"א יום. היינו שבת וראש חודש, ז' ימי הפסח, יום חג השבועות, ב' ימים של ראש השנה, יום הכיפורים, ח' ימי חג הסוכות. וסימנך **'אך' טוב לישראל** (תהלים עג, א).

ואלו הכ"א יום שבין המצרים הם מקורים שרשיים להם. דהנה כתיב (תהלים לא, כ) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך**. ואיהו הרב טוב הצפון לצדיקים לעתיד לבא. כי ראה שאין העולם כדאי לו ולכך גנזו לעתיד לבוא. וזה הרב טוב בא מסטרא דצפון דאיהו בחינת **זהב** ואיהו בחשיבות יותר **מהכסף**.

אך זוהם הזהב הוא קשה מאוד, רצה לומר דאינון דינין קשיין. אבל טוביה גנזו בגוויה ולעתיד לבוא יהיו ראויים לכל הטובות והברכות והישועות מצד הדין ולכך גנזו לעתיד לבא וכו', וחורבן הבית היו בט' באב. ואות ט' בכתיבה אשורית ראשו כפול לתוכו לרמז כי טוביה גניז בגוויה.

ועל פי הנ"ל מבואר **שאלו הכ"א יום** הם ימים טובים גדולים מאוד אך בעונותינו הרבים עדיין אין אנו ראויים להם וטובייהו גניז בגוויהו. ואי"ה כשנזכה במהרה בימינו לעשות תשובה ומעשים טובים לזכך החומר ולהעביר זוהם הזהב אז יתגלה רב טוב הצפון כי אז נהיה ראויים לכל הברכות וישועות טובות מצד הדין, ואז יהיו **הכ"א ימים**, ימים טובים גדולים ונוראים אשר אין להעריך והם מקוריים שרשיים **לכל הכ"א ימים טובים** שאנו עושים בזמן הזה, ועל כולם יהיה ט' באב למועד יותר גדול.

ולזה אנו קורין פרשת פינחס אשר כל המועדות כתובים בו בימים האלו כי מהם נמשכים כל המועדות והמשכיל יבין כל זה.

(אוהב ישראל)

◆◆◆

הקב"ה מקדים רפואה למכה, וכבר הכין 'אליהו' לבשר גאולתינו במהרה

עוד יש לומר **בטעם** שקורין **פרשת פנחס בשבתות בין המצרים**, דהנה נודע מה כתב המהר"ל **מפראג** בהגדה של פסח בטעם שפותחין הדלת לאמירת **"שפך חמתך"**, דכיון שבא לעורר אז רחמים על הגאולה לפיכך חייבים לפרסם מה שקבלה בידינו מן הנביאים, שטרם בוא הגואל יקדים אליהו הנביא לבשר הגאולה, וזה האות שהוא הגואל, והרי זה יסוד אמת למען לא נפול ברשת איזה משיח שקר.

ולפיכך נוהגים לפתוח הדלת לכבודו של אליהו הנביא, וגם למזוג לכבודו כוס מיוחד כוס ישועה כדי לפרסם לבני ביתו ולהודיעם שהגאולה תלויה בביאת אליהו הנביא מקודם לבשר הגאולה, עד כאן דבריו הקדושים, עיין שם שהאריך.

ולזאת קורין בימי בין המצרים פרשת פנחס, שרמוז בה **פנחס הוא אליהו** דעתיד לאשתלחא בסוף יומיא להראות שהקב"ה מקדים רפואה למכה, ובימי צאתנו ממצרים כבר הכין את המבשר לעתיד, והוא מוכן ומזומן לבא ולבשר גאולתן של ישראל במהרה, כמאמר הכתוב (מלאכי ג, כג) **הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו'**, השי"ת יזכנו לביאתו ועל ידי אליהו הנביא זכור לטוב יתהפכו הימים האלה לששון ולשמחה

(מרן רביה"ק זי"ע - ס"ג תשט"ז)

◆◆◆

פרשיות 'פנחס מטות מסעי דברים' מגינים על ישראל

עוד יאמר **דלכן קורין בימי בין המצרים** [פרשת] **פנחס** ומטות מסעי ודברים, משום דהם מגינים על ישראל. [בפרשת פנחס] **קורין פרשת המועדות, ושבת בכללם, וכל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים** (שבת קיח.).

(אך פרי תבואה)

◆◆◆

קוראין פרשיות 'חלוקת הארץ' בימי בין המצרים

ונראה לי משום דמהדרינן כל מה דאפשר לקרות **הפרשיות שמבואר בהם חלוקת הארץ בימי בין המצרים**, דהנה פרשיות מטות, מסעי, ודברים (הדברים) יש בהן חלוקת הארץ, **לזה קורין אלו הפרשיות תמיד בימי בין המצרים להורות הבטחה לישראל' לאלה תחלק הארץ** (במדבר כו, נג) גם כן. והנה גם בפרשת פנחס מבואר חלוקת הארץ, **על כן מהדרינן כל מה דאפשר שיקראו גם פרשת פנחס בימים האלה, וגם בפר' פנחס נאמרים כל המועדים, הנה יתנחמו ישראל בהוסיף להם מועדים במהרה בימינו** שעתידין הימים האלה להיות לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

(בני יששכר מאמרי חדשי תמוז אב מאמר ב אות ב)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת. וְלַהֲגוֹת בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר. בְּכָל פִּנּוֹת וּמַחֲנוֹת. בְּכֵן נַפְשִׁי לְךָ עֶרְגָה. וְלָנוּחַ בְּחִבַּת

שבת אחים בשבת קודש

התאספות במשך הדורות ◇ התאספות בליל שב"ק ◇ מעלת וסגולת ההתאספות

התאספות במשך הדורות

אברהם אבינו ערך התוועדות בליל שבת קודש

תלמיד אחד מהרה"ק שר שלום מבעלזא זיע"א הי' רגיל לנסוע לפרעשבורג יצ"ו, והי' נוהג ליכנס אל רבינו החתם סופר זיע"א, והי' פורס בשלום רבו והי' החת"ס שואלו מתורת רבו הק', ומקובל על ד' תורות שהחתם סופר שמעם ורשמם לעצמו בפנקסו שנהנה מהם מאד.

ואחד מהם הוא בפרשת לך עה"פ "ולא יכלו לשבת יחדיו ויפרדו איש מעל אחיו", הכוונה שבמשך ימי החול עוד היו סובלים אלו את אלו אבל כשהגיע לשבת היינו 'שבת קודש', אז הי' בולט וניכר עוצם ההבדל שביניהם, שאברהם אבינו ע"ה היסב לסעודת שבת באחוזת מריעיו ועבדיו, בשירות ותשבחות ובדברי אמונה וקדושה, ולעומתם לוט ועבדיו זללו וסבאו ובפיהם דברי שחוק והוללות דברי חולין (כדאי' בגמ' מגילה עה"פ ביום השביעי), זה גרם 'ויפרדו איש מעל אחיו' שרועי אברהם התבדלו סוף סוף גם בימות החול מרועי לוט הרשעים.

(או נדברו)

התחזקות בנ"י במצרים מהתאספות בליל שבת

במדרש על פסוק 'וירא בסבלותם', ראה שאין להם מנוחה הלך ואמר לפרעה, מי שיש לו עבד אם אינו נח יום א' בשבוע הוא מת, ואילו עבדיך אם אין אתה מניח להם יום א' בשבוע הם מתים, אמר לו לך ועשה להם כמו שתאמר, הלך משה ותיקן להם את יום השבת לנוח ע"כ, ומבואר בספר תנא דבי אליהו שהיו מתאספין יחד, והיו מזכירין שהמה בני אברהם יצחק ויעקב, ונשבעין זה לזה שלא ישנו את שמם ואת לשונם, ושיהיו גדורין בעריות וכו'.

(סידורו של שבת - שורש ה ענף ב עלה ט)

ההתאספות חביב מאוד לפני ה'

והדבר הזה היה חביב מאוד להקב"ה, שאף ביום שנחו מאויביהם לא עשאוהו יום הבטלה ולצחוק בו בהבלי עולם, אך פנו לבבם אל האלקים מן העבודה, וזאת עשאוהו בעצמם אשר לא צוה אותם ה' בזה, רק מדעת עצמם עשו כזאת, והיה זאת נחשב לפני הקב"ה כאילו ישראל נתנו לו מתנה זה השבת.

(סידורו של שבת - שורש ה ענף ב עלה ט)

פרעה לא הניח את בנ"י להתאסף בשבת קודש

בשם הרב הקדוש ר' דוד מלעלוב ז"ל, "לא תאספון לתת תבן" לפי פשטות המאמר היה ראוי לומר לא תוסיפון בוי"ו, אך התוה"ק באה לרמז לנו, כי ידוע שפרעה הניח להם יום אחד חירות משיעבוד העבודה, רק משה רבינו ע"ה בחר להם יום השבת למנוחה, והיה דרכם ביום ההוא להתאסף ביחד למשה וזקני ישראל, לשמוע תוכחות חיים ולהאמין באחדותו ומציאותו יתברך.

ולאשר פרעה לגודל רשעתו, אשר מהפצו לסורם למשמעתם ולעבוד את גלולי מצרים, ואחרי ראותו כי לא עלתה בידו, ראה והבין שמחמת שהם נאספים יחד יוסיפו דעת ביראת אלהים, ועי"ז נכנע כח הסטרא אחרא בקרבם, לזה אמר לבל יתאספו עוד, לתת 'תבן' דעת ותבונה להם כנ"ל.

(רמתים צופים - סימן א אות קבא)

קטרוגו של המן

במדרש (אסת"ר פ"ז ס"ב) אמר המן, שניהוז רברבן שאוכלים ושותין ואומרים עונג שבת היום, פסח היום. הרי רואין במפורש כי המן הרשע הוא היה הראשון שבא באיבה להוציא דיבה על החסידים ואנשי מעשה שמתאספין בליל

שבת קודש וסועדין בחבורה לכבוד ה' ולכבוד היום, וקטרג ואמר שאין זה רק תענוג האדם שנהנה מאכילה ושתיה עם חברים וקול זמרה, ולא נחשב למצוה כלל. אמנם שגה ברואה כי באמת מצוה גדולה יש בזה, כי מאחר שאנו עושים כן לכבוד ה' ליתן שבה ושירה לכבוד השבת, אם כן מצוה רבה יש בזה, ואדרבה זכות זה עמדה לנו בימי המן, שהוטב לב מלכו של עולם ית"ש בזכרו את אשר אנו עושים ביום השבת קודש, למנצח בנגינות בכל פינות ומחנות, והצמיה לנו ישועה.

(מד"ק מכ"ק מרן רבינו שליט"א בימי הפורים)

התאספות בליל שב"ק

בשבת קודש אין יושבים בכבידות רק בחבורה

לא אוכל לבדי שאת אתכם (דברים א, ט). שא"ת ר"ת א"ת ש'בתותי ת'שמורו, היינו שבשבת קודש לא אוכל לבדי, אין יושבים לבד רק בחבורה ובשבת אחים, להתחמם ולהתלהב לעבוה"ש.

(או נדברו - בשם צדיקים)

כנסת ישראל יהי' בן זוגך הוא מה שמתאספים

והרה"ק מהר"מ מקוברין זצוק"ל אמר על פי מאחז"ל (ב"ר יא ח) אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת, א"ל כנסת ישראל יהיה בן זוגך, רצה לומר מה שישראל מתכנסים בשבת קודש ויושבים בשבת אחים גם יחד. אבל הנפרד, איזה מחותן הוא עם השבת.

(תורת אבות – שבת אות לט)

וזהו מאמרם ז"ל (בר"ר יא, ח) כנסת ישראל יהיה בן זוגך, שכל הימים יום הראשון הוא בחינת משפיע ויום השני הוא בחינת מקבל נגד יום הראשון, אבל בשבת שכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, היינו שמי שיקבל כל כך ברכה ובמי ישפיע השבת. והשיב לה הקב"ה כנסת ישראל יהיה בן זוגך, שאם מתכנסים ויושבים ישראל יחד אז יכולים לקבל כל טוב וכל ההשפעה היורדת משבת קודש.

(בית אברהם, סלאנים - פרשת ויגש אות טז)

טהרה מכל הטומאות באסיפה בענוה והכנעה אחד לחבירו

לאחר הפגם של מעשה העגל, שהיו צריכים לטהרה גדולה, אז 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל', די טהרה וואס איז מיט אידן אין איינעם, דאס איז א טהרה המטהרת מכל הטומאות. ואח"כ כתוב מצות שבת, 'ששת ימים תעשה מלאכה' וגו', כמו שכתוב 'אמרה שבת לפני הקב"ה לכולם כנסת ישראל יהיה בן זוגך', שעל ידי שמתכנסים יחד בשבת אחים, זהו הבן זוג של שבת. ואח"כ כתוב 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם', ביום השבת בעת שבת אחים, זאל ער זיך נישט אן צינדן איין כעס על חבירו, שזה מורה על שאינו משפיל את עצמו נגד חבירו, וזה לא הוה טבילה במקוה של ישראל כי אם כשיכניע את ראשו למטה מכולם, וממילא לא יכעס על שום אדם.

(בית אברהם, סלאנים – פרשת ויקהל סוף אות ג)

מרן הרמ"ה (מסלאנים) היה אומר: בשבת קודש כשיושבים ביחד אם מזדמנים דיבורים שראויים לדברם בש"ק, הרי טוב. ואם לאו, מכבדים את השבת בשתיקה, ומזמור שיר ליום השבת.

(מזקנים אתבונן - ענייני שבת קודש עמוד קעט)

מסופר מהרה"ק רבי מנדל מקאסוב זי"ע ששח אשר אמר לו הבעל דבר הוא היצה"ר, שאת כל עבודתו יכול הוא עדיין לשאת, אולם מה שמתאספים בשבתות בצוותא חדא עם יהודים, את זאת לא יוכל לשאת.

(דברי תורה, טשערנאביל - עמוד מא)

התכנסות בליל שבת

אומר היה הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדזיקוב זי"ע, כי כל אחד ואחד צריך להתאסף בליל שבת קודש אצל רבי, ואם אין לו שם רבי, אזי לכה"פ יצא מביתו. וכן אכן נהגו החסידים בכל תפוצותיהם, להתאסף כולם כאחד בכל ליל שבת, בשירות ותשבחות לאל חי.

(לחם עני - עמוד שעב)

אגרת הדרכה ברורה על סדר הנהגת הבאטע

והנה בשבוע זו הראה לי דודי (תנה"ה רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל) מכתב מה שקבלו מכ"ק אדמו"ר (הבית אברהם מסלונים) זיע"א עוד לפני עשרה שנים תיכף אחרי בואו מפולין, והנני מעתיקו פה מה שנוגע לכללות אנ"ש אות באות לשונו הק': ולראות לישב בליל שב"ק, פראסטו זעהן זינגען, אין זיכען וויא צי פריילעכער ווערין בעל העצות שביכולת, גם זאל זיין אביסיל משקה, אבי זיצען פרייטיג צו נאכטם צו זאמען, כנסת ישראל יהי' בן זוגך, וכשיש לאדם ב"ז אזי שרוי בברכה והומה ושמחה ושמירה, ומזה כל השבת קודש. והשבוע קודש. וקדושים תהיו. וצריך לעשות לזה כל העצות, בלע"ז ניצין מסי"נ (עם איז שווער צו זאגין), ולה' הישועה כרצון ה' ויראיו אשר דבריהם חיים וקיימים נאמנים ונחמדים עלינו ועל בנינו ועל כל דורות עבדיך וכו', והשי"ת ישכין בפורינו ובפורכם אהבה ואחוה ושלום ורעות ויברכנו בשלום כלי מחזיק ברכה בני חיי ומזוני רויחי, וש"ק שמחות וטוב לב תמיד עכלה"ק.

(עבודת פנים - מכתבים עמוד קעט)

יבא כל אחד בהתבוננות ורצון הלב, ולא לצאת ידי חובה

ובזה יש ג"כ הכרחית בחירית ורצונית, כי מי שהוא בבחי' הכרחית בא לצאת ידי חובתו או להראות עצמו שהוא ג"כ

אצל השולחן וכו'. וכ"ז נבחן בשיקול מאזנים בב"ד של מעלה אופן ביאתו וכונת ביאתו, ויש שבאים בכח בחירית שחושב כי בזמן שישראל הקדושים עובדים ה' ומזמרים בשבחין אזי אני אילך ואישן, ומגביר הטוב על הרע ומתגבר על השינה ועצלות וכבידות ומתגבר על יצרו ובא לשולחנות, וגם בעת השלחן חושב הלא ישראל הקדושים יושבים ומזמרים לפני ה' ואני אשב כאבן דומם ומסייע להזמירות ביחד, בחי' זו היא בוודאי מפנימיות הקדושה ואין לה שום ערך ודוגמא להקודם, ובחינת רצונית שמכוין לעשות נחת רוח לה', ואינו מחסר שום קיבוץ וגם כשיושבים בכל מיני סעודה של מצוה אינו מחסר מהם, הגם כשהוא בביתו אינו מבטל הזמן, אבל בשכל יודע כי כל מצוה ביחידות אינו מגיע לשום דבר הגם קטן של בחינת מצוה ברבים, וגם בשעת זמירות הקדושים מכוין לעשות שעשועים דמלכא קדישא ומסייע בכל כחו במס"נ, וגם מתגבר במחשבתו במחשבות קדושות כי חושב איך אחשוב בשטותים במקום התגלות השכינה וחילותיה בביכול, ככה כזה בוודאי לעתיד לבא ישולם לו מדה במדה, ויזכה לעין לא ראתה אלקים זולתך, כי זה קאי על עובדי ה' בבחינת רצון שהמה המחכים לו באמת ומבטלים רצון עצמיותם לגבי רצון ה', וה' יעזרינו עדכ"ש.

(תקנות והדרכות, מבעל שו"א - דף ל ע"א)

✧ שבת בשבתו ✧
עניני שבת קודש בפרשת השבוע

שבת היא אור המקיף להנצל מן החיצונים

צרור את המדינים והכיתם אותם. פירש"י כמו זכור ושמור וכו', נקדים המובא בספרים ענין אור המקיף כי דרך הסט"א כאשר האדם רוצה לגשת אל התורה ומצות המה אורבים עליו ללכדו במצודתם להכשילו בדבר קל אשר האדם דש בעקביו ועי"ז עבירה גוררת עבירה להפילו לרדת שחת וכמעט כל העצות ותחבולות לא יועילו אך זאת תורת האדם בעשותו המצות אשר הם סגולות בבחינת אור המקיף להנצל מן החיצונים כמ"ש במצות ציית בטלית גם מצות תפילין הוא תועלת לטהרת המחשבות, וכדומה לזה הוא ענין קדושת יום השבת להיות ג"כ לבנ"י אור המקיף כמ"ש בזוה"ק כד עייל שבתא איהי אתיחדת ואתפרשת מסט"א וכל דינין מתעברין מינה כמ"ש בשיר השירים רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה קאי על שבת שלהב"ת אותיות שב"ת ע"י שם י"ה השורה עליהם בבחי' אור המקיף לבל יוכלו לנגוע בהם החיצונים, ונחזור לענינינו צרור את המדינים ל' צורר אדם כו' אדם עולה מ"ה פ' ע"י שם מ"ה תצרור את המדינים, לקחת אותיות דינים בין ב' אותיות מ"ה, כי השם מ"ה הוא בחי' אור המקיף ועי"ז ממילא והכיתם אותם ויתפרדו כל פועלי און, וזה שפירש"י כמו זכור ושמור, פי' כמו בש"ק הוא האור המקיף כן אתה תצרור את המדינים ע"י שם מ"ה תמתיק הדינין.

(תפארת שלמה)

להזהר שלא להמשך לדברים בטלים בעלמא

ואשרי חלקו למי ששומר דיבוריו בשבת, כי נעשה מרכבה לפה העליון, כי בשאר ימים ג"כ כל דיבור הוא ענין גדול, וכש"כ בשבת קודש, ואז כל אחד שובת ממלאכתו, ואם יקבל על עצמו שביתה בדיבור אשרי חלקו וגורלו.

לבד כשיושבין חברים ביחד ומדברים דיבורי יראת ה' ואהדותו, ומזמרין שירין ותושבחין לפני קוב"ה ושכינתי', זה ג"כ ענין גדול למאד, כי אין להקב"ה נחת יותר מכשישראל יושבין ביחד באהדות, ומזמרין ומשבחין לכבוד שמו ית' ויתעלה, וכן מי שמוטל עליו להדריך את ישראל, לפעמים לצורך הדרכת עם הקודש צריך לדבר, אבל גם בזה יש הרבה גניבת הבע"ד, להמשיכו לדברים בטלים או ללשה"ר וכדומה, ע"כ לפעמים שב ואל תעשה עדיף.

(טהרת הקודש - ח"ב סוף פ"ט)

מעלת וסגולת ההתאספות

נפתחים שערי ישועה ורחמים ומתבטלים כל גזרות רעות

סעדני ואושעה (תהלים קיט, קיז). יזהרו החסידים כשיושבין יחד באיזה סעודות מצוה מלוה מלכה, וברית מילה וכדו' שאין דבר גדול בעולם כמו סעודת מצוה כשיושבין יחד אחים וריעים, ומכ"ש סעודת שבת שהוא מועיל להרבה ענינים, והתקשרות אהבה, והכנעה, והמשכת פרנסה, וכל טוב שבעולם, ובלבד בלב אמת ובשמירת פיהם מבלי לדבר שום דבר גנאי על שום בר ישראל, אלא טובות ושבח הצדיקים.

באסיפת חברים נפתחין שערי ישועה ורחמים, ונתבטלין כל גזירות רעות, ובפרט כשהם עשרה אנשים מישראל, שהשכינה שורה עליהם ישבו בהכנעה ובשמחה כי בכל מקום שיושבין עשרה מישראל ומדברין טובות, השכינה שורה עליהם, אם היה נכנם מלאך ביניהם נשרף תיכף. זכור זה אחי לפני מי אתה יושב, ובישיבה של מצוה יהיו המתקת הדינים ורב טוב לבית ישראל.

(נוצר חסד - פרק ו אחדות אות ח)

מלאך אם יבא שם מתבטל ממציאות

הרה"ק המאור עינים זצוק"ל אמר: כך קיבלתי מרבותי, כשיהודים מתאספים ביחד, הגם שאין מדברים דברי תורה, ובלבד שלא ידברו דברי הבלים, אזי אם יבוא מלאך א' ביניהם יתבטל מהמציאות עד שאין בו ממש.

(ילקוט מאורי אור - ערך אחדות עמ' ריח)

גם אחר פטירתו יזכה לשבת שם

אם איש יהודי רגיל לישב בשב"ק בשבת אחים גם יחד, אז גם אחרי פטירתו, שע"פ רוב צריכים זיכוך בגיהנם, כשמגיע שב"ק שכל חייבי גיהנם נחים והוא אומר את אחי אנכי מבקש, כהרגלו בכל שבת, ברי שמניחים לו לילך למסיבת מרעים שהיה רגיל בה בעולם הזה בשבת, ואין ספק שידידיו אינם נותנים לו כבר לצאת מהם במוצש"ק ולחזור לגיהנם, אכן אם אינו רגיל בכך, אפי' אם הוא רגיל ללמוד, מסופקני אם יהיה לו יתרון זה.

(תורת אבות, סלונים – שבת אות מז)

בשבת הזמן לראות שלום חבריו

ידוע האימרא בשם הרה"ק מווארקא זיע"א, במכת חושך כתיב "ולא ראו איש את אחיו", לומר לך שזהו החושך היותר גדול כשלא רואה איש את אחיו ואינו דואג על מצבו, וכל אחד פונה לדרכו וביתו, באמרו שלום עלי נפשי ומה לי ולדאגותיו של האחר.

וזהו סגולתה של התאספות בשבת אחים בשבת קודש, כדאיתא במדרש "ויברך אלקים את יום השביעי", 'במה ברכו, באורה', שיראה כל אחד את אחיו ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, ולחזק האחדות בין יראי ה' ולהתעלות בעבודת השי"ת במרובים העושים את המצוה.

(אז נדברו)

שתיית לחיים טוב ומועיל לפרנסה

מרגלא בפומיה דהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זצוק"ל, כי כאשר יתוועדו חסידים ואנשי מעשה יחד ושותין משקה ואומרים זה לזה 'לחיים' הוה טוב ומועיל לפרנסה, 'דען ווען די יודען צוגייען זיך, בלייבט איבער פון לחיים לחם היינו פרנסה טובה'. דהיינו כשתסיר השני יודי"ן מתיבת 'לחיים' נשאר אותיות 'לחם'.

(פנים מאירים - עמוד קלז)

כינוסו וכינום בניו הצילו מיד עשו (ב"ר פד, א). שבת אמרה לפני הקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, והשיב לה הקב"ה כנסת ישראל יהיה בן זוגך. ובשם צדיקים: בעת אידן זיצן צוזאמען זה כנסת ישראל וזה בן זוג של השבת, וזהו 'כינוסו וכינום בניו הצילו מיד עשו' בעת אידן זיצן צוזאמען ווערן זיי ניצול פון עשיו"ך, שבת אז מען זיצט צוזאמען ווערט מען ניצול מיד אחי מיד עשיו.

(בית אברהם, סלאנים - שבת אות יד)

השבת הוא כלי לקבל ההשפעה, ואם הכלי שלם אז כל מה שנותנים לתוכה נשמר ונקלט ונשאר בה, אבל כשיש סדק בכלי רינט ארויס אלעם וואס מען לייגט אריין, און דאס וואס איז אייראלער און דינער רינט פריער ארויס, ולכן רוחניות יוצא תיכף כי זהו יותר דק.

ועצה לזה לשבת במסיבת אחים מיט גוטע פריינד, כמו שכתוב כנסת ישראל יהיה בן זוגך – וואס איידן קומען זיך צוזאמען, ועל ידי זה נסגר הסדק, בענין שנותנים שני כלים זה בתוך זה אף ששניהם נקובים, נאר אויף דעם ארט וואס איז ביי דעם געשפאלטן איז ביים צווייטן גאנץ, וממילא כל הסדקים מכוסים ונעשה כלי שלם לקבל ההשפעה.

(בית אברהם, סלאנים - שבת אות יט)

האספו וגו' הקבצו ושמעו בני יעקב וגו' (בראשית מט, א–ב). הקבצו ושמעו, שעל ידי הקיבוץ והאסיפה לשם שמים יכולין להבין ולשמוע סודות התורה. שיש לכל אחד מישראל נקודה טמונה בלבו הנקראת סוד, ושם שורה ברכה, כמ"ש (דברים כח, ח) באסמיך, דבר הסמוי מן העין (תענית ח:).

וז"ש בזוה"ק (ח"ב קלה:) דאתאחדת ברזא דאחד, שכאשר מתאספין יחד ברצון אחד נעשה מנקודה זו הטמונה בכל אחד, נקודה אחת שלמה, שהיא נקודת כל ישראל הנקראת רזא דאחד. ואז יורד להם שפע ברכה להבין סודות התורה, ואחרי כן מתפשטת נקודה זו בכל האברים, ואולם צריכין מקודם להיות בני יעקב, הבוחרים בדרכו, והיא מדת אמת, שיהיה האסיפה לשם שמים בלי עירוב כוונה אחרת ח"ו, כמ"ש (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב.

(אמרי הרי"מ – מע' שבת דף סג ע"א)

בערב שבת בין השמשות נברא פי הבאר (אבות פ"ה מ"ו), וזה הבאר הוא באר מים חיים (ע' ברכות נו:), ובשבת נפתח, ויכול כל אדם לשאוב, רק צריך להעביר המניעה שמונע מלשאוב, ולזה מועיל אסיפה.

(לקוטי הרי"ם – קדושת שבת עמוד קג)

האספו ואגידה – זו העצה נגד – אשר יקרא אתכם באחרית הימים

באתי לבקשכם לראות להרבות בישיבת חברים בכ"פ באהבה זל"ז, כאשר שמענו מפיו הקדוש: שישיבה עם חסידים

בעת הזאת הוא ממש חשבון הנפש כן שמענו שהרה"ק מרוזין ז"ל אמר שבעקבתא דמשיחא יורד לעולם מינות ר"ל והעצה להינצל מזה הוא ישיבה עם חסידים (כידוע פירושו ז"ל עה"פ "האספו ואגידה לכם אשר יקרא אתכם באחרית הימים", דבאחרית הימים יבא קור גדול ר"ל, והעצה לזה יהיה האספו ואגידה להתאסף באגודה אחת לעשות רצונו), ע"כ לראות להתאסף בכ"פ לדבר מהקדושים אשר בארץ המה רק לנגד עינינו אך הניחו אחריהם ברכה וחיות למוב לנו כה"י.

(דברי אהרן – עמוד קלה)

כשישראל מתאספין יחד אין ליצר הרע שליטה עליהם, דכתיב (בראשית כא, ג) ונאספו העדרים וגללו, פירוש כשישראל מתאספין יחד הם גוללים את האבן זה היצר הרע (עי' בר"ר ע ח) מעל פי הבאר זו התורה (שם), ועל ידי זה הם עולים באיזה מדריגה. ושבת היא נחלה בלי הפסק (עי' שבת קיח.), וממילא כשהם מתאספין בשבת והן עולים באיזה מדריגה ממילא היא נשארת אצלם, וכמו שאנו אומרים ושבת קדשך הנחלתנו, וממילא נשאר במדירגה.

(לקוטי הרי"ם – קדושת שבת עמוד קד)

יש נשמות שעיקר חיותם היא ממה שיושבים גם יחד בליל שב"ק

תפלה בציבור היא בבחי' ציבור חיצוני, ויחוד הלבבות של חברים בשב"ק הוא בבחי' צבור פנימי, ויש נשמות שעיקר חיותם היא ממה שיושבים עם חברים גם יחד בליל שב"ק.

(תורת אבות, ר' נ מלעבאוויטש – שבת אות טו)

ע"י ההתאספות בכל עש"ק, מתוך רצון ומתוך השתוקקות לקבל השב"ק, זוכים לנחלה בלי מצרים.

(שיחת התחזקות - בין המצרים עמוד רצג בשם המהר"ל)

נעשה מכל הידות יד אחד ומגיע לשמים

בשם הרה"ק ר' יחזקאל פון קוזמיר זצ"ל: "אז אידן האבן זיך ליב ווערט פון אלע אידן 'איין איד', ממילא ווערט פון אלע הענט איין האנט, קען מען דערגרייכן אין הימל אריין און זיך נעמען כל טוב".

(מאמר יחזקאל – בני ישראל אות יד עמוד רלא)

שבת בשבתו

ענייני שבת מקודש בפרשת השבוע

בזכות שמירת שבת זוכין לארץ ישראל

אבינו מת במדבר וגו' ופי' הר"ר יונתן ז"ל דאיתא בגמ' דהמקושש לשם שמים נתכוין כיון ששמעו ישראל במדבר הזה יתמו ושם ימותו עמדו וחיללו שבת בלא עדים והתראה עמד הוא וחילל שבת בעדים והתראה ונהרג למען לא יחללו עוד שבת, והטעם דחיללו שבת משומד איתא בספרי כל המחלל שבת אין נוטל חלק בארץ, דא"י ניתן להם בזכות השבת אבל ישראל במדבר ששמעו במדבר הזה יתמו דבלא"ה לא יטלו חלק בא"י ל"ה מקיימין השבת, ולפי"ז ק' כיון דצלפחד חילל שבת אין נוטל חלק בא"י ולמה תבעו חלקו, אבל אי נאמר דלשם שמים נתכוין מגיע לו חלק בארץ ישראל, וז"כ הפ' אבינו מת במדבר מפני תיבת במדבר הזה יתמו וכו' שעמדו וחיללו שבת, והוא לא היה בתוך עדה שחיללו שבת שלא לש"ש, רק לשם שמים נתכוין, לכך ויקרב משה משפטן לפני ה' כי רק הקב"ה יודע אם לשם שמים נתכוין.

(פנים יפות)

טובה לנפש בלי ישוער

וכבר נהגו במדינות הללו לישב יחדיו במסיבת מרעים לשיר שירות ותשבחות להקב"ה, ואשרי חלקם בזה כי זה ענין גדול ונורא וטובה לנפש בל יישוער, וכו', ודע אחי לפני מי אתה יושב ואיזה זמן הוא עכשיו בשמים, וכתב בסה"ק סידורו של שבת שמחמת גודל הקדושה הנוראה שבזה הזמן, לא תקנו שום זמירות בתפלת המנחה כמו ביתר תפלות שבת לכו נרננה ולמנצח ונשמת וכו', מפני שהוא בחי' נורא תהלות והאיך לא תפחד לישב ח"ו בקלות ראש ובשחוק בזה הזמן.

(שולחן הטהור, מבעל שו"א - עמ' רסד)

במה שידוע שעתה העת ששמחה גדולה וחדוה עמוסה לפני מלכנו ובוראנו ב"ה וב"ש הנכבד והנורא עד אין קץ וסוף ומתעטר בכל מיני עטרין וכתרים נוראים ונפלאים. ורעותא דיליה משתכח להיות שמח עתה ע"י רוב עם הדרת מלך. ונחת רוח לפניו במה שאנו מתאספין ומתקבצין להרבות השמחה והחדוה עתה בעת רעותא דמלכא. והעת רצון מתרבה על ידי זה שאנחנו עם בני ישראל באין לישב לפניו בפנים של שמחה ובתענוג ונחת.

(סידורו של שבת - חלק שני הדרוש הראשון)

זו העצה נגד התגברות היצר

מרן הרה"ק אדמו"ז [הבית אהרן] זיע"א אמר, כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, (סוכה נב.) כל הגדול, כשאנו רואים שאדם הולך וגדול ביראת השם יתברך, זה בא לו מחבירו, על ידי התחברות עם החסידים, שיושבים יחד באהבת חברים, ע"ז הוא הולך וגדול ביראת השם. יצרו גדול, ומאין בא לו שיצרו גדול ומתגבר עליו, זה 'הימנו', שיושב לבדו בלא אהבת חברים ודיבוק חברים, על כן יצרו גדול.

(ברכת אהרן, קארלין - עמוד קי)

בשם מרן הרה"ק רבי אשר מסטולין זיע"א, כדאי לשבת בשבת אחים אלף פעמים (דהיינו אפילו שאינו מרגיש חיות), בכדי שלכל הפחות פעם אחת יקבל חיות מהשבת אחים.

(ילקוט מאמרים, סטאלין – פרק ה אות ה)

מעין עולם הבא, כפי ההנהגה בעוה"ז יהיה ביום שכולו שבת

הקפידו מאד כל תלמידי בעש"ט להיות נעור בליל שבת לכה"פ עד חצות כידוע ומפורסם ויש בזה הרבה טעמים ומודות. וככה יהיה וישתלם לכ"א לעתיד בעז"ה, כמו שמובא למעלה בשם ספרי חכמה ומהם בספר הקנה שכנגד כל קבוץ יש למעלה קבוץ של נשמות ומלאכים קדושים, כשחברים של מטה נקבצים ביחד, אז נקבצו כל אלו שרשי נשמות ומלאכים שהתראו ממעשיהם הטובים ג"כ ביחד ועוסקים בעבודת ה' ובהשגות עליונות, וכשנחסר חבר למטה בעידן הקבוץ נחסר למעלה נשמות ומלאכים, וככה ממש יתנהג לעתיד לבא כמובא בסידור האריז"ל וז"ל צריך ליזהר מאד בהליכת ישיבה, ושמעתי ממורי מהרי"ב ז"ל בשם הרב (דהיינו בשם האריז"ל) כי כנגד כל פעם שאדם מאבד מלכת בישיבה בעולם הזה כך דוחין אותו מישיבה של מעלה במספר הימים ויש רמז מזה בזוהר פ' שלח ועונש ביטול התורה האריכו בתרומה קנ"ב עכ"ל.

הרי תראה אחי שככה יהי' ממש, למשל מי שחסר מלבוא, והי' באפשרות לו לבוא אם הי' דוחק עצמו בקצת מס"נ, אז לעתיד לבא לא יזכה לכנס בהיכל החברים, וככה מי שמחסר שלחן של ליל שבת או שלש סעודות כדומה מיתר סעודות מצות שמתרשל עצמו בדחיות של הייצר, הגם אם יתן כל אילי נביות שבעולם לא יזכה זה הזמן להתקרב לע"ל לחברת בעידן קדוש כזה, ויהא לו הרבה צער ובושה וחסרון לנשמתו, אבל מי יוכל להושיע לו כי מאי דהוי הוי, ומי שלא טרח בערב שבת, מה יאכל בשבת.

(תקנות והדרכות, לבעל שו"א - עמוד יב)

מרן הרה"ק רבי אשר מסטולין אמר, 'האספו' זאמלט זיך איין אין איינעם, 'ואגידה לכם' וועל איך אייך זאגן, 'את אשר יקרא אתכם' אז דאם וועט אייך ארוים רופן פון גלות 'באחרית הימים', דער האספו וועט אייך ארוים רופן פון דעם גלות.

(ילקוט מאמרים, סטאלין – פרק ה אות ו)

אור השבת יאיר ביותר בכח הרבים

במצות שבת יש שני ענינים, הא' שמירת הלא תעשה שלא לעשות מלאכה, ובזה אין נפק"מ בין אם הוא בציבור או לא, כיון שיושב ואינו עושה מאומה. משא"כ עשיית המצות עשה דקידוש השבת היינו בתפלה שצריך להיות בציבור, ובשבת ביתר שאת וכו'. וכן בסעודת וקידוש שבת אינו דומה יחיד העושה למרובים העושים ומתקבצים יחדיו, ואור השבת יאיר על רבים ביותר.

(חמשה מאמרות, מונקאטש - מאמר תורת שבת פרשת ויקהל אות ד)

✤ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ✤

כל התועלת הוא דוקא כשהוא באהבה והתקשרות הלבבות

הרה"ק רבי יוחנן זיע"א מסטאלין קארלין דיבר עם הבחורים אודות "שבת אחים": זיצין איז אגוטע זאך, נאר אן ליבשאפט האט דאס גארנישט קיין ווערד. מ'זאל נישט קלערן אז דאס איז א זאך ווי אנדערע זאכן (פי' שאר מדות ומעלות טובות) דאס איז א בסיס, אויב מען וועט נישט האבן קיין "אהבת חברים" איז גלייכער מ'זאל גארנישט זיצן, ס'האט נישט ווערד קיין האלבע קאפיקע.

(ברכת אהרן, קארלין - עמוד ריח)

וכן אמר: אז מ'זיצט צוזאמען, זאל מען זעהן צו זיצן מיט ליבשאפט, האלט מען דערביי זאל מען זיצן, און אז ניט זאל מען בעסער אינגאנצן ניט זיצן. איהר ווייסט דאך וואס דער זיידע שרייבט אין ספר "אז מ'זיצט, מאכט זיך דיבורים איז גוט, אז ניט זאל מען זיצן אזוי מיט ליבשאפט", מוז זיך שוין מאכן דיבורים, דאס איז דער עיקר און אן דעם איז גאר ניט ווערד, איז בעסער אינגאנצן ניט צו זיצן.

(ברכת אהרן, קארלין - עמוד ריח)

שבת אחים בליל שב"ק

הרה"ק מרוזין אמר פעם לחסידיו ששאלוהו עד כמה צריכים לישב בשבת אחים בליל שב"ק, והשיב להם שישבו ביז ס'וועט איינ'ס.

(עירין קדישין, רוזין - שבת קודש עמוד תרמא)

שבת אחים בליל שב"ק

הרה"ח ר' שלמה טלינגטור ע"ה שמע מפי חסיד אחד [כנראה הרה"ח ר' שלום מאומאן ע"ה], ששמעו מהרה"ק רבי יוסף מאיר ממאחנובקא זיע"א, ששמעו מזקנו הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, אשר שמע מחותנו הרה"ק מרוז'ין שאמר פעם: אילו היו לי כנפים, הייתי מעופף בלילי שבתות מבית לבית כדי להוציא את האברכים הישנים, ופעם אמר לו הרה"ק מרוז'ין סדר היום, איך לנהוג, ובין הדברים אמר לו, שבליל שישי ובמוצאי שב"ק ישב עם יהודים חסידים.

(עירין קדישין)

להתוועד בשבת אף שנופל עליו שינה

שמעתי מפי זקן חשוב שהי' דר בעירנו המעטירה קרית יואל יצ"ו ה"ה הרה"ח מו"ה אברהם יוסף קויפמאן ז"ל שבימי נעוריו הי' דר בעיה"ק טבריי', ובשנים ההם עוד חיו שם כמה מבני העלי', אנשי מעלה מזקני החסידים חברי' קדישא, שהיו מתאספים בשבת אחים בלילי שבתות, והנ"ל שפרנסתו היתה לעבוד בחנות מזון ובערב שבת הי' העבודה מפרכת ומיגעת, עכ"ז הי' בא ג"כ להתוועדות, וכמעט קט הי' נרדם, והזקנים היו תמיד מחזקים ומעודדים אותו שכדאי לבוא אעפ"י שיישן בין החבורה, ואמרו בלשונם שאין זה "שֵׁינַת חנם..", לשון נופל על לשון (שנאת חנם), לומר לך שחשוב מאד התועדות חברים, אף שישן הנפש קולטת.

(אז נדברו)

עדיף לישב עם יהודים בליל שב"ק

סיפר הרה"ג רבי משה מאיר בריעף שליט"א אב"ד איבראן, סיפר לי זקיני הרה"ח המפורסם רבי ישראל בריעף ז"ל: שוחט אחד היה דרכו לקום בכל יום שבת בבוקר ולהכין עצמו לתפילה בלימוד כמה שעות גפ"ת בעיון. לאחר מכן העתיק מקומו לכפר אחר, ששם היה מנהג שנתאספו בכל ליל שב"ק חסידים ואנשי מעשה ללימוד אור החיים הק' וזמירות שירות ותשבחות וסיפורי צדיקים, ולא ידע בנפשו אם ללכת לישב עמהם, ושאל בעצת קדשו של רבו מרן הקדושת יו"ט זי"ע וענה לו, "יותר טוב שישב ביחד עם יהודים אחרים בליל שב"ק ולזמר שירות ותשבחות וללמוד אור החיים הק', אף שעי"ז ימעט משעות לימודו בבוקר".

עוד סיפר הרה"ג הנ"ל, סיפר לי הגה"צ רבי מיכל פריעד ז"ל אב"ד קראסנא: פעם אחת בהיותי בפלארידא והנה יהודי נוקש על דלתו לאחר הסעודה בליל שב"ק, בפתחו ראה את זקיני החסיד המפורסם רבי ישראל בריעף ע"ה, ואמר לו, שזה שנים רבות עוד לפני המלחמה נהג בעצמו כי בליל שב"ק אינו מניח עצמו לישון עד שיושב עם עוד יהודי ומדברים דברי תורה ועוד.

(מקראי קודש - שבת קודש)

סיפר הרה"ח רבי ברוך האפמאן ז"ל שנשא אשה בעיר ווילחוביץ, וכיון שהוא וגם חותנו היו ממוצא אשכנז ולא השתייכו לעדת החסידים, על כן לא הצטרף אליהם, והנה בווילחוביץ היתה חבורה חשובה של חסידי וויזניץ בראשותו ותחת הנהגתו של החסיד המפורסם רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל, והם התאספו בצוותא חדא בכל ליל שב"ק, לשבת יחד ב'באטע' ולזמר שירות ותשבחות עד השעות המאוחרות של הלילה, ולאחר מכן כטוב לבם היו פונים אל בית אחד החסידים וטועמים מן החמין וה'קוגעל', ומזמרים זמירות שבת. שבת אחת הורה רבי מרדכי חנא לאחר ה'באטע' שיכנסו כולם לביתו של רבי ברוך האפמאן לאכול שם מן החמין, מיד נכנסו כולם ואכלו ושתו והתחיל רבי מרדכי חנא לשיר 'אזמר לסעודתא' בדביקות ובקול, כאשר בתוך כך התעורר הבעה"ב משנתו בבהלה, ויהי אך נכנס לחדר וראה את רבי מרדכי חנא אומר 'ואזמין בה השתא עתיקא קדישא' נתרכך לבו, ומאז הצטרף לחבורתם.

(זמירות מפי ספרים וסופרים - פניני החסידות אות פב)

יהי חלקי עמכם

פעם אחת שאל רבינו התפארת שמואל לחסיד אחד "מה אתם עושים בליל שבת קודש אחר הסעודה"? ענה שהולכים לבית החסידים ולומדים ואח"כ שותים משקה, שאל רבינו כשגומרים השתי' מה עושים אח"כ ענה "שולחים עוד פעם להביא משקה ויושבים בחברותא באהבת רעים עד חצות הלילה" ענה רבינו 'יהי חלקי עמכם'.

(תפארת רבותינו - אות קי)

החסיד ר' אנשיל בעדוויער ז"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק בעל אהבת ישראל זי"ע היה מרגליה בפומיה לומר בהסבו עם חסידים בליל שב"ק לבאט"ע "לאמיר אהן שיכור'ן דער גוי", כאומר, בואו ונשכר את הגוף כדי שלא יפריע לנו לשמחת הנשמה בדביקותה בבוראה.

(מפי ספרים וסופרים - פ' קדושים פניני חסידות אות כ)

גודל כח השפעת ה'שבת אחים' הוא 'גירא בעיני דשיטנא'

פעם אחת בבית מדרשו של ה"אהבת שלום" מקאסוב זי"ע, בעזרת הנשים, ישבו בשעת לילה מאוחרת אברכים, ושוחחו ביניהם דיבורים קדושים, עצות לעבודת השי"ת, עובדות מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, וכדומה, לפתע שמעו את קול פסיעותיו הכבדות של הרה"ק, המתקרב ובא [רגליו של ה"אהבת שלום" כאבו והוא הלך בכבדות, לפי זה הכירו החסידים את קול פסיעותיו]. נכנס ה"אהבת שלום" וגער בה: "השעה כה מאוחרת, ועדיין לא הלכתם לישון?" ויצא החסידים היו יראים עד מאוד מרבם, והם קמו מיד ממקומם ורצו לצאת משם. אך כשניגשו אל הדלת, מצאוה נעולה, כי ה"אהבת שלום" נעל את הדלת. נענה אחד מהם ואמר: "פליאה דעת מאיתנו, הרי תמיד מבקש רבינו שנשב בחבורה ונדבר בדברים רמים כאלה, ועתה.." "נצא בכל דרך שהיא, כי זהו רצונו של הרבי" אמרו חלק מבני החבורה, וקפצו דרך החלון. אך שאר החסידים אמרו: "אם הדלת נעולה אין לנו אלא לשוב למקומותינו ולהמשיך" כו', כך היה כמה פעמים עד אור הבוקר, ביני לביני ניהלה החבורה התוועדות חסידית בהתעוררות והתחזקות עד הבוקר. בבוקר נכנס ה"אהבת שלום" לביהמ"ד, ואמר להם: "הבעל דבר בא אלי, ואמר לי שאת כל עבודתי עם החסידים בתורה, בתפילה, וכדומה, ביכולתו לשאת, אך ישיבת מרעים כזו, שבה מחזקים היושבים זה את זה לעבודת השי"ת, זאת הוא לא יסבול, ואם לא אבטל זאת, אזי יניח הכל ויטפל רק אלי. לכן - סיים ה"אהבת שלום" עשיתי מה שעשיתי, בטענה שבשעה כה מאוחרת תלכו לישון. ברם מכיוון שפחדתי שמא תשמעו בקולי וההתוועדות תופרע, נעלתי אחרי את הדלת וכו'.

(שרפי קודש, ווייזר - עמוד קע)

בדיעבד, כשאין לו חבורה לשבת יחד, אזי ישב עם הנועם אלימלך והאלשיך הקדוש

סיפר הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע: פעם אחת שאלתי את הרה"ק מצעשינוב בשביל "זיך צו זאמען קומען' (היה זה כאשר נסע למקום שלא היה שם יראי ה' חסידים ואנשי מעשה להתאסף עמהם בשב"ק, והסיח דאגתו לפני הרה"ק מה יעשה בענין זה), ואמר לי 'חבר'ט מען זיך מיט אביי ורבא', ושאלתי אותו 'און שבת', ואמר לי: 'שבת קומט מען זיך ציזאם מיטען נועם אלימלך און מיטען אלשיך הקדוש ועוד ספר', ועשה רבינו עם ידיו כאילו אינו זוכר עוד איזה ספר.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד פה)

פנימי תש״ד בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א

ביקור הגאון הגדול רבי מיכל זילבער שליט״א

ראש ישיבת זוויעהל בעיה״ק ירושלים ת״ו

בבית כ״ק מרן רבינו שליט״א – בקרית יואל יע״א

יום ד׳ פרשת חיי שרה תשפ״ג לפ״ק

רבינו: שלום עליכם, א חשוב׳ער גאסט.

הגר״מ: איצטער אז איך פאר אוועק בין איך זיכער א חשוב׳ער גאסט.

רבינו: וואס מאכט איר עפעס גוט׳ס?

הגר״מ: מ׳פראבירט, מער ווי פראבירן קען מען דאך נישט.

רבינו: יא, אבער אז מ׳פראבירט איז אויך שוין גוט, אז ס׳איז שוין דא א רצון, א שאיפה, ס׳איז דאך מעלה עליו הכתוב כאילו.

הגר״מ: פאריגע מאל ווען איך בין געווען דא האט מיר דער רבי געזאגט אז ס׳שטייט אין שולחן ערוך (או״ח ס׳ ק״פ ס״ה) אז דער מנהג איז ביים בענטשן דעקט מען צו דעם מעסער, און איין טעם איז וויל אמאל ווען איינער האט געזאגט ׳ובנה ירושלים׳ איז פאר גרויס צער האט ער זיך ארייגעשטאכן מיט א מעסער (כ״כ בבית יוסף שם), לכאורה אויף וועמען האט מען מורא הייבט אז ווען ער וועט אנקומען צו ׳ובנה ירושלים׳ וועט ער צוקומען צו אזא זאך... וואס איז דען דא מורא צו האבן אז מ׳דארף פארדעקן, איז דער תירוץ אז מ׳האט נישט קיין מורא, נאר מ׳ויל פארצייגן אז ס׳איז אמאל אזוי געווען ביי אידן, מ׳זאל געדענקען אז אזוי דארף צו זיין.[1]

האב איך געזאגט פארן רבין דעמאלטם, אז ס׳איז א ענליכע זאך צו דעם, ס׳איז דא א הלכה (שו״ע או״ח סי׳ תר״ז ס״א) אז מ׳זאל זיך מתוודה פאר די סעודה המפסקת שמא יטרף בסעודתו (כ״כ בטור שם), איז שווער, א גאנץ יאר זאגט מען דען אזוי, אז מ׳זאל זיך מתוודה זיין ווייל שמא יטרף בסעודתו, נאר זאגט מען אז שמא יטרף איז טאקע נאר א חשש איינם פון מיליאון, אבער אז מ׳שטייט פארן יום הדין, דארף מען מורא האבן אויך פאר איינם פון מיליאון.

מ׳זאגט אויפן הייליגן בית אברהם ז״ל,[2] ווען ער האט געגעסן די סעודה המפסקת איז געווען אין א יעדע לעפל יוך א האלבע לעפל טרערן און האלבע לעפל יוך,[3] ס׳איז

---

1 בס׳ נאות הדשא מובא בשם הגה״ק בעל האבני נזר מסאכאטשאוו ז״ל, ובס׳ מבואו עד צאתו מביאו בשם כ״ק האדמו״ר מסקווירא זצ״ל.

2 כ״ק האדמו״ר הרה״ק רבי אברהם ווינבערג, נולד בשנת תרמ״ד – היה דור ג׳ לשלשלת אדמור״י סלאנימא, ועמד בראשה משנת תרע״ו בעיירת בראנאוויטש, ועד להסתלקותו הפתאומית בחזרתו מארה״ק ביום א׳ באייר שנת תרצ״ג.

3 וז״ל הבית אברהם בספרו על ערב יוהכ״פ: הטעם הוא בפשטות שכל כונתו באכילה זו של תשיעי שיהיה לו כח לעשות רצונו ית׳ להתענות בעשירי, ולכן נחשב לפניו ית׳ כאילו התענה גם בתשיעי, והוא לאו דוקא בעיוה״כ, אלא בכל השנה אם אוכל שותה וישן מתוך מטרה שיהיה לו כח לעבוד את ה׳, נחשבת העובדא עצמה לעבודת ה׳.

והנה עיקר ענין התענית הוא לא רק שאינו אוכל מחמת שאסור לו לאכול, שהוא בחי׳ מוחין דקטנות, אלא שע״י שמתבונן בנפשו אינו יכול לאכול מרוב מרירות, וענין הזה הוא ג״כ בתשיעי שאינו יכול

טאקע געווען א סכנה פון שמא יחנק, זאג איך די אידן זענען אויך נישטא קיין סאך (ורק קבעו הלכה זו בכדי לזכור גודל מדריגת הצדיקים שעליהם הי' חשש זו).

רבינו: איך האב געהאט אן אינטערעסאנטע חקירה, וענייתם את נפשותיכם, עם איז א מצות עשה צו פאסטן יום כיפור, אויב איך פסק'ן מצוות צריכות כוונה דארף עם האבן כוונה וענייתם את נפשותיכם, טאמער איינער עסט נישט וויל ער האט נישט וואס צו עסן לויט דעם האט ער נישט מקיים געווען די מצוה, מ'מוז אינזין האבן אז מ'פאסט וויל דער אויבערשטער האט געהייסן פאסטן.

דער רמב"ם פסק'נט ביי אכל מצה בלי כוונה יצא, פארוואס? וויל ער איז נהנה. איז אזוי, כל האוכל ושותה בתשיעי זאגט די גמרא (יומא פא.) מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, נו וואספארא דין האט דאס עסן פון ערב יום כיפור? דער מקור איז דאך פון וענייתם את נפשותיכם, איז דאך דאס באמת א תענית, און אז ס'איז א תענית דארף עם האבן כוונה, אבער למעשה אז ער עסט האט ער דאך הנאה, און אז ער האט הנאה מוז נישט זיין קיין כוונה, קומט אוים וועז איינער עסט ערב יום כיפור און ער האט נישט קיין כוונה וואלט ער אויך יוצא געווען, אזא חקירה האב איך אין דעם.

הגר"מ: דער רבינו יונה זאגט אין שערי תשובה שער הרביעי (אות ח'), מה שאמרו חכמים כל האוכל ושותה בתשיעי... וואס ווילן די חכמים? איז דא צוויי דעות, דער רבינו יונה ברענגט צוויי פירושים, איינם זאגט ער, וויל באמת וואלט א איד געדארפט עסן יום כיפור, פון רוב שמחה אז מ'איז מכפר עוונות, נאר דער רבונו של עולם וויל נישט אז מ'זאל עסן, איז וועז מ'עסט ערב יום כיפור, איז דאס די אכילה פונעם פאסטן יום כיפור, פון די שמחה.[4]

לאכול מחמת מרירות נפשו, אלא שאוכל שעי"ז יהיה לו כח לעשות רצון הבורא להתענות מחר, א"כ המטרה היא התענית, ובאשר מחשבתו של האדם שם האדם, לכן נחשב כאילו התענה בתשיעי, עכ"ל.

ועיי' שם עוד שמביא בזה משל למלך שנתן כבשה לרועה צאן לרעות, והזהיר בו מלתת לה הרבה לאכול שלא תהא שמינה מדי, והאיך נזהר לקיים הציווי בעת שהצאן רועים הביא אריה לצידה, וכך מרוב פחד ממנו לא אכלה כל כך כראוי, כמו"כ הוא הענין של אכילה בערב יוהכ"פ, שאנו אוכלין סמוך ליום הדין הגדול והנורא, ומרוב הפחד ליום הדין הגדול אוכלין אחרת.

4 וז"ל הרבינו יונה: ועתה כי אין לנו קרבנות בעוונותינו ובעונות אבותינו אם חטא בהרהורי הלב, או שעבר על מצות עשה יקרא פרשת העולה אשר בתחלת סדר ויקרא ובתחלת סדר צו את אהרן, כי מקרא פרשת הקרבן, יהיה לנו במקום הקרבת הקרבן בין שנקרא בכתב בין שנקרא בעל פה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות קי) כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, בפרשת חטאת כאילו הקריב חטאת, בפרשת אשם כאילו הקריב אשם.

ואם עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה, ידאג לעונו ויכסוף ויחכה להגיע ליום הכפורים, למען יתרצה אל השם יתברך, כי רצונו חיי הנפש והגוף וחיי כל נוצר כמו שנאמר (תהלים ל, ו) חיים ברצונו. ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ראש השנה ט) כל הקובע סעודה בערב יום הכפורים כאילו נצטוה להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו ויגונותיו לעונותיו.

והשנית, כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה, כי יגדל וישגה מאד שכר המצוה על השמחה, כמו שנאמר (דברי הימים כט, יז) ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב לך. ונאמר (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב, ומפני שהצום ביום הכפורים נתחייבו לקבוע הסעודה על שמחת המצוה בערב יום הכפורים. - והשלישית, למען נחזק להרבות תפלה ותחנונים ביום הכפורים, ולשית עצות בנפשנו על התשובה ועיקריה, עכ"ל הרבינו יונה.

והיוצא מדבריו שבטעם חיוב אכילה [ולפי לשון הרבינו יונה קביעות סעודה] בערב יום הכיפורים הוכיר ג' טעמים, א. סעודה למחילת עוונות והודיה ה' על כך, ב. סעודת יום טוב, וכיון שביום טוב עצמו היינו יוכ"פ א"א לאכול, דועניתם נפשותיכם כתיב, אז עושים סעודה בערב יום טוב היינו בתשיעי בתשרי, ג. בכדי שיהיה לו כח להתענות.

והאחרונים כתבו שיש כמה נפקא מינה בין ג' הטעמים, אי יש חיוב קביעות סעודה או שאפשר לאכול שאר דברים, וכן אי אדם אינו יכול להתענות ביוהכ"פ אי יש עליו חיוה לאכול בעיוכ"פ, וכן אי נשים חייבות מחמת מ"ע שהז"ג, ועוד הלכתא גבירתא איכא למישמע מינה.

אגב, עיין בשל"ה הק' (מסכתא יומא הלכות תשובה פרק תורה אור סד האכילה בעי"כ) שג"כ מבואר דצריך גם לשמוח בערב יום הכיפורים, וז"ל שם, ז"ל האלקי מהרמ"ק בספר עבודת י"ב, דרך כל ישראל לשמוח בערב יוהכ"פ ולתקן סעודה יפה, וכן הדין וכן פי' בגמרא.

ואמנם טעם לזה יתבאר במה שהקשו בזוהר, כי התשובה היא אחת ממצות עשה, ובכל מ"ע צריך השמחה, ואם כן השב בתשובה עיקרו ההכנעה והדאגה, וא"כ שמחה בתשובה היאך, ותירצו שם, ועתה לענינינו נאמר, כי יום כיפורים אין בו שמחה מחמת דאגת העוונות, ועיני כל ישראל הם תלויים לאביהם שבשמים לראות שיוציא לאור משפטם, ואין שמחה, לכן הקדימו השמחה אל המצוה, לכן ראוי לתקן

אויב אזוי איז אין צריכות כוונה, ווייל שמחה אין צריך כוונה.

רבינו: איר ווילט זאגן אז די תענית איז אן אכילה, אבער בפשטות פון גמרא זעהט אוים פארקערט, די גמרא זאגט אז די אכילה איז א תענית.[5]

הגר"מ: כ'וועל באלד פארענטפערן די קשיא מיט א מעשה שהיה, איך בין אנגעקומען שפעט מיט די יונייטד פליגער, האט ר' משה אליעזר מיך אהנגערופן ביי מיין זוהן, אז ער וועט מיך קומען אפנעמען דריי אזייגער, מיין נעפיו זאל זיין געזונט, איז אבער געקומען מיך נעמען, זאג איך פאר ר' משה אליעזר'ן, כ'וויל אייך עפעס זאגן, לכאורה פילסט זיך נישט אזוי באַ'טעמ'ט אז די האסט מיך נישט געגומען, יעצט חישב לעשות מצוה ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, וואס הייסט דאס מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה?, וועז דו ר' משה אליעזר נעמסט מיך וועז יא אריין אזוי אין מאנרא, דו וואלסט מיך גרוים געמאכט זיבן מאל אזוייפיל אז וועז דו וועסט רעדן אוז די וועסט זאגן ווער דו ביזסט אז די האסט מיך געגומען, אבער אז דו האסט מיך נישט געגומען, איז מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, אהן קיין שום כוונה.

רבינו: דאס שטייט שוין פונעם גרויסן מגיד, דער רבי ר' בער, אז חישב לעשות מצוה איז א העכערע מדריגה.[6]

הגר"מ: יא, כ'בין עם מסביר בעל בת'יש ווי אזוי איז עם א העכערע מדריגה.

ס'איז דא אין די חידושים פון רבי עקיבא איגר – היינט האט מען עם אריין געשטעלט אינעווייניג אין די מהדורא – ער פרעגט די קשיא, נשים זענען מחויב אין 'ועניתם' יום כיפור, ועניתם איז דאך א מצות עשה שהזמן גרמא? זאגט די גמרא אז ס'איז דא א לא תעשה, באמת איז נישטא קיין לא תעשה, עם שטייט נישט לא תאכלו ביום הכיפורים, נאר וויבאלד אז די כוונה איז מ'זאל נישט עסן, זענען די נשים למעשה מחויב, נשים זענען מחויב מדאורייתא די זעלבע זאך.[7]

רבינו: דער מנחת חינוך (מצוה שיג אות ט) האט אויך די איסתפקתא, און ער איז דאס תולה צו די גמרא איז נאר א אסמכתא אדער א דרשה גמורה.[8]

---

5 דהנה מבואר בדברי רש"י בברכות (ח:) דכל האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי, משום דהכי משמע קרא ועניתם בתשעה, כלומר התקן עצמך בתשעה כדי שתוכל להתענות בעשרה, ואפקיה קרא בלשון עינוי לומר לך, דהרי הוא כאילו מתענה בתשעה.

ונראה מדבריו דיסוד מצות אכילה בתשיעי כדי להתקין עצמו ליום העשירי דלכן אמרה תורה דיאכל כדי שיוכל לצום בנקל.

וכן כתב הרא"ש בפרק יום הכפורים (סימן כ"ב) וז"ל: והכי פירושו דקרא ועניתם את נפשותיכם, כלומר הכינו עצמכם בתשעה לחודש להתחזק באכילה ושתיה כדי שתוכלו להתענות מחר, להראות חיבתו של מקום ב"ה לישראל, כאדם שיש לו ילד שעשועים וגזר עליו להתענות יום אחד, וציוה להאכילו ולהשקותו ערב יום התענית כדי שיוכל לסבול, כך הקב"ה מכל ימות השנה לא ציוה לישראל להתענות אלא יום אחד לטובתן לכפר על עוונתם, והזהירם לאכול ולשתות ערב התענית.

ומאחר דהוציאו אותה אכילה ושתיה בלשון עינוי, אלמא חשיבא היא כעינוי, וכאילו נצטוו על עינוי של תשיעי ועשירי וכו' עכ"ל.

6 כן היה מרגלא בפומיה דמרן רבינו ז"ל בעל ברך משה להזכיר ד"ת ששמע מכק"ד מרן רבינו ז"ל בעל דברי יואל עוד בק"ק סאטמאר בשם המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. ובספרו הק' ברך משה נדפס הרבה פעמים ד"ת בשם אומרו, ואלו הדברים מפורשים בספר אוהב ישראל בליקוטים שבסוף הספר. [ועי' בברך משה סוף פ' כי תשא מ"ש דבר נחמד בזה].

7 עיין בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' ט"ז) והגהות הרש"ש (סוכה כח.) שהסתפקו בזה דשמא כיון דילפינן ממצות עשה ד'ועניתם' הרי הן פטורות ככל מ"ע שהזמן גרמא, או דמכיון שהוציאו הכתוב בלשון עינוי, כל דאיתא בעינוי איתא נמי במצות אכילה, ובספק זה נסתפקו בחכמת שלמה (או"ח סי' תר"ד), ובשו"ת כתב סופר (או"ח סי' קי"ב), ופשטו דחייבות במצות אכילה, ועי' בדבריהם, ועי' עוד בשדי חמד (מערכת יוהכ"פ סי' א' אות ה).

8 ע"ש שכתב לפלפל בזה, ולדעתו תלוי הדבר בעיקר הדרשא של חייא בר רב מדפתי (במספת יומא פא:) מקרא דועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש וכי בתשעה מתענין הלא בעשירי מתענין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, דאם דרשא זו רק אסמכתא, וחז"ל הסמיכוה על מצות עינוי א"כ כמו שחייבות הנשים בעינוי, כמו"כ חייבות בתקנת חז"ל של עיוה"כ, אבל אי אמרינן דדרשא זו היא דאורייתא, א"כ נשים פטורות

הגר"מ: עם שטייט פונעם הייליגן גאון, עם איז פארהאן שם"ה מצוות לא תעשה, און איינע איז א יוצא מן הכלל, און אזוי איז דא ביי די מצוות עשה א יוצא מן הכלל. זאגט ער, שטייט אין זוהר הקדוש (וישלח קע:) 'כל האוכל בתשעה באב כאילו אוכל גיד הנשה', פארוואס ווען ער עסט יום כיפור איז נישט אזוי ווי אוכל גיד הנשה? יום כיפור איז דאך מער חמור?

רבינו: דאס שטייט שוין אז תשעה באב איז מכוון קענען גיד הנשה.[9]

פונעם אפטער רב ז"ל שטייט על כן לא יאכלו בני ישראל א"ת גיד הנשה, א"ת איז ת'שעה א'ב.[10]

הגר"מ: פון בעל עקידה (ספר עקידת יצחק – שער כ"ו) שטייט אז ס'איז מרומז אין דעם פסוק אלע תעניתים, את גיד הנשה, א"ת איז ת'שעה א'ב, גי"ד איז ג' תשרי, י' איז עשרה בטבת, און גי"ד צוזאמען איז י"ז תמוז, אזוי שטייט פון עקידה.[11]

א' הנוכחים: דער ניצוצי זוהר ברענגט דאס אויפן פלאץ.

הגר"מ: יא, ער ברענגט אויפן פלאץ דארט אין זוהר, עיין בעקידה.

דער עקידה האט קיינמאל נישט געזעדט, 'ראיתי בספרים', ער האט עם געזאהן אין זיינע ספרים.

אבער לכאורה פארוואס? זאגט ער וויל דער גיד הנשה איז קענען דעם ס"מ, און יום כיפור איז חלקו של יעקב,[12] יעקב מיט עשו האבן זיך דאך צוטיילט, זיי האבן זיך נישט צוטיילט דעם עולם הזה מיטן עולם הבא, נאר אויף דער וועלט האבן זיי זיך צוטיילט, יעקב האט געגומען יום כיפור, און יום כיפור איז עולם הבא, און עשו האט זיך געגומען דעם תשעה באב, און תשעה באב איז פינסטער אזוי ווי עשו זעהט אוים. איז דאס די זעלבע זאך.

כלל מצות עשה שהזמן גרמא, כגון תוספת יוהכ"פ וכדמוכח בגמ' במסכת סוכה (דף כ"ח ע"א) דאלולא הדרשא דהאזרח היו נשים פטורות מתוספת יוהכ"פ, כיון דאין עונש ואזהרה והוי מצות עשה שהזמן גרמא, וה"ה נמי באכילה בערב יוהכ"פ, כיון שאין על זה דרשא דהאזרח וליכא עונש ואזהרה, הו"ל מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות.

וכתב המג"ח דנראה יותר כדעת הכס"מ שמצות אכילת ערב יוהכ"פ היא רק אסמכתא, ומטעם זה אין חילוק בין נשים לאנשים לענין זה עיי"ש.

9 הענין מבואר בספה"ק מאור עינים (פרשת וישלח) וז"ל: נודע כי בסוד עש"ן שהוא עולם שנה נפש בכל אחד יש קומה שלימה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים, כי כמו שיש בנפש קומה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים, כן יש בעולם כמו שמצינו שנקראת הארץ בשם איברים, טבור הארץ, ופי הארץ, וכן בשנה הימים מיוחדים שכל אחד משס"ה ימים הוא בחינת גיד פרטי, ויום תשעה באב הוא בחינת גיד הנשה מן קומת השנה, שהוא בחינת אחוריים ששם אחיזת הקליפות, ועל כן הוא זמן שליטתן שנחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר (תענית ס' ב), עבור שהוא יום שליטתן ואחיזתן שניתן להם אותו יום להיות להם אחיזה גם כן בקומת השנה, וכמו יום הכיפורים שהוא יום עליון וקדוש בקדושת מעלה על כל השנה שהוא חיות של כל השנה ומוכחר שבכולן לקדושה, שעל כן ביומא דכפורי שטן אין לו רשות לאסטוני כמשארז"ל (יומא כ א), את זה לעומת זה עשה אלקים, כי תשעה באב הוא יום מובחר בסט"א להיות להן אחיזה יתירה ביום זה, שעל כן אירע בו מה שאירע, וזה מקום רמיזת תשעה באב בתורה בפסוק זה על כן לא יאכלו בני ישראל א"ת, ראשי תיבות תשעה א"ב שאז לא יאכלו בני ישראל, אלא יתענו שלא יתנו כח ע"י אכילתן לסט"א, וכמ"ש רז"ל (זח"א קנ, ב) האוכל בתשעה באב כאילו אוכל גיד הנשה, שבאמת הוא בחינת גיד הנשה כאמור עכ"ל. וע"ע בפרע"ח שער יום הכיפורים בסופו.

10 כ"כ בספה"ק אמרי פנחס (פר' וישלח אות נ"א), ובספה"ק אוהב ישראל (פרשת וישלח), וז"ל: על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ת ראשי תיבות ת'שעה א'ב רמז שלא יאכלו בני ישראל בתשעה באב. והוא צולע על ירכו רמז לגלות. ויזרח לו השמש גו'. פי' רש"י לרפאותו מהרה לזרוח בשבילו פי' תיקף היה רפואה ליעקב בהתנוצצות השמש קודם עת צאתה רמז שקודם שיבא הגואל ב"ב יתרפאו כל נפשות ישראל בב"א.

11 וז"ל שם: ושמעתי מפי רבים שנמצא במדרש הנעלם (זוהר פרשת וישלח) מאמר זה לשונו. על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה כו', את לרבות תשעה באב, ותמהו ממנו כי לא נודע להם טעמו, ונשאלתי עליו, והשתוממתי בו כשעה, וקפץ לפני ענין נאות, אז אמרתי אם המאמר הזה ישנו במציאות, הנה הוא מפואר מאד וזהו פירושו, כי בכתוב הזה נרמזו ארבעה צומות השנה אשר נמשכו אלינו מצד קעקוע הכף הזה, ומלת הנשה כמו הפוך השנה, כלומר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד השנה, 'ג' שלשה בתשרי, 'י' עשרה בטבת, 'גיד' כלו שבעה עשר בתמוז, 'את' לרבות תשעה באב, והם עצמם אשר אמר הנביא (זכריה ח, יט) כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון וכו'.

12 כן מובא בספרי קבלה שלכן היו ב' השעירים ביוהכ"פ שוים במראה ובקומה, כי הם נגד יעקב ועשיו, אשר היו תאומים, ע"ש באריכות.

און דער ׳ועיניתם׳ איז דאך געגעבן געווארן פאר די אידישע קינדער, עם שטייט בנים אתם לה׳ אלקיכם, איז עס דען בנים ולא בנות? על אף אין גמרא שטייט אסאך מאל, איסי בן יהודה אומר (קידושין לה:) אז גילוח הזקן איז בנים ולא בנות. זאגט דער תוס׳ יו״ט אין כתובות, ער פרעגט פארוואס שטייט כתובת בנין דכרין?, ס׳איז דאך א כפל לשון, אזוי ווי מים אחרונים וואסער.

זאגט ער, ווייל עם שטייט דאך בנים אתם לה׳ אלקיכם, מיינט דען די תורה בנים ולא בנות? וועגן דעם זאגט מען ׳בנין דכרין׳ און נישט קיין ׳בנין נקבות׳, אבער אזוי בנים אתם לה׳ אלקיכם מיינט מען אלע אידישע טעכטער אויך.

איז דערפאר – איך גיי צוריק צום רבי׳נס חקירה – אויב יום הקדוש איז א זמן וואס מ׳איז בנים אתם לה׳ אלקיכם, עם געהערט צו נשים אויך, איז דאך פארעטפערט געווארן די קשיא, יעדע זאך וואס געהערט צו אידן איז צי מ׳וויל צי מ׳וויל נישט, בנים אתם לה׳ אלקיכם צי מ׳וויל צי מ׳וויל נישט, אפילו אויב מ׳האט נישט קיין כוונה צו דעם.

רבינו: ס׳איז דא א מדובר צי נשים זענען מחויב אין תוספת שבת. איז דא א פלא׳דיגע זאך פונעם פני יהושע (ביצה ל.), ער זאגט אז שב ואל תעשה זענען זיי מחויב.[13] פרעגט מען די קשיא, די גמרא מוטשעט זיך אין סוכה... די תורה האט מיר געזאגט אז נשים זענען מצווה אויף עינוי, זעה איך אז די תורה האט געוואלט מחייב זיין ביי שב ואל תעשה, פון דארט איז עם טאקע געדרינגען, פון דארט ברענגט מען א ראיה, דער כתב סופר (או״ח סי׳ נ״ו) וויל זאגן אזא סברא.[14]

דער צל״ח כאפט זיך ארויף אויפן פני יהושע, אז ער האט פארזעהן א גמרא.[15]

עם ווערט א שאלה צי נשים זענען מצווה אויף די עשה פון שמיטה.

הגר״מ: אויף די לאווין זענען זיי זיכער מחויב, די שאלה איז אויף די עשה.

רבינו: יא, דער מנחת חינוך (מצוה קיב אות ג׳) טראכט אריין אין דעם. צי די נשים זענען מצווה אויף די מצוה פון

13

וזה לשונו: קשה למה יהיו נשים חייבות בתוספות יוה״כ, הרי אינו אלא מ״ע שהזמן גרמא, וניחא ליה דעד כאן לא אמרינן מ״ע שהזמן גרמא נשים פטורות אלא בדבר שהוא קום עשה, אבל בדבר שהוא שב ואל תעשה אף שאין בו אזהרת לאו רק מצות עשה לא נאמר בו כלל הזה שנשים יהיו פטורות אלא גם נשים חייבות בו אע״פ שהוא זמן גרמא (עכ״ד הפני יהושע).

ויש לציין שאכן דעת רוב האחרונים דנשים מצווין על תוספות שבת, עפמ״ג (משב״ז סי׳ תר״ח סק״א), ובשו״ת בית יצחק (יו״ד ח״ב סי׳ צ״ד אות י״א) שהוכיח כן מתוס׳ ר״ה (ט׳ ע״א ד״ה והע״ק), ובכס׳ תיבת גמא להפמ״ג (פ׳ יתרו) כיון שהוא משום סייג שלא יגע בקודש גופא, אין חילוק בין אנשים לנשים, ועי׳ לקוטי סופר שציין לשו״ת מחנה חיים (ח״ג או״ח סי כ״ט), וכ״ה בר״ן מס׳ שבת. עוד ציין לעט סופר (ח״א כלל י״ג פרט ב׳ ועיי״ש בח״ב כלל מ״ט פרק ה׳), והרבה אחרונים כתבו דזה יהא תלוי בהמחלוקת אי מצות תוספת שבת הוא בקום ועשה שהמצוה שיקבלו עליו בפירוש, או שהוא בשב ועל תעשה דהיינו שיפרוש ממלאכה.

14

עיי׳ בשו״ת כתב סופר (או״ח סי׳ נ״ו) ובשו״ת זכר יוסף (סי׳ ס״ד) שכתבו ליישב דמקרא דהאזהרה הו״א דפטרה התורה נשים במצ״ע אפילו באיסור שוא״ת דהזמ״ג, לכן בעי ׳האזהר׳, ויליפיק משם בכל מקום דאיכא איסור עשה בשוא״ת דחייבות, דקרא דהאזהרה אינו אלא גילוי בעלמא הוא.

15

וזה לשונו החריף של הצל״ח: כתב הפני יהושע (ד״ה בגמ׳ דהא) קשה למה יהיו נשים חייבות בתוספות יוה״כ, הרי אינו אלא מ״ע שהזמן גרמא, וניחא ליה דעד כאן לא אמרינן מ״ע שהזמן גרמא נשים פטורות אלא בדבר שהוא קום עשה, אבל בדבר שהוא שב ואל תעשה אף שאין בו אזהרת לאו רק מצות עשה לא נאמר בו כלל הזה שנשים יהיו פטורות אלא גם נשים חייבות בו אע״פ שהוא זמן גרמא (עכ״ד הפני יהושע).

ואני תמה על גדול הדור כמוהו ששגה בדבר זה, הקושיא אינה קושיא והתירוץ אינו אמת, שמה שחידש דדבר שהוא שב ואל תעשה אף שהוא מ״ע שהזמן גרמא נוהג גם בנשים, נעלם ממנו דברי התוס׳ במס׳ קידושין (דף ל״ד ע״א ד״ה מעקה וכו׳) בסוף הדבור שכתבו דנשים אינם חייבות בי״ט אלא משום ל״ת אבל עשה די״ט לא שייך בנשים דהוה מ״ע שהזמן גרמא יע״ש, והרי עשה די״ט הוא שבתון שבות ממלאכה הוא שב ואל תעשה ואפ״ה אינו נוהג בנשים.

והקושיא שלו אינה קושיא דהרי התורה רבתה עשה לתוספות יוה״כ, ונעלם ממנו סוגיא דמסכת סוכה דף כ״ח (ע״א) אמרינן האזרח לרבות נשים לעינוי יוה״כ, ומקשה שם מדר׳ יהודה נפקא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה, ומשני לא נצרכה אלא לתוספת יוה״כ סד״א הואיל ומיעטה רחמנא לתוספת מעונש ומאזהרה לא נתחייבו נשים כלל קמ״ל, הרי מפורש בגמ׳ שרחמנא רבינהו אף לתוספת יוה״כ, ע״כ.

שוב פקחתי עיני וראיתי בשיטה מקובצת כאן הקשה קושיא זו וניחא ליה מסוגיא דהאזהרה, עכ״ל.

׳והשביעית תשמטנה ונטשתה׳. ער זאגט אז זיי זענען נישט מחויב.[16]

הגר״מ: אבער ער זאגט דארט ׳עיין בבית יוסף׳ ער צייכנט צו א בית יוסף אין הלכות שבת. עס גייט צוריק צו די זעלבע שאלה, ווייל אין שבת איז שביתת בהמתו זענען זיי דאך יא מחויב.

רבינו: בכלל איז א מחלוקת אין די ראשונים צי זיי זענען מחויב אין די עשה פון שביתה פון יו״ט. ווייל ס׳איז דאך אויך א שב ואל תעשה. תוספות (קידושין לד.) האלט אז מ׳איז נישט מחויב.[17]

הגר״מ: אבער שבת זענען זיי יא מחויב אויף שביתה ממלאכה. אפילו אויף שביתת בהמתו.

רבינו: די גמרא אין מסכת שבת (דף נד:) זאגט ביי פרתו של רבי אלעזר בן עזריה ׳של שכנתו היתה׳ [ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו], זי איז דאך געווען א פרוי, קומט אויס אז זי איז מחויב, אזוי ברענגט דער מנחת חינוך (מצוה ל״ב סי׳ ל״ט) א ראיה צו שיטת הראשונים.

אבער אלע ראשונים וואס זיי קריגן אויף תום׳, זאגן אז זי איז מחויב אויף שביתה, דאס איז דער חינוך (מצוה שכ״א), ער האלט אז זיי זענען מחויב אויף שביתה, דער ר״ן (שבת קיז.) און דער רשב״א (שם) האלטן אז מ׳איז מחויב. דער ר״ן זאגט וויל ס׳גייט צוזאמען מיט די לא תעשה, ׳אי אפשר לאפליגינהו׳, וויל מ׳קען נישט אפטיילן די עשה פון די לא תעשה. אבער ווען נישט די סברא וואלט ער נאך געהאלטן אז מ׳איז פטור, כאטשיג ס׳איז א שב ואל תעשה. קומט אויס אז ער נעמט נישט אזוי...

הגר״מ: דאכט זיך מיר אז דער טורי זהב (יו״ד סי׳ קי״ז) ברענגט א ראיה פון דעם ר״ן אויף די באוואוסטע קשיא[18] מ׳פרעגט דאך א קשיא, עם שטייט דאך אז וואס די תורה האט מתיר געווען קענען די חכמים נישט אסר״ן, האט ער דריי קשיות, איינע פון רבית,[19] און איינע פרעגט ער פון תוספת שבת.

און איינער פון זיי פארענטפערט דעם ר״ן, אז זיי זענען מחויב מיט שבת זענען זיי מחויב מיט תוספת שבת, עס איז נישט עפעס א באזונדערע זאך תוספת שבת,[20] אבער יו״ט

---

16 דהמנחת חינוך חוקר אם נשים חייבות בשמיטה דהוי מ״ע שהזמן גרמא, וכ׳ דמצות שביעית היא לא רק שהגברא לא יעשה עבודת קרקע, אלא בלשון הכתוב ושבתה הארץ שבת לה׳ שהקרקע תנוח. ומדמה זאת המנ״ח למצות שביתת בהמתו דמצווה האדון שהבהמה תנוח, ולא רק שהבהמה לא תעשה מלאכה אלא אסור לו גם כן שגוי יעשה בה מלאכה, וכן בשביתת כלים לפי בית שמאי וכמו״כ בשמיטת קרקעות אסור לישראל שגוי יעבוד בקרקעו דמוטל עליו שהקרקע תשבות, וממילא גם נשים חייבות, דבמצוה כזו אין פטור דמ״ע שהזמ״ג עייש״ד.

17 דהנה לגבי העשה דשביתת יו״ט, נחלקו הראשונים דעת תוס׳ קידושין (דף ל״ד ע״א) דנשים אין מוזהרות, [ועיי״ש מה שדנו א״כ דנשים ישרפו נותר ביו״ט דעשה דוחה ל״ת, וכתבו דהלאו הוא אלים דאיכא בהדיה עשה, אע״ג דנשים אינן מוזהרות], אמנם החינוך (מ״ע רצ״ו) כ׳ דנשים מוזהרות בשביתת יו״ט, ובמנ״ח שם הביא דברי התוס׳ דחולקים, וכתב דדעת הרמב״ם אין מבואר בזה, אמנם בהגהות המל״מ שם הוכיח מדברי הרמב״ם בסוף המ״ע דמנה השישים המצות ההכרחיות, וכתב שם דבעשה דשביתת יו״ט נשים חייבות.

והטעם דנשים חייבות בעשה דשביתת יו״ט כתב החינוך (במצוה שכ״א) דכיון דאיכא גם לאו חיובות הנשים גם בעשה. - וביאור דבריו דאין פטור דז״ג אלא בעשה גרידא, אבל עשה שיש עמו לאו, כיון שחייבות בלאו חיובות נמי בעשה.

ועיין הגהות המשנה למלך על ספר החינוך (מצוה רצ״ו) שכתב דכן היא דעת הרמב״ם בסוף מנין העשין, וכ״ה דעת הרמב״ן בקידושין (לד.), והר״ן שם (יד. מדפי הרי״ף), וע״ע שאגת אריה (סי׳ פ״ב), ובספרי צדיק בקונטרס שביתת השבת.

18 דהנה כתב המחבר (באו״ח סי׳ תקפ״ח ס״ה) יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר, והטו״ז (ס״ק ה) הביא שהקשה המזרחי ביו״ט נמי נגזור שמא יתקן כלי שיר, ותי׳ הט״ז דקול השופר לא ניתן לשיר אלא לתקוע של מצוה, על כן לא גזרו כן, ועוד דאין להם לגזור ולעקור לגמרי ד״ת שצותה לתקוע ביום זה, ובשלמא בשבת לא מתעקר לגמרי כיון שבלא שבת תוקעין ביו״ט תראה שזהו בכלל מה שעשו סייג לתורה שלא לעבור על ד״ת דזהו לעבור על ד״ת לעקרו לגמרי. וכ״ה שיטת הטו״ז הידוע בשו״ע יו״ד (סי׳ קיז).

19 עיי׳ בשו״ת רעק״א (סי׳ ע״ד) שמקשה על יסודו של הטו״ז מהתוס׳ בבבא מציעא (דף ע.) לגבי ריבית של עכו״ם.

20 עיין בד׳ הר״ן (שבת י: מדפי הרי״ף) גבי האי דדביתהו דרב יוסף הוי מאחרה ומדלקה, כתב וז״ל: ובודאי מוסיפה היתה מחול על הקודש, שהרי שבתות וימים טובים מחוייבים הם בכך ע״ש. ועיין בשפת אמת (ר״ה ט.) בהערת המגיה שלא הוזכר יו״ט בדבריו, ע״ש.

אז דער תוספת איז נאר א דרבנן, זענען טאקע נשים נישט מחויב. אזוי איז משמע אין די גמרא אין ביצה דף ל׳

רבינו: וואם טוט זיך מיט ׳לאכלה ולא לסחורה׳ ביי נשים?

הגר״מ: ס׳איז א לאו הבא מכלל עשה.

רבינו: ס׳איז אינטערסאנט, דער חתם סופר זאגט אויף א פלאץ, עם איז דא צוויי לאוי הבא מכלל עשה׳ס, און ער נעמט אהן אז נשים זענען מצווה דערויף, אזוי זאגט דער חתם סופר אין די חידושים אויף שבת דף כ״ד.[21]

און ער זאגט אז א לאו הבא מכלל עשה, טרעפט ער נישט נאר צוויי, נאר לאכלה ולא לסחורה.

ס׳איז דא ביום השביעי תשבות, די עשה פון שביתה פון יו״ט, איז א לאו הבא מכלל עשה.

אבער אויב איך זאג אז נשים זענען פטור פון לאכלה ולא לסחורה, איז דא אן אינטערסאנטע קשיא רבי איציקל האמבורגער מוטשעט זיך ארום ביי אין שליח לדבר עבירה צי די שליחות וועלט בטל.[22]

ברענגט ער א ראיה אז די שליחות וועלט נישט בטל, פון די מעשה בחמש נשים, [מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות, וליקט אחד כלכלה של תאנים, ושלהן היתה ושל שביעית היתה, ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו, וקבלה אחת מהן על ידי כולן, ואמרו חכמים אין האחיות מקודשות] ווי אזוי האט זי געקענט מאכן א שליח, אין שליח לדברי עבירה, אלא מאי, די שליחות וועלט נישט בטל.

ס׳איז דאך נישט קיין ראיה, ווייל ס׳איז א אשה און א אשה איז פטור פון לאכלה ולא לסחורה, ס׳איז ביי איר נישט קיין עבירה.

הגר״מ: דאם איז תלוי אין דעם תוספות אין קידושין דף מ״א עמוד ב׳ אונטן (ד״ה אמאי מעל). וואם דער סמ״ע זאגט,[23] אז ער האט פארזעהן א גמרא.

ס׳איז א קליינער תוספות אין די זייט,[24] תוספות זאגט דארט אז אין שליח לדבר עבירה איז ריכטיג, אבער ס׳איז נאר תלוי וועלט ער האט די עבירה, דאם הייסט אזוי, די גמרא זאגט אין בבא מציעא דף י׳, א פרוי וואם דער מאן האט איהר געשיקט ׳אקפי לי קטן׳, וואספארא שייכות האט דאם,

---

21 עיי׳ שם ובשו״ת ״חתם סופר״ (או״ח, ק״נ) שכתב בזה״ל: ״לא מצאתי מעשה דזמן גרמא אלא בעשה, אבל בלאו הבא מכלל עשה שאינו דומה לתפילין מצה והקהל חיבת, וכעת לא מצאתי דמיון אלא לעשות סחורה בפירות שביעית ולאכול אחר הביעור, שהוא לאו הבא מכלל עשה וזמן גרמא, ובודאי נשים אסורות כאנשים.

22 הנידון בדין אין שליח לדבר עבירה אי השליחות בטלה לגמרי, או השליחות עומד בתקפו רק המשלח אינו חייב, נחלקו בה גדולי עולם, דברי הגאון מהר״י מהאמבורג אב״ד דק״ק אה״ו מובא בשו״ת נודע ביהודה מהדורא קמא אבה״ע סימן עו, וז״ל שם ״ואלה דברי מחותני הגאון אב״ד דק״ק אה״ו״ וזהו תו״ד שם: ״גם ראיה מפורשת מהא דאיתא בגמרא קידש חמש נשים אחיות בפירות שביעית נכריות מקודשות דאשה אחת נעשה שליח לחבריתה אע״ג דאסור לכתחלה לקדש כמבואר בתוס׳ שם משום דהוי ליה כסחורה, גם בתרומה דמרבינן שליחות מהאי קרא דרשינן דאף אם תרם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה אף שעובר בלאו, ובכל הפוסקים הן בהרמב״ם והן בשארי מפרשים לא מצינו שהילקו בזה. אלא דפשוט הוא לכל הפוסקים דאין שליח לד״ע היינו שאין חייב המשלח״.

23 הנה מבואר בגמ׳ (קידושין מ״ב.) דאין שליח לדבר עבירה משום דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, ונתחבטו האחרונים בביאור סברא זו, הסמ״ע כתב (בסי׳ קפ״ב ס״ק ב׳ ובסימן שמ״ח ס״ק כ) דהמשלח יכול לומר דסבור היה שהשליח לא ישמע לו, שהרי עליו לשמוע לדברי הרב ומינוי השליח הוי כפטומי מילי בעלמא, וכ״כ בתוס׳ הרא״ש (בב״מ י ע״ב) בשיטת רבינא דהיכא דאין השליח בר חיובא יש שלד״ע, דאז אין השולחו יכול לומר דסבור היה שלא ישמע בקולו, וביאר בזה דכהן שאמר לכהן הוי השליח כבר חיובא כיון שהוא מצווה עכ״פ שלא לקדש גרושה לעצמו.

וגם מדברי התוס׳ (בב״ק ע״ט ע״א) משמע כדברי הסמ״ע, דכתבו שם דהיכא דהשליח הוא שוגג ישלד״ע דיודע המשלח שהשליח יעשה שליחותו עי״ש.

אך האחרונים כבר דייקו שקשה להעמיס פירוש זה ברוב דברי הראשונים, דמדברי התוס׳ בקידושין שם מוכח שלא כהבנת הסמ״ע, שהרי מבואר בדבריהם דרק כשהשליח הוא שוגג ישלד״ע, אבל כשהמשלח הוא שוגג אין שלד״ע, דשפיר י״ל אז דברי הרב וכו׳ דברי מי שומעין, כיון שהשליח הוא מזיד, ולדברי הסמ״ע אף בזה אין לומר דברי מי שומעין, דכיון שהמשלח שוגג היה בודאי התכוין לשליחות גמורה, והדברים צ״ב.

ועיי׳ בקצוה״ח (סי׳ שמ״ח סק״ד) שמבאר שרש״י חולק על תוס׳ כשהמשלח הוא שוגג, עיי״ש בדבריו ודלא כהסמ״ע.

24 היינו דמדברי התוס׳ שם משמע דלא כהסמ״ע שהתוס׳ כתבו שאם המשלח שוגג והשליח מזיד אז אמרינן דאין שליח לדבר עבירה והשליח חייב, ולכאו׳ לפי הסמ״ע הרי ליכא חסרון של שליחות בכה״ג, וא״כ לשיטתו בודאי שהמשלח יהיה חייב, כי לא יכול לומר סבר הייתי שלא ישמע לי. והאחרונים כבר האריכו בזה (עיי׳ בקה״י על קידושין).

שליחות לדבר עבירה איז וועז ס׳איז ביי יענעם א עבירה, נישט ביי מיר איז עס א עבירה, איינמאל אז דער משלח קען נישט שיקן טוהן א עבירה, אוז ער שיקט א שליח ער וועט נעמען א פרוי זאל מקוף זיין, דאם קינד איז דאך א זכר, ער איז נישט קיין פרוי.

כ׳וועל זאגן א ווערטל, ׳אקפי לי׳ אונז בארג מיר אוים, א אשה זאגט כ׳בין נישט מחויב, אבער כ׳מעג אויסבארגן א מצוה, ס׳איז נישט געפערליך. הני נשים במאי זכיין (ברכות יז.), זיי בארגן זיך אוים, באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנויי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן, האבן זיי א זכות פון תורה, דער אויבערשטער האט זיי נישט געגעבן צו לערנען תורה, אבער זיי בארגן זיך אוים...

רבינו: כ׳וועל דערציילן א מעשה, וואס כ׳האב נישט לאנג געהערט, אז דער פעטער ז״ל פלעגט צו פארהערן די בחורים אין די ישיבה דאנערשטאג נאכט, איז אמאל אויסגעקומען אז דער פעטער איז אהיים געקומען פון די ישיבה זייער שפעט, ס׳האט זיך פארשפעטיגט, מ׳האט אים אויף געהאלטן צו וואס, וועז ער איז אהיים געקומען האט די רביצין זייער פארגעהאלטן אוז זיך געבייזערט, פארוואס ס׳איז געווארן אזוי שפעט, דער פעטער האט נאך נישט געהאט טוען געווען געהעריג יענעם טאג, האט דער פעטער זיך אהנגערופן אזוי מיט א ווערטל כדרכו, ער האט ליב געהאט צו זאגן א ווערטל, יעצט פארשטיי איך א גמרא, די גמרא זאגט (ברכות יז.) אז וואספארא שכר האבן די נשים? נשים במאי זכיין, דנטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן, האט ער געזאגט, זיי וואלט דאך געקענט אריבער קומען שרייען אין די ישיבה, אוז אז זיי ווארטן אוים ביז ווען מ׳קומט אהיים פאר דעם קריגן זיי א שכר.... אזוי האט מיר איינער נאך פארציילט.

וצוה רבינו להביא כיבוד

הגר״מ: אין פרקי שירה שטייט, תמר אומר צדיק כתמר יפרח, דאם איז טייטלבוים... אין תשובות חתם סופר, תשובה קצ״ח, שרייבט ער אזוי צום ישמח משה.[25]

רבינו: דער ישמח משה האט זיך א נאמען געגעבן טייטלבוים, וועגן דעם פסוק ׳צדיק כתמר יפרח׳, זיין ברודער האט געהייסן שוף.[26]

הגר״מ: יא, כ׳האב זיי דערציילט נעכטן... כ׳בין געווען זייער נאנט מיט ר׳ יוסף נפתלי שטערן (מעיה״ק ירושת״ו מסדר ומו״ל ספרי חת״ס עה״ת ודרשות חת״ס), האט ער מיר געזאגט, ר׳ מיכל איר זאלט געדענקען, דער חתם סופר אין די חידושים דארף מען אויך מדייק זיין, אבער נישט אלעמאל יעדן אות, אין די תשובות דארף מען מדייק זיין יעדן אות.

אין תשובה קצ״ח שרייבט ער ׳לידיד נפשי וידיד ה׳ צדיק כתמר יפרח׳, אזוי האט ער געשריבן אויפן ישמח משה, אוז וועז ער האט געזאגט צדיק כתמר יפרח, טייטלבוים, איז דאם איז עס, דער חתם סופר האט געקענט אוועק שטעלן א זאך אויפן פלאץ.

המשך בגליון הבא אי״ה

---

25 בתשובה מאהבה ששלח מרן החתם סופר למרן הישמח משה ביום י״ב אלול תקע״ח, הובא בשו״ת חתם סופר (חלק או״ח סי קצ״ח) כותב לו בזה״ל: ״צדיק כתמר יפרח כשושנה, בעוד כפתו רעננה, תחל שנה בברכת קדם מעונה, ולא תשכון עליו עננה, ה״ה הרב הגאון המפורסם כערוגת הבושם, גן הדסים, נ״י ע״ה פ״ה (נר ישראל, עמוד הימיני, פאר הדור) כקש״ת מהו׳ משה תמר (רמז על שם משפחתו טייטלבוים) נ״י אב״ד ור״מ דק״ק אוהלך (רומז על שם עירו אהעל) יעקב משכנותיך ישראל״, עיי״ש.

ואחרי אשר מאריך החת״ס בפנימיות התורה [שהיא התשובה היחידה אשר החת״ס כותב בסתרי תורה, שהיה מן הצנועין מאוד בחכמה זו כידוע], כותב הלאה: ״ועתה באתי היות כי מכותלי כתבו אשר הגיעוני מאנשי ק״ק פאטאק נראה כאילו נאמרו דלטורים לפר״מ כאלו לבי ח״ו חלוק ממנו... אלו דברים שדיברתי מעולם, אבל ח״ו לא יצא עתק מפי על גברא רבא דכוותיה שכיו״ב, ואם ח״ו ראה פר״מ שגם במה שכתבתי לעיל דרך עוצב בי, ינחני בדרך אמת, ועל פני יוכיחני, יהלמני צדיק חסד, אנא אשא ואני אסבול, ואקוה שיתפייס ויעלה זכרוני לטובה בתפלתו זכה ימלט אי נקי... הארכתי בזה לומר שלא יחשדני כי ח״ו יש בלבי הרהור ח״ו על העוסקים בזה לשמה וכו׳, אראה מה בדעת פר״מ וישיבני דבר ה׳ לשד השמן וכצפיחית בדבש״, עכל״ק.

מתוך המכתב מתגלה הערכת רבן של ישראל החתם סופר אל מרן הישמח משה, אשר כמעט לא מצינו דוגמתה בהמון תשובותיו.

26 בשו״ת השיב משה (סי׳ פ״א הראשון) נדפס לשון השאלה ששאלו אחיו, וז״ל בסוף התשובה: ״ובזה אצא ואומר שלום ואחוה קידה מול הדרת כבוד אחי נ״י, יצחק בהרבני מו״ה צבי הירש שיף מזבראיב״.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במסיבה של מצוה לטובת קרן הבנין החדש
תל תלפיות דקהלתינו הק' ומוסדותי' בעיה"ק ירושלים ת"ו

יום ב' פרשת פנחס תשפ"ג לפ"ק

בבית הרבני הנכבד מו"ה עקיבא צבי קליין הי"ו בקרית יואל יע"א

דוד המלך זאגט אין תהלים (קכב, ב) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים.

קען זיין אזוי, דער טאטע ז"ל פלעגט נאכצוזאגן כמה פעמים א שיין ווארט פונעם שבט מיהודה, ווער עס האט עולה רגל געווען קיין ירושלים, און ער איז אנגעקומען צום בית המקדש, פון בית המקדש איז ארויס געקומען א יראה אויף די וועלט, האט אים אנגעכאפט אן אימה און א פחד, אז מ'איז געבליבן שטיין, מ'האט זיך נישט געקענט רירן פון פלאץ אריין צו גין אין ביהמ"ק, ס'איז געווען עומדו"ת היו רגלינו, זיי זענען געבליבן שטיין, פאר גרויס פחד איז מען געשטאנען וועו מ'איז אנגעקומען קיין ירושלים.

כ'האב געקלערט, עס קען אפשר זיין, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, די גמרא פארציילט אין מסכת סוטה דף ל"ה אן אינטערסאנטע מעשה, וועו די אידן זענען אריין געגאנגען קיין ארץ ישראל האט מען געדארפט אדורך גיין דעם ירדן, פארציילט די גמרא, אז די כהנים האבן געטראגן דעם ארון, זיי האבן אריין געטרעטן אין וואסער, אינעם ירדן, האט זיך דער ירדן געשפאלטן, עס האט זיך געשפאלטן אזוי ווי ביי קריעת ים סוף, און אזוי איז גאנץ כלל ישראל אדורך געגאנגען דעם ירדן, און די כהנים זענען געבליבן שטיין אין די זייט בים עק וואו זיי זענען אריין געגאנגען, און זיי זענען צוריק ארויס געגאנגען, האבן זיי זיך געזעהן אין אזא מצב, גאנץ כלל ישראל איז געווען אין די אנדערע זייט, און זיי האבן ארויס געטרעטן פונעם ירדן, און די ירדן האט אנגעהויבן צוריק צו גיין, איז דאך אויסגעקומען אז זיי זענען געבליבן אין איין זייט און כלל ישראל די אנדערע זייט, איז ארון נושא את נושאיו, די ארון האט אויפגעהויבן די אלע וואס זיי האבן געטראגן דעם ארון, און האט זיי אריבער געפירט דעם ירדן, דאס הייסט אין די לופטן זענען זיי אריבער געפלויגן דעם ירדן, אזוי פארציילט אונז די גמרא.

דארט זאגט די גמרא "ארון נושא את נושאיו". די כהנים האבן דאך געטראגן דעם ארון, און במציאות האט זיך אויסגעשטעלט אז די ארון האט געטראגן די כהנים, ס'איז געווען נושא את נושאיו.

די ספרים נוצן דאס אויף צדקה, 'ארון' מיינט מען די תורה הקדושה, דארט איז דאך געלערנט די לוחות, און ס'איז דא וואס זיי טראגן דעם ארון, די וואס זיי געבן פאר די תורה, זיי שטעלן זיך פאר אז זיי געבן פאר די תורה, זיי טראגן די תורה, ביז דערווייל איז "ארון נושא את נושאיו", דער ארון טראגט זיי, עס טראגט זיי אויף אסאך א העכערן פלאץ, ווי הויעך טראגט א מענטש דעם ארון? אזוי הויעך ווי א מענטש איז, דער ארון האט זיי געטראגן זיי אסאך העכער, אויף אזא אינטערסאנטן אופן חוץ לדרך הטבע האט די ארון זיי געטראגן, "ארון נושא את נושאיו".

מענטשן ווייסן מ׳קומט זיך צוזאם, מ׳געבט געלט פאר תורה, מ׳דארף צו וויסן אז ס׳איז טאקע דא "נושאי הארון", אבער דער ארון טראגט זיי נאכדעם אסאך העכער, אויף א העכערן מקום, אסאך העכער און שנעלער, אויף אן העכערן מדריגה.

רש"י ברענגט אראפ אין פרשת עקב, אויפן פסוק (דברים יא, ו) ואת כל היקום אשר ברגליהם, וואס איז טייטש "כל היקום אשר ברגליהם", זאגט רש"י, ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, דאס מיינט מען געלט, וואס שטעלט א מענטש אויף די פוס. עומדות היו רגלינ"ו, דאס איז ממונו של אדם שמעמידו על רגלי"ו, עומדות היו רגלינו, אמת, דער אויבערשטער האט אונז משפיע געווען געלט, אז עומדות היו רגלינו, אונז האבן מיר ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, דאס קומט אין זכות פון "בשעריך ירושלים", אין זכות פון די שערים המצויינים בהלכה אין עיר הקודש ירושלים, אסאך מער און אסאך העכער, אויף גאר א הויכע בחינה, ארון נושא את נושאיו.

די אידן זענען זיך צוזאם געקומען דא צו בויען א בנין מפואר אין ירושלים עיר הקודש, מ׳גייט בויען א ביהמ"ד, א תלמוד תורה, א ישיבה. אסאך מער וועט ירושלים געבן פאר יעדן איינעם. דאס איז באמת געווען די ברכה פון יצחק אבינו פאר יעקב אבינו, "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ", זאגט דער מדרש, ויתן לך האלקים מטל השמים זה ציו"ן. אויך זאגט דער מדרש, מטל השמים זה מקרא, משמני הארץ זה משנה, ורוב דגן זה תלמוד. ויתן לך האלקים מטל השמים זה ציו"ן, אז דו וועסט געבן פאר ציון, דו וועסט געבן פאר ארץ ישראל, א פלאץ וואו מ׳וועט לערנען מקרא משנה און גמרא, וועט זיין ויתן לך האלקים מטל השמים כפשוטו, וועט דער אויבערשטער דיר געבן, ויתן ויחזור ויתן, ויתן לך האלקים מטל השמים ורוב דגן ותירוש, גרויס שפע מיט אסאך השפעות טובות.

קען נאך זיין, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, די גמרא אין כתובות דף ע"ה, ברענגט אראפ די גמרא א פסוק אין תהלים (פז, ה) ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש ואיש, וואס מיינט דאס א מאן און א מאן? זאגט די גמרא, ׳אמר רבי מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי, אחד הנולד בה׳, סיי ווער ס׳איז געבוירן געווארן אין ירושלים, ׳ואחד המצפה לראותה׳, און דער וואס ער האפט און ער קוקט ארויס צו זעהן ירושלים. אויף דעם זאגט רש"י, ׳כאילו נולד שם׳, אזוי ווי ער וואלט ווען געבוירן אין ירושלים.

דער פעטער ז"ל אין דברי יואל פרשת תולדות, רעדט ער פון ירושלים עיר הקודש, זאגט ער, אחד המצפה לראותה, דאס הייסט די מחשבה, זאגט ער, מחשבה אליינס איז נישט גענוג, עס דארף זיין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, מ׳זאל טאקע זעהן אז ער האט א מחשבה, ברענגט ער אראפ די גמרא אין עירובין (דף סה:) בג׳ דברים ניכר האדם, מיט דריי זאכן קען מען דערקענען א מענטש, בכוסו בכיסו ובכעסו, מ׳דערקענט א מענטש "בכיסו", מ׳זעהט אויף א מענטש בכיסו, אז ער לאזט זיך קאסטן, דעמאלטס זעהט מען אז ער האט אינזין ירושלים, אז ער לאזט זיך קאסטן געלט איז א סימן אז ער האט אינזין ירושלים.

אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה, אז עס זאל זיין כאילו נולד בירושלים, דאס איז נישט סתם איך האף צו זעהן, נאר אז אידן קומען זיך צוזאם און מ׳לאזט זיך קאסטן גרויסע סכומים, דעמאלטס איז אזוי ווי מ׳איז אין ירושלים.

וויל איך זאגן פאר די אידן, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, די אלע אידן וואס זענען זיך צוזאם געקומען דא היינט נאכט, און זיי לאזן זיך קאסטן, ס׳איז ניכר האדם בכיסו, מ׳זעהט דאך אז זיי לאזן זיך קאסטן אזעלכע גרויסע סכומים, איז עומדות היו רגלים בשעריך ירושלים, די אידן שטייען אין ירושלים, זיי געפינען זיך אין ירושלים, ווייל אז מ׳זעהט די רגשי אהבה וואס מ׳האט צו ירושלים, אז מ׳לאזט זיך אזויפיל קאסטן, דאס איז אזוי ווי מ׳איז אין ירושלים, מ׳געפינט זיך דארט.

אונז זענען מיר זיך צוזאם געקומען היינט נאכט דא, לטובת דעם נייעם בנין, א נייער בנין וואס זאל ערזעצן דעם אלטן בנין וואס איז נעבעך אפגעברענט געווארן אין עיר הקודש ירושלים, דער נייער בנין דאס וועט זיין א בית גדול ומפואר, עס וועט זיין א גרויסע און א היילגע בנין, דארט וועט זיין א ביהמ"ד לתפילה, א היכל התורה צו לערנען תורה, א תלמוד תורה פאר חינוך בני ישראל, א ישיבה פאר בחורי חמד, א כולל אברכים פאר חשוב׳ע יונגעלייט, און א מקוה טהרה. עס וועט זיין א זיבן שטאקיגער בנין, אזוי אז דארט וועט זיין פלאץ פאר די אלע ענינים, א בית גדול ורחבת ידים, וואס דאס וועט זיין דער יסוד פאר אונזער קהילה אין עיר הקודש ירושלים, וואס וועט כולל זיין אלע מוסדות דארטן.

די אלע הנאספים פה וואס מ׳האט פריער געהערט דא, מ׳האט זיי אויסגערעכנט, יעדער אינציגער דא האט מנדב געווען א מיליאן דאללער, א סכום גדול וחשוב מאוד, מיט

דעם איז ער א בונה ירושלים של מטה, און א בונה ירושלים של מעלה, און יעדער איינער איז א שותף מלא אין דעם בנין. **ס׳איז באמת א ככוד פאר אונזער קהילה, אז עס קומט זיך צוזאם א ציבור אידן וואס יעדער איינער איז מנדב אזא גרויסן חשוב׳ן סכום, און אויף די אלע אידן איז געזאגט געווארן דער עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ער שטייט דארט, ער האט א חלק גדול אין דעם בית הגדול הזה.**

וויל איך זיי זאגן, אשריכם! ואשרי חלקיכם! אז עטס האטס א זכות גדול אין דעם בנין, און מ׳קען עס גארנישט אפשאצן, די גרויסקייט פון די מצוה, און דער שכר וואס מ׳וועט באצאלן פון הימל פאר דעם, **כ׳האב נישט געגוג ווערטער אין מויל ארויס צו ברענגען די רגשי הלב פון די היינט נאכט׳יגע מסיבה, צו זיצן מיט אחים לדעה, מיט אזא מין אהבה, מ׳זאגט צו א מיליאן דאללער**, דאס איז א מיליאן דאללער!, אידן זענען מנדב אזעלכע גרויסע סכומים...

עס איז דא אין ייטב לב פרשת תרומה, אויפן פסוק ויקחו לי תרומה, זאגט ער, מ׳האט געדארפט געבן געלט, דער אויבערשטער האט גענוג געלט, דער אויבערשטער האט געוואלט זעהן די אהבה וואס מ׳גיבט פארן אויבערשטן, נאר ווי אזוי ווייזט מען ארויס די אהבה פארן אויבערשטן, מיט דעם וואס א מענטש גיבט געלט וואס ער פלאגט זיך און ער פארדינט דאס געלט, און ער גיבט דאס אוועק פארן הייליגן באשעפער, מיט דעם ווייזט ער ארויס זיין אהבה פארן הייליגן באשעפער.

איך זאג דא פאר די אלע חשוב׳ע אידן, די וואס זענען זיך צוזאם געקומען דא און מ׳האט מנדב געווען אזעלכע סכומים חשובים, אזעלכע סכומים אז מ׳ווייזט ארויס די אהבה פארן הייליגן באשעפער, די אהבה צו די הייליגע תורה, די אהבה צו קדושת ארץ ישראל, די אהבה צו ערליכע אידן אין ארץ ישראל, די אהבה צו אנשי שלומינו תושבי ירושלים עיר הקודש, די אהבה צום פעטער ז״ל וואס ער האט זיך געמוטשעט און ער האט זיך געפלאגט אויפצובויען ירושלים, די אהבה צום טאטן ז״ל וואס ער האט זיך געפלאגט בשעתו און ער האט זיך געזארגט פאר ירושלים עיר הקודש, מיט דעם ברענגט מען דאס ארויס, יעדער איינציגער דא ברענגט דאס ארויס ביחידות, און כל שכן צוזאמען בכלליות.

און אויף דעם ווילן מיר זאגן דא פאר די אלע אידן, עומדות היו רגלינ״ו בשעריך ירושלים, די ממונו של אדם שמעמידו על רגלי״ו, אין דעם זכות, בזכות פון ירושלים עיר הקודש וועט זיין עומדות היו רגלינ״ו, זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, עס וועט זיין אסאך געלט, ווי מ׳זאגט אין אמעריקא מ׳דארף גוט שטיין.,, אזוי זאגט מען, ער שטייט גוט.,, אזוי איז מורגל בפי העולם. עומדות היו רגלינו, מ׳וועט גוט שטיין, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל האבן גרויס שפע, מ׳זאל מאכן גוטע געשעפטן, מיט אסאך געלט.

כ׳וויל אנוואונטשן פאר די אלע אידן, אז די מיליאן דאללער זאל זיין ״קליין געלט״ פאר זיי, זאל דער אויבערשטער העלפן מ׳זאל זוכה זיין צו אריכות ימים ושנים, אזוי ווי רבי יוחנן האט געזאגט פאר די בני ארץ ישראל, מ׳האט דאך יעצט געשמועסט, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, למען ירבו ימיכם על האדמה, אז מ׳איז זוכה צו זיין אין ארץ ישראל, מ׳שטייט דאך בשעריך ירושלים, זאל דער אויבערשטער העלפן מ׳זאל זוכה זיין צו דעם.

מ׳דארף ארויס געבן א גרויסן דאנק פאר די עסקנים וואס האבן אראפ געלייגט דא א גרויסע ארבעט מיט די הכנות צו די מסיבה, בפרט פארן בעל אכסניא, ער האט געעפנט דא זיין שטוב, ער איז דער בעל אכסניא פון די מסיבה, זאל אים דער אויבערשטער העלפן אריין ברענגען די ברכה אין זיין שטוב, ברכה און הצלחה און סייעתא דשמיא, און דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל קענען טוהן אסאך גוטע זאכן, דער אויבערשטער זאל אים העלפן בשפע ברכה והצלחה פאר אים און פאר די גאנצע משפחה.

און פאר די אלע הנאספים פה, און פאר די אלע עוסקים במלאכת הקודש, אלע מתנדבים בעם, דער אויבערשטער זאל העלפן זיי זאלן געבענטשט ווערן מיט אלע השפעות קדושות ברוחניות ובגשמיות וואס ארץ ישראל איז משפיע, ארץ אשר ה׳ אלקיך דורש אותה תמיד, דער אויבערשטער איז דורש אותה, מכלל דבעיא דרישה (סוכה מא.). דער אויבערשטער זאל העלפן ׳דרישה׳ איז א לשון ׳תפילה׳, כי יבוא אלי העם לדרוש את אלקים (שמות יח, טו), ארץ אשר ה׳ אלקיך דור״ש אותה תמיד, דער אויבערשטער איז מתפלל פאר ארץ ישראל, דער אויבערשטער איז מתפלל פאר די אלע אידן וואס העלפן ארץ ישראל, זיי זאלן געבענטשט ווערן בבריאות השלימות, דער אויבערשטער זאל העלפן זיי זאלן זוכה זיין צו דורות ישרים ומבורכים, תענוג ונחת פון אלע קינדער, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, דער אויבערשטער זאל ענק העלפן מיט אן עשירות גדול אויף ענקער השגה, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בס"ד

שלמי תודה וברכה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר כוס של ברכה, בשיר הלל ושבחה, קדם ידידינו החשוב והנכבד האי גברא יקירא,
נודע לעוז לתהילה ולתפארה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה לעמוד בעזרתינו, לבו ער וחם למען כל קדשינו
אהוב וחביב על כל אנשי שלומינו, ידיו רב לו בהרמת קרנינו, ועתה הוזיל זהב מכיסו למען כוללינו

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר **רפאל פערלמוטטער** הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

הנם לב יקח מצוות כאשר אזר כגיבור חלציו להיות נמנה לדבר מצוה
לכלכל הוצאות הכולל ערב להיות

פרנס חודש תמוז

לטו"נ מרן האור החיים הקדוש זיעוועכי"א

זכות לימוד התורה דרבים יגן בעדו, להתברך לטובה בכל משאלות לבבו,
ואך טוב וחסד תמיד ירדפוהו, ותעמוד לעד צדקתו, אכי"ר.

המברכים בהוקרה ובהערכה, אסירי התודה והברכה

יואל בריא ווייס
מנהל האיחוד

אלטער אשר אנשפיל אויפוויטש
מנהל הכולל ערב

האפיס: ישמח משה 3, קרית יואל, בני ברק • satmar71812@gmail.com

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהרי"ט ז"ל זצוקללה"ה

בני ברק
תש"ע

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוציא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הולדת נכדו נ"י למזל טוב

אצל נכדו הרב יואל מייזליש שליט"א

בן חדב"נ הגה"צ רבי שמעון זאב מייזליש שליט"א

רב ביהמ"ד ישמח משה בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נוכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו